

ตนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

วิทยานิพนธ์เสนอบันทึกวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการดูแลและน้ำดื่มศิลป์

กรกฎาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

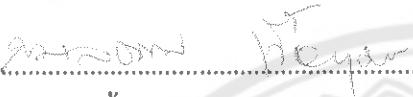
วิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร”

ของนางสาวศศิธร ศิริรัตน์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการคุณตรีและนาฏศิลป์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.กมลธรรม เกื้อบุตร)

.... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ประทีป นักปี)

.... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.ณัฐรุณิช นักปี)

อนุมัติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๑๒ ๐๙ ๒๕๖๘

ประกาศคุณปการ

การวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกุณานของ รองศาสตราจารย์ประจำปี นักปี
ประจำที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ณัฐสูนิช นักปี ดร.จิตติมา นาคีเกท และ ดร.กมลธรรม เกื้อบุตร
ที่ได้กุณมาให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ และสนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดเวลาในทุกขั้นตอนของ
การทำวิทยานิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกุณของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณนายพรมชาติ จิตชยานันทกุล ผู้ใหญ่บ้าน บ้านตลาดมัง ที่ต้อนรับ
ผู้วิจัยเป็นอย่างดี พร้อมทั้งแนะนำให้ผู้วิจัยรู้จักกับสมาคมชิกกุลต่างๆ ของชุมชน ขอขอบพระคุณ
นายลือ มโนเมย 宦อเมงที่ช่วยให้ข้อมูลและช่วยประสานงานกับกลุ่ม宦อเมง และสมาคมชิกคนอื่นๆ
ของชุมชนเพื่อให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ที่สำคัญคือ ขอขอบคุณผู้ให้
ข้อมูลทั้ง 9 ราย ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้วยความเต็มใจยิ่ง รวมทั้งสมาคมชิก
ครอบครัวของงานศพแต่ละแห่งที่อนุญาตและอำนวยความสะดวกให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูล

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาการคุณตรีและนางศิลป์ทุกท่าน ที่ได้
ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์ตลอดระยะเวลาการศึกษา และขอขอบพระคุณสมาคมชิก
ในครอบครัวทุกคนที่ให้ความรัก ความห่วงใยและเคยเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

คุณประจำปีอันเพียงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน และ
หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจวัฒนธรรมประเพณี และเมืองของ
ชาวมังต่อไป

ศศิธร ศิริรัตน์

ชื่อเรื่อง	ตนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง
	ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
ผู้วิจัย	ศศิธร ศิริรัตน์
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ประทีป นักปี
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการดูแลศพและน้ำ死后ศพ,
	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2559
คำสำคัญ	เมือง เมืองตุข้า จู่ชูก เฉอฟ้อ เทือเก มัง

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง วิเคราะห์รูปแบบและลักษณะทางดุณหิตีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง และศึกษา บทบาทหน้าที่ของตนตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง ให้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล จากการสังเกตและสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดมนุษยวิทยาการดูแลศพ นำเสนอใน รูปแบบเดิมพรมนานวิเคราะห์ พบร่วม

ชาวมังบ้านตลาดมัง อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ยังคงรักษารูปแบบการจัด พิธีกรรมงานศพแบบดั้งเดิมไว้ มีการจัดทำพิธีที่บ้าน พิธีที่ลานล้มวัว พิธีที่สุสาน และหลังการฝังศพ 11 วันมีพิธีทำบุญให้ผู้เสียชีวิต ในพิธีกรรมงานศพจะใช้เครื่องดุณหิตี ได้แก่ เมงและกลอง เพลงที่ใช้ในพิธีศพมี 7 เพลง ได้แก่ หลือกั้งอินจ้า จู่ชูก เม่งตุข้า เมงจីเหង เม่งน่อไซ (เม่งน่อชู เม่งน่ออมอ) เม่งจือจ้า และเม่งเสอก มีรูปแบบลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว อัตราจังหวะ 2/4 คนดุณหิตีทำหน้าที่ในการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ของการประกอบพิธี บอกกล่าวให้ทุกคนได้ทราบถึง กระบวนการที่ต้องถือปฏิบัติในพิธีและทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารกับวิญญาณของผู้ตาย

Title	HMONG FUNERAL RITE MUSIC, BAAN TA-LART HMONG, KHLONGLANPHATTHANA SUB- DISTRICT, KHLONGLAN DISTRICT, KAMPHAENGPHET PROVINCE
Author	Sasithorn Sirirat
Advisor	Associate Profesor Prateep Nakpee
Academic Paper	Thesis M.A in Music and Dance Studies, Naresuan University, 2016
Keywords	Keng, Kengtucham, Juesook, Cherp, Turkae, Hmong

ABSTRACT

This research aims to 1) study the history of Hmong funeral rite, 2) analyze patterns and characteristics of Hmong funeral rite music, and 3) study the role of music in Hmong funeral rite. This research is qualitative research using observation and interview as research instruments. The data were analyzed by the means of Ethnomusicology and then presented in descriptive analysis.

The findings show that Hmong people in Baan ta-larthmong, Khlonglanphatthana Sub- District still maintain the traditional pattern of the rite. That is, the rite is conducted at home, cow slaughter yard, and graveyard. After 11 days of the burial, the merit ceremony is conducted for the deceased. Hmong people use "Keng" (mouth organ) and drum as the main musical instruments in the performance. There are seven songs played which are Lurkunginjoor Juesook, Kengtucham, Kengcheenheng, Kengnorchai (Kengnorchoo Kengnormor), Kengjorjar, and Kengserkae. The patterns and characteristics of Hmong funeral rite music are one part form in 2/4 time signature. The music is used for determining the process of the funeral rite, telling the people to follow the process, and connecting with the spirit.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดหมายของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
นิยามศัพท์.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
สังคมและวัฒนธรรมชาวมัง ตำบลคลองลานพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
การเลือกพื้นที่ในการวิจัย.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การจัดหมวดหมู่ข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	55
4 พิธีกรรมงานศพชาวมัง.....	56
การจัดพิธีกรรมที่บ้านของผู้เสียชีวิต.....	56
การจัดพิธีที่ลานล้มวัว.....	76
การจัดพิธีที่สุสาน.....	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 การวิเคราะห์ดูตัวอย่างพิธีกรรมงานศพชาวมัง.....	83
เครื่องดั่นตัวที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง.....	83
ดูตัวอย่างพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดน้ำ.....	89
เนื้อเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง.....	96
6 บทสรุป.....	132
สรุปผลการวิจัย.....	132
'การอภิปรายผล.....	137
ข้อเสนอแนะ.....	141
บรรณานุกรม.....	142
ภาคผนวก.....	146
ประวัติผู้เขียน.....	152

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ลักษณะบ้านเรือน.....	38
2 ลักษณะบ้านเรือน.....	38
3 สถานพยาบาลในชุมชน.....	39
4 คริสตจักรคลองตลาด.....	39
5 ถนนหลักในหมู่บ้าน.....	40
6 ถนนในซอยของหมู่บ้าน.....	41
7 เส้นทางจากตำบลคลองตลาดพัฒนาไปจังหวัดกำแพงเพชร.....	41
8 การแต่งกายของชาวมั่งทั่วไป.....	42
9 การแต่งกายของชาวมั่งทั่วไป.....	43
10 การแต่งกายชนเผ่าชาวย.....	44
11 การแต่งกายชนเผ่าชาวย.....	45
12 การแต่งกายชนเผ่าหญิง.....	45
13 การแต่งกายชนเผ่าหญิง.....	46
14 หมวดตกแต่งด้วยผ้าปักและลายเงิน.....	46
15 หมวดตกแต่งด้วยผ้าปักและลายเงิน.....	47
16 การเขียนเครื่องรางป้องกันภัยญาณร้ายที่หน้าบ้าน.....	48
17 ลักษณะเครื่องราง.....	48
18 การเป่าสูกดอกในงานปีใหม่.....	49
19 ลักษณะลูกดอก.....	49
20 การยิงหน้าไม้ในงานปีใหม่.....	50
21 ลักษณะหน้าไม้.....	50
22 การพันสูกข้างเพื่อยืนในงานปีใหม่.....	51
23 ลักษณะลูกข้าง.....	51
24 การเป่าฆ้องในงานปีใหม่.....	52
25 การปูฐอกอาหารของ ชือก็ง.....	59
26 การทำหน้าที่ของ สงเต่อ.....	59

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
27 การทำน้ำที่ของ ปอจัง.....	60
28 การทำน้ำที่ของ เตาจั้ว.....	60
29 ลงศพที่เตรียมไว้.....	61
30 พิธีมอบหมุ.....	63
31 ใต้อาหารของผู้หฤทัย.....	64
32 ใต้อาหารของผู้ชาย.....	64
33 กลุ่มแม่น้ำนําเข้าใช้ทิ้งทิรับผิดชอบเรื่องการจัดอาหาร การเคลียร์ใต้ และ การล้างด้านของแท๊ชั่ง.....	65
34 ไม่เดียงหายที่วางบนลงศพเพื่อใช้สือกับผู้เสียชีวิต.....	66
35 เหล้าขาวที่วางบนลงศพเพื่อใช้สือกับผู้เสียชีวิต.....	66
36 ตะเกียงที่วางบนลงศพ.....	67
37 การใช้ไม้เดียงหายเพื่อบอกกล่าวหรือสือสารกับผู้เสียชีวิต.....	67
38 รูปแบบการวางอุปกรณ์ต่างๆ บนลงศพ.....	68
39 การร่ว่าให้เพื่อแสดงความเสียใจในการเคารพศพ.....	68
40 ลักษณะการวางลงศพบนม้า	69
41 ลักษณะการยิงผ้าที่ถูกสะไภ้ต้องทำให้ผู้เสียชีวิต	69
42 สิ่งของที่แยกนำมาเคารพศพและมอบให้เจ้าภาพ.....	71
43 พวงหรีดมังที่แยกและญาติมอมให้ผู้เสียชีวิตวางบนลงศพ.....	71
44 อุปกรณ์ใช้ตอกกระดาษ ทำเป็น “เงิน ทอง”.....	72
45 “เงิน ทอง” ที่ญาติและแยกนำมอมให้ผู้เสียชีวิต.....	72
46 กระดาษเงิน กระดาษทอง เตรียมไว้สำหรับเผา และฝังไปพร้อมศพ.....	73
47 การแบกข้าวสารร่วมในขบวนไทร.....	73
48 การเคารพศพ.....	74
49 เจ้าภาพต้อนรับแยกที่มาเคารพศพ.....	74
50 การเคารพศพ.....	75
51 จูกหลานผู้เสียชีวิตตั้งแฉรอันรับแยก.....	75
52 กลุ่มแม่น้ำไฟวัสดุเป็นกลุ่มสุดท้าย.....	76

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
53 กลองที่ถูกแยกส่วนประกอบต่างๆ หลังพิธีล้มวัว.....	77
54 เตรียมศพขึ้นรถเพื่อเคลื่อนไปยังที่ฝังศพ	78
55 เตรียมศพขึ้นรถเพื่อเคลื่อนไปยังที่ฝังศพ	79
56 ระหว่างทางเคลื่อนศพไปยังที่ฝังศพ.....	79
57 นำศพที่อยู่บนม้าวاغไว้บนพื้นเมื่อถึงที่ฝังศพ.....	80
58 ผู้ชายช่วยกันขุดหุ่มเพื่อฝังศพ.....	80
59 การยิงหน้าไม้ก่อนกลบหลุมศพ.....	81
60 ผู้ชายช่วยกันกลบดินโดยแยกหินก้อนใหญ่ออก.....	81
61 ผู้ไปร่วมพิธีฝังศพล้างมือและข้ามกองไฟก่อนเข้าบ้านเจ้าภาพ.....	82
62 เม่งที่ทำจากไม้ไผ่.....	84
63 เม่งที่ทำจากห่อพีวีซี.....	84
64 ชื่อเรียกของดีต่างๆ.....	86
65 ลักษณะลินทีอยู่ในดีนลัว.....	86
66 วิธีการเป่าเม่ง และจับเม่ง.....	87
67 การเก็บกลองไว้ที่บ้าน.....	88
68 การลดศัลป์กลองของหมาเม่ง ในเพลงหลือกังอินจ้ว.....	94
69 การตั้งกลองที่ลานล้มวัว.....	94
70 การเล่นดนตรีที่ลานล้มวัว.....	95
71 การเล่นดนตรีที่ลานล้มวัว.....	95
72 นักดนตรีช่วยกันแยกขั้นส่วนกลอง.....	96

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ดนตรีเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์มานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทในชีวิตมนุษย์ หลากหลายด้าน ดนตรีช่วยสร้างความบันเทิงให้แก่ชีวิต ดนตรีสามารถขัด格เลาจิตใจมนุษย์ให้มีความอ่อนโยนมากขึ้น ช่วยคลายความเครียด นอกจากนี้ดนตรียังเป็นองค์ประกอบอยู่ในงานพิธีกรรมต่างๆ ดนตรีแต่ละชนิดจะมีลักษณะเฉพาะ แต่ก็จะสอดแทรกความคิด ความเชื่อ ดำเนินวิถีชีวิต หรือประสบการณ์ต่างๆ ของคนในสังคมนั้นๆ การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับดนตรีในสังคมได้ก็เป็นเสมือนการศึกษาวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ ไปด้วย

โดยทั่วไปคนจะคุ้นเคยกับดนตรีในรูปแบบของการให้ความบันเทิงโดยตรงหรือการที่ดนตรีเกี่ยวข้องกับขนบประเพณี ทุกคนยอมรับว่าดนตรีเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เป็นปัจจัยซึ่งสำคัญได้เท่าเทียมกันกับเรื่องอื่นๆ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ดนตรีก็เหมือนงานศิลปะสาขาอื่นๆ ซึ่งเป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม และย้อมมีโครงสร้าง (Structure) ที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร เราจะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อได้ทำการศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรม (Behavior) ของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ผลิตและโดยเฉพาะทางด้านดนตรี เราจะต้องศึกษาให้ทราบว่าทำไมและโดยวิธีอะไรเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้นจึงได้ถูกจัดอยู่ในรูปแบบที่ทำให้เกิดการผลิตเสียงอันเป็นที่ยอมรับกันว่าไฟแรงในสังคมนั้นๆ (สังค. ภูเขาทอง, 2532, หน้า 18) ดนตรีและพิธีกรรมสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกๆ สังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเมือง สังคมชนบท หรือสังคมชาวไทยภูเขา

ชาวมังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นไม่แพ้ชนชาติใด ชาวมังนั้นมีการละเล่น ศิลปวัฒนธรรม การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ดนตรีของชาวมังก็เป็นอีกประเพณีที่สำคัญมากเรียกว่า “เสียงร้อง”

จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่าเครื่องดนตรีชาวมัง ส่วนใหญ่เป็นประเภทเป่า เช่น ขลุย ปี แคน ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของคนในชุมชนและในงานประเพณีต่างๆ ของชาวมัง ซึ่งมีความสำคัญมากทั้งในด้านความเชื่อและพิธีกรรมของชาวมัง ดนตรีจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในวาระพิเศษของชีวิต เป็นเครื่องรวมจิตใจซึ่งสร้างสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ ก่อให้เกิดความรู้สึกว่ำของผู้ที่ร่วมอยู่ในพิธีกรรมนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ที่กลั่นกรองเนื้อหาของความรู้ ความคิด และกูญเกลน์ที่สังคมบูรณาญาธิการได้รับ (ประมาณ คิดคินสัน, 2521, หน้า 142-147)

วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาติพันธุ์มังคือการอาศัยอยู่บนภูเขาสูง นับถือเจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าที่เจ้าทาง ผู้บ้านผีเรือน การดำเนินชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ไม่สามารถกำหนดลงมาหากาศได้ ทำให้ต้องหา สิ่งยืดเนื้อยางจิตใจ ชาวมังจึงนับถือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เมื่อมีการเผยแพร่ศาสนาเข้ามาในชุมชน บันดาลอย่างสูง ทำให้อาจมีชาวมังบางชุมชนผสมผสานความเชื่อทางด้านศาสนาเข้ามาด้วย ศาสนาที่มี ชาวมังนับถือคือ ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ในกระบวนการพิธีกรรมต่างๆ ของชาวมังจะเป็นไป ตามความเชื่อที่ยึดถือ คือ ในแต่ละพิธีกรรมจะมีการบอกกล่าวกับผู้บ้านรบกวน ผู้บ้านผีเรือน เจ้าที่ เจ้าทาง หรืออื่นๆ ชาวมังจะมีพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนถึงเสียชีวิต แต่ละพิธีกรรมจะมีแบบแผนที่ ค่อนข้างซัดเจน เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดที่ต้องมีการเรียกขวัญ การขอแทะ พิธีกรรมเกี่ยวกับ การแต่งงาน ที่ต้องมีพิธีศูขอ พิธีศพ ที่ต้องมีพิธีอาบน้ำศพ พิธีน้อมสัตตว์ พิธีล้มรัว นอกจากนี้ชาวมัง ยังมีความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม การบนบาน และการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำคุณครองสมাচิกใน ครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ทำมาหากิน และดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งชาวมังนั้น มีศีลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยการสืบทอดฝ่านลูกหลานชาวมังที่รักและศรัทธา ในเชื้อสายของตนเองอย่างไม่เสื่อมคลาย

วัฒนธรรมคือสิ่งที่จะทำให้เราคงเห็นความเรียบในด้านต่างๆ ของแต่ละสังคม วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับสังคมโดยรวม แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นก็จะมีรากฐานของวัฒนธรรมเดิม และมีตัวตนของ คนในสังคม ดนตรีก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่แสดงออกถึงความคิด อารมณ์ และความต้องการ ของมนุษย์ที่มีความต้องการแตกต่างกัน ความแตกต่างในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อดนตรีของ แต่ละสังคม ทำให้คนตระหนูกฎแบบ และบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน เช่น บางสังคมใช้ดนตรีเพื่อความ บันเทิง บางสังคมใช้ดนตรีในการรักษาผู้ป่วยซึ่งเรียกว่าดันตรีบำบัด บางสังคมใช้ดนตรีเพื่อสร้าง กำลังใจ ทำให้เกิดความยึดมั่น มีพลังในการต่อสู้ บางครั้งดนตรีก็ทำหน้าที่ในการอธิบายสังคม ที่เป็นอยู่ ณ ขณะนั้น บางครั้งดนตรีก็เป็นเครื่องแสดงถึงการเป็นผู้มีวัฒนธรรมของคนในสังคม เนื่องด้วยดนตรีส่งผลต่อจิตใจโดยตรง ลักษณะของดนตรีที่ถ่ายทอดออกมานั้นอยู่กับวัฒนธรรม ที่ยึดถือปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอ คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรนั้น มีผู้คนหลายเชื้อสายมาอาศัยอยู่ เช่น ชนเผ่ากะเหรี่ยง เป่ามัง เป่าเมี่ยน เป่าล่าญ เป่าลัวะ และเป่าลีซอ เป็นต้น ทำให้มีดนตรีที่แตกต่างกันไปตามชนเผ่าต่างๆ

ชาวมังก็เป็นชนเผ่าหนึ่งที่อยู่พมาอาศัยอยู่ในตำบลคลองลานพัฒนา ชาวมังในตำบล คลองลานพัฒนาจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติ มีการทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ชาวมังจะใช้เวลาช่วงเย็นหลังการออกไประบกอบอาชีพฝ่อนคล้ายความเหนื่อยล้า ซึ่งการเล่นดนตรีของชนเผ่าก็เป็นวิธีฝ่อนคล้ายรูปแบบหนึ่งของคนในชุมชน และยังเป็นการเรียนรู้ ถึงวัฒนธรรมของชนเผ่า เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่น

เม่ง เป็นเครื่องดันตรีชนิดหนึ่งของชาวมังที่ได้รับความนิยม สำหรับชาวมัง การเป่าเม่งให้ความหมายในหลายทาง เช่น เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกเวลาเหงา รู้สึกโศกเศร้า สนุกสนาน มีความทุกข์ มีความสุข และแสดงการเกี้ยวพาราสี นอกจากนี้เม่งยังเป็นเครื่องดันตรีสำคัญ ในพิธีกรรมงานศพของชาวมัง ในพิธีกรรมงานศพชาวมังจะใช้เม่งและกลองในการประกอบพิธี โดยชาวมังเชื่อว่าจะเป็นเครื่องนำทางดวงวิญญาณของผู้ตายไปพบกับบรรพบุรุษได้ ด้วยเหตุนี้ ชาวมังจึงห้ามไม่ให้มีการเป่าเม่งที่เป็นทัพเพลงเกี่ยวกับพิธีกรรมงานศพภายในบ้าน การฝึกเพลง เหล่านี้ต้องไปฝึกในสถานที่ห่างไกล เช่น ตามเพิงพักโนร์ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาเพลงและเครื่องดันตรีในพิธีกรรมงานศพ ชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยการศึกษา ดันตรีที่เข้าไปประกอบในขั้นตอนต่างๆ ในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง เครื่องดันตรี คือ รูปแบบลักษณะทางดันตรี บทบาทหน้าที่ของดันตรีต่อวิถีชีวิตและสังคมชาวมัง บ้านตลาดมัง การวิจัยครั้งนี้เป็นการบันทึกข้อมูลทางดันตรีของชาวมัง บ้านตลาดมัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้าทางด้านมนุษยวิทยาทางดันตรี ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมพัฒนาศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มังและเพื่อเป็นสิ่งสืบทอดวัฒนธรรมดันตรี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะทางดันตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง
3. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของดันตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจรูปแบบเพลงและเครื่องดันตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง
2. ให้มีความรู้ความเข้าใจรูปแบบและลักษณะทางดันตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง
3. ให้มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของดันตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง
4. สามารถนำผลการศึกษาวิจัย เป็นแนวทางในการศึกษาด้านมนุษยวิทยาและ มนุษยวิทยาทางดันตรีต่อไป

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะคนตระกูลพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรโดยกำหนดขอบเขตของการศึกษา ได้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการผสมผสานการศึกษาจากเอกสาร และการศึกษาภาคสนาม โดยพื้นที่ในการศึกษาผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาและรวบรวมข้อมูลคนตระกูลพิธีกรรมงานศพชาวมัง หมู่ที่ 16 บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร

1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นบุคคลที่มีความรู้เรื่องคนตระกูลพิธีกรรมงานศพ ทั้งในด้านของประวัติความเป็นมา ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม ซึ่งรวมถึงตัวบุคคล คือ ผู้ที่มีหน้าที่ต่างๆ ในพิธีกรรมงานศพชาวมัง ผู้ที่เหล่านี้ได้จากการสำรวจสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 2.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
- 2.2 ศึกษาวูปแบบและลักษณะทางคนตระกูลพิธีกรรมงานศพชาวมัง
- 2.3 ศึกษาบทบาทหน้าที่ของคนตระกูลพิธีกรรมงานศพชาวมัง

3. ขอบเขตระยะเวลา

ศึกษาวิจัยภาคสนามใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม 2559 จำนวน 12 เดือน

4. ขอบเขตพื้นที่

ศึกษาเฉพาะพื้นที่ หมู่ที่ 16 บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เพลงเฉพาะเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำงาน (เมือง)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงในพิธีกรรมงานศพ หมายถึง เพลงที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร

พิธีกรรมงานศพ หมายถึง แบบแผนที่พึงปฏิบัติต่อบุคคลที่เสียชีวิต โดยจัดพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อ เพื่อเป็นการไว้อาลัยต่อผู้เสียชีวิต

ชาวมัง หมายถึง คนที่มีเชื้อสายมังที่อาศัยอยู่บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และการแต่งกายเป็นของตนเอง

ม้า หมายถึง ท่อนไม้ยาวสองท่อนสามด้วยไฟที่ทำเป็นเส้นๆ ใช้สำหรับวางศพ โดยในสมัยโบราณจะวางศพไว้บนม้าเลย แต่ปัจจุบันจะนำศพใส่โลงเย็นก่อนแล้วจึงยกโลงเย็นวางบนม้า อีกที

ผู้เฒ่า หมายถึง ศพของผู้สูงอายุที่เสียชีวิต เช่น เมื่อเข้าร่วมงานศพของผู้สูงอายุที่เสียชีวิต ชาวมังจะเรียกศพนั้นว่า ผู้เฒ่า โดยไม่เรียกว่าผู้เสียชีวิตหรือศพ

เม่ง หมายถึง เครื่องดนตรีของชาวมังที่ทำมาจากไม้ไผ่หรือห่อฟีฟี มีลักษณะคล้ายแคนของไทย มีทั้งหมด 6 ดี(ท่อ) ใช้การเป่าหรือสูดลมเข้าออกเพื่อให้เกิดเสียง ใช้ในพิธีกรรมงานศพ เป็นหลัก ซึ่งมีเชื่อเรียกอื่นๆ ด้วย เช่น เม้ง เก้ง เค้ง แคนมัง

จัํยะ หมายถึง เครื่องดนตรีของชาวมังที่เป็นกลองสองหน้าหรือหนึ่งหน้าก็ได้ รูปร่างกลม ข้างในกลวง ใช้หนังสัตว์ซึ่งปิดหน้ากลอง

ดันสด หมายถึง ทำนองที่ผู้บรรเลงคิดขึ้นโดยกะทันหันเพื่อใช้ในการบรรเลงขณะนั้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องตนตัวประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
  2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
  3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  4. สังคมและวัฒนธรรมชาวมัง ตำบลคลองลานพัฒนา
- ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด 4 ด้าน ได้แก่ แนวคิดยาบีทัส (Habitus) ของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) (2553) แนวคิดด้านตนตัววิเคราะห์ (Music Analysis) ของประทีป นักปี (2551) ทฤษฎีโครงสร้าง–หน้าที่นิยมของทัลค็อต พาร์สัน (Talcott Parsons)(2551) และทฤษฎีองค์ประกอบของตนตัวของคอมสันเตอร์ วงศ์วรรณ (2553)

แนวคิดยาบีทัส (Habitus)

สุนีย์ ประสงค์บันทิต (2553, หน้า 72-87) อธิบายว่า ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) ได้ให้คำนิยามของยาบีทัส (habitus) ไว้ในหนังสือ Outline of a Theory of Practice ว่า ยาบีทัส เป็นระบบความนิมมอเรียงทางอุปนิสัย ที่คงที่ยาวนานสามารถปรับเปลี่ยนระดับได้ โดยยังรักษาโครงสร้างเดิมเอาไว้ เป็นทั้งโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมาและเป็นทั้งเงื่อนไขส่วนหน้าในการทำหน้าที่ เป็นผู้วางแผน กล่าวคือ ยาบีทัสเป็นหลักแห่งการก่อทำเนิดและวางแผนโครงสร้างให้เก่ากาวปฏิบัติ และการสร้างภาพแทนความจริง ซึ่งอาจ “ถูกทำให้เป็นกฎ” และเป็น “ผู้วางแผน” อย่างเป็นภาริสัย โดยมิได้เป็นผลมาจากการยอมรับด้านต่อognogenที่ใดๆ สามารถปรับตัวไปตามจุดมุ่งหมายของตัวมันเองได้อย่างเป็นภาริสัย โดยปราศจากการคาดคะเนในการมุ่งไปสู่จุดสิ้นสุดอย่างรู้สำนึกรือ ปราศจากการแสดงออกซึ่งการควบคุมให้ทำงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย

ยาบีทัสเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของการแสดงออกภายนอก หรือเป็นทิศทางพัฒนาการของบุคคล ซึ่งพัฒนามาตั้งแต่วัยเยาว์ สู่พัฒนาการการเติบโต โดยมีชนชั้นทางสังคมและวัฒนธรรม เองก็เป็นทุนที่มีอิทธิพลสูงต่อปัจเจกแต่ละคน ระบบยาบีทัส จึงเป็นความเข้าใจสาเหตุที่กำหนด

มุ่งมองของเราและของโลกที่มีต่อเรา สร้างแนวโน้มเพื่อให้เรามองเห็น มือทิชิพลต่อการตีความหรือปฏิบัติการของตัวบุคคล เป็นสิ่งที่สักขย์ในมโนทัศน์ของตัวบุคคล สามารถถูกสร้างเพิ่มเติม สะสม หรือถูกลดถอนประสนการณ์ของแต่ละบุคคลนั้นด้วยธรรมชาติของยาบิทัสนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แม้ไม่สามารถลอกเลียนหรือถอดแบบกันได้ แต่ก็สามารถเทียบเคียงกันกับคนที่อยู่ในชนชั้นทางสังคมเดียวกันได้ ยาบิทัสนเป็นโครงสร้างอย่างหนึ่งที่มีในตัวคน มีการทำงานเป็นระบบ เกิดจากการที่คนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น หรือสิ่งที่อยู่รอบตัว ซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากโครงสร้างทางสังคม

อย่างไรก็ตามยาบิทัสนมีได้เกิดจากสังคมแต่ฝ่ายเดียว คนจะต้องปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างที่อยู่ภายนอกด้วย ซึ่งหมายถึงการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นในสังคม การที่เกิดการเลียนแบบจากกิริยา หรือการทำอะไรรำคาญ เป็นเวลานานจะทำให้โครงสร้างจากการปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอก (ความรู้หรือประสบการณ์ทางสังคม) เข้าไปอยู่ภายในร่างกาย หรือที่เรียกว่า การรับรัตนธรรม เข้ามาในตัว (embodiment) ยาบิทัสนเป็นโครงสร้างที่ดำรงอยู่อย่างคงทนในร่างกาย เป็นสิ่งที่ถูกผังหรือจารึกอยู่ในตัวคนกล้ายเป็นสิ่งที่เรียกว่า ความโน้มเอียงทางอุปนิสัย (disposition) ซึ่งจะอยู่ในรูปของอารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อ การแสดงออก เป็นต้น กระบวนการสั่งสมยาบิทัสนคือ การทดลองรวมเอาปัจจัยภายนอกเข้ามาสู่ภายในร่างกาย แล้วอาศัยระยะเวลาในการสังเคราะห์ เพื่อถอดความเข้าใจ เปรียบกับการสั่งสมความรู้ ต้องอาศัยการฝึกฝน ทำความเข้าใจหรือปฏิบัติงานเกิดความชำนาญทำให้เกิดการพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จในที่สุด ยาบิทัสนเป็นมโนทัศน์ที่ได้แย่งกับทฤษฎีทางมนุษยวิทยาที่แยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเชื่อว่าคนและการกระทำของคนถูกกำหนดหรือควบคุมโดยโครงสร้างบางอย่าง เช่น โครงสร้างทางสังคม โครงสร้างทางภาษา ฯลฯ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าคนเป็นอิสระจากโครงสร้าง คนสามารถที่จะตัดสินใจทำอะไรได้เอง แต่กระนั้นการกระทำของคนขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใดๆ ทำกางมโนทัศน์สองฝ่ายนี้ นูร์ดิเยอได้แย่งว่าในขณะที่คนถูกกำหนดโดยโครงสร้าง หรือกฎเกณฑ์ บางอย่างคนก็ยังสามารถที่จะเลือกกระทำการได้ด้วยตัวเองอยู่บ้าง ทั้งนี้ เพราะมีโครงสร้างที่ยึดหยุ่นอยู่ภายในซึ่งก็คือสิ่งที่เดาเรียกว่า ยาบิทัสน นั่นเอง

กล่าวคือ ยาบิทัสน ได้มาจากการเรียนรู้ทางด้านร่างกายโดยใช้เวลาอบรมบ่มเพาะเป็นเวลาภานาน และยาบิทัสนจะเป็นโครงสร้างที่ดำรงอยู่อย่างคงทนในร่างกาย เป็นเหมือนสิ่งที่ถูกผังลึกอยู่ในตัวคนกล้ายเป็นสิ่งที่เรียกว่า ความโน้มเอียงทางอุปนิสัย ซึ่งจะอยู่ในรูปของอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา การแสดงออกให้เห็นด้วยอาการกิริยาต่างๆ ทางร่างกาย เช่น น้ำเสียงสูง-ต่ำ จังหวะจะโคนในการพูด ทางเสียง แววตา กิริยาอาการในการหยับจับข้าวของ

จังหวะการก้าวเดิน ห่วงท่าการยืน การกิน ความชอบ การแสดงอารมณ์ฯลฯ นำไปสู่การจำแนกได้ว่าเป็นอาการปกติแบบผู้หญิง-ผู้ชาย แบบผู้ดีมีรสนิยม แบบผู้ไร้รสนิยม แบบชนชั้นกระถุมพี แบบผู้ใช้แรงงาน แบบ ป้าเดือน แบบมีอารยธรรม เป็นต้น อาการปกติที่คุณแสดงออกมาก็จะไปผลิต ข้าโครงสร้างทางสังคมภายนอก เช่น ความเป็นผู้หญิง ความเป็นผู้ชาย ความร้าย ความยากจน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น เด็กที่ได้สมผัสกับเครื่องดนตรีของชนชั้นสูงตั้งแต่ช่วงปีแรกของชีวิต หรือเด็กที่เกิดมาในโลกที่เต็มไปด้วยศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สมบัติของครอบครัววงศ์ตะกูล จะได้เรียนรู้คุณค่า วิธีใช้ วิธีเล่น วิธี ซึ่นชั้นสิ่งของเหล่านั้น ซึ่งเป็นวิธีของชนชั้นสูง ลิ่งที่แสดงออกมาให้ปรากฏอยู่ภายนอกร่างกาย เช่น สีหน้าท่าทาง การพูด การเดิน การกระทำ การแสดง ความคิดเห็น การตัดสินใจฯลฯ เรียกได้ว่าเป็นผลมาจากการสร้างยาบิทัศ อาการปกติที่แสดงให้ปรากฏทางร่างกายและส่งผลในการผลิตข้าโครงสร้างของกลุ่มหรือชนชั้นทางสังคม เรียกว่า “การกลยยสภาพสูร์วัตุ” (Objectification) เป็นการแสดงออกภายนอกให้เป็นประจักษ์แก่สายตา โดยที่ผู้แสดงอาจรู้ตัวบ้างไม่รู้ตัวบ้าง ความโน้มเอียงทางอุปนิสัยที่แสดงให้เห็นเป็นอาการปกติต่างๆ ดังกล่าวมานี้ อาจกล่าวได้ว่ามีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “จริต” ในภาษาไทย

กระบวนการสั่งสมยาบิทัศเกิดขึ้นโดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโลกภายนอกกับคนโดยผ่านการปฏิบัติ ทำให้เกิดการหลอมเอาปัจจัยภายนอกเข้ามาอยู่ภายใน ในร่างกาย และต้องอาศัยระยะเวลาในการสั่งเคราะห์ และผลที่ได้จากการสั่งเคราะห์ทำให้มีการสั่งสมยาบิทัศเพิ่มขึ้น จึงเหมือนกล้ายเป็นคนใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นจากการสั่งเคราะห์ระหว่างการปฏิบัติทางร่างกายกับโลกทางสังคมภายนอก แล้วกระบวนการเช่นนี้ก็จะเกิดขึ้นต่อไปอีก ทำให้ยาบิทัศมีการสั่งสมขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่น กระบวนการสั่งสมความรู้ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการทำงานของยาบิทัศ ระหว่างฝึกฝนเพื่อเรียนรู้สิ่งที่มาจากการภายนอก ผู้เรียนต้องประสบความยากลำบาก ต้องใช้เวลาวนนาในการทำความเข้าใจหรือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ หากฝึกฝนจนสำเร็จไปได้ขั้นหนึ่ง ลิ่งที่ได้ก็คือความรู้ที่ทำให้ผู้ฝึกฝนพัฒนาความรู้ต่อไป จนผู้ฝึกฝนประสบความสำเร็จในที่สุด

เนื่องจากร่างกายของคนแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกันเลย ทั้งในด้านที่เป็นธรรมชาติ เช่น รูปร่างหน้าตา พลังกำลัง เพศชาย เพศหญิง ฯลฯ และในด้านสถานภาพทางสังคม เช่น เป็นลูกชาย คนโต ลูกชายคนรอง ลูกสาวคนโต หรือเป็นลูกชายคนโตของครอบครัวที่ยากจน เป็นต้น ร่างกายทั้งในทางธรรมชาติและทางสังคมที่รวมอยู่ด้วยกันในตัวคนๆ หนึ่งทำให้เขามีการรับรู้หรือมีโอกาสได้รับรู้และได้เรียนรู้ไม่เหมือนกัน ดังนั้นแม้ว่าคนจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน คนแต่ละคนก็จะมียาบิทัศเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน หรือแม้จะอยู่ในสังคมเดียวกันเดียวกัน ก็ยังมียาบิทัศเฉพาะกลุ่มเฉพาะชนชั้นซึ่งไม่เหมือนกับชนชั้นอื่น อย่างไรก็ตามเนื่องจากยาบิทัศไม่ใช่ผลผลิตของร่างกายคนเพียง

ฝ่ายเดียว แต่ยังเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคมด้วย ดังนั้น คนที่อยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคมเดียวกันหรือสภาพเดียวกัน จึงมีสายพันธุ์ที่คล้ายกันมากกว่าคนที่อยู่คนละโครงสร้างกัน คนในกลุ่มหรือชนชั้นเดียวกันจึงคล้ายคลึงกันมากกว่าคนที่อยู่คนละกลุ่ม คนละชนชั้นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า คนอาจมีการกระทำมีการปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวมีอิสระในการกระทำ แต่ก็จะเป็นอิสระภายใต้โครงสร้างชนิดใดชนิดหนึ่ง ทราบเท่าที่มุซัย์ต้องเกิดมาท่ามกลางสังคมหรือคนอื่นๆ และต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

กล่าวโดยสรุปคือ สายพันธุ์สังคมที่มีระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับชั้น ภารที่คนในกลุ่มหรือชนชั้นเดียวกันมีสายพันธุ์สคล้ายกันจึงหมายถึงการมีประสบการณ์บางอย่างร่วมกัน เป็นประสบการณ์ที่มิได้มีอยู่เพียงในความคิด แต่ผ่องอยู่ในร่างกายและการปฏิบัติทางร่างกายเป็นประสบการณ์เฉพาะกลุ่มเฉพาะชนชั้นนั้นๆ การมีประสบการณ์คล้ายๆ กัน จึงเป็นที่มาของอารมณ์ความรู้สึกคล้ายกัน มีพัฒนาการ ค่านิยม ความเชื่อ การกระทำ สไตล์วิถีการดำเนินชีวิต หรือมีรสนิยมคล้ายกัน แต่อย่างไรก็ตาม ในแต่ละกลุ่มคนหรือในตัวบุคคลแต่ละคนก็จะมีสายพันธุ์ที่แตกต่างกัน ดังเช่น การจัดพิธีกรรมงานศพ และคนตัวประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง ที่บำบัดคลองล้านพัฒนา อาจมีลักษณะของพิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ และการใช้เครื่องดนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพคล้ายกับชาวมังในพื้นที่อื่นๆ แต่รายละเอียดของการจัดพิธีกรรมงานศพ และคนตัวประกอบพิธีกรรมงานศพก็จะแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจะศึกษาถึงรายละเอียดต่างๆ ของพิธีกรรมงานศพ และคนตัวที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บำบัดคลองล้านพัฒนาว่ามีรายละเอียดเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างจากชาวมังชุมชนอื่นๆ ได้

แนวคิดด้านดนตรีวิเคราะห์ (Music Analysis)

ประทีป นักปี (2551, หน้า 1-4) ได้เสนอแนวคิดในกระบวนการวิเคราะห์ดนตรีไว้ว่า การวิเคราะห์เป็นการอธิบาย แยกแยะ แยกส่วนต่างๆ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง สาเหตุและเหตุผลของปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวหรือข้อมูลในการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนั้นการศึกษาข้อมูลดนตรีสู่กระบวนการวิเคราะห์จึงประกอบไปด้วย

1. ประวัติความเป็นมาของข้อมูลดนตรี ประกอบด้วย

- 1.1 สภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่
- 1.2 สังคมและวัฒนธรรม
- 1.3 ข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 ที่มาและพัฒนาการของข้อมูลดนตรี

2. สักษณะข้อมูลทางดานตรี (ดันตรีวิทยา) ต้องวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของข้อมูลดานตรีวิทยาออกเป็นประเด็นต่างๆ ในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ลักษณะทางกายภาพทางดานตรี

- 2.1.1 รูปร่างลักษณะ
- 2.1.2 ระบบเสียง ทวีเสียง
- 2.1.3 บันไดเสียง
- 2.1.4 วิธีการบรรเลงเครื่องดันตรี
- 2.1.5 การผสาน
- 2.1.6 การสร้างเครื่องดันตรี

2.2 เพลง

- 2.2.1 ทำนอง
- 2.2.2 ทำนองแปร
- 2.2.3 เนื้อการประสานเสียง
- 2.2.4 วรรณเพลง สำนวนเพลง
- 2.2.5 เสียงลูกทุก
- 2.2.6 บันไดเสียง
- 2.2.7 รูปแบบทำนองเพลง

2.3 จังหวะ

- 2.3.1 จังหวะสามัญ
- 2.3.2 จังหวะลักษณะของทำนองเพลง
- 2.3.3 จังหวะหน้าทับ

2.4 การบรรเลงทำนองเพลง

2.5 ความหมายของทำนองเพลง

3. ความเชื่อและพิธีกรรมของดันตรี

3.1 พิธีกรรมในการบรรเลง

3.2 ลักษณะการสืบทอด

4. บทบาทและหน้าที่ของข้อมูลดานตรี

4.1 บทบาทและหน้าที่ในการสร้างความบันเทิง

4.2 บทบาทและหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรม

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยเลือกประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลลักษณะทางคนตระดับนี้

1. พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)
2. กลุ่มโน๊ต (Note group)
3. จังหวะ (Rhythm)
4. กระสานจังหวะ (Rhythm pattern)
5. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melody motion)

ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม (Structural-Functionalism)

ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยมเป็นที่นิยมใช้กันในมิติของสาขาวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา โดยแนวคิดของทัลล็อกต พาร์สัน (Talcott Parsons) มีดังนี้

ทัลล็อกต พาร์สัน (Talcott Parsons) ซึ่งสูงarc จันทรานิช (2551, หน้า 164-167) ได้อธิบายแนวความคิดของพาร์สันไว้ว่ามีจุดเริ่มต้นที่ทฤษฎีแห่งการกระทำการทางสังคม (Theory of social action) สาระสำคัญของทฤษฎีอยู่ที่ความสมพันธ์ระหว่างตัวผู้กระทำการกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่อยู่โดยรอบของตัวผู้กระทำการนั้น สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดคือคนอื่นๆ ในสังคม ตัวผู้กระทำการและคนอื่นๆ จะต้องมีการ “ปฏิสัมสาร” กัน กล่าวคือ ผู้กระทำการจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่เป็นปฏิกริยาของคนอื่นๆ ด้วยในการปฏิสัมสารนี้ บรรทัดฐาน และค่านิยม มีความสำคัญในกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลได้รับมือและเรียนรู้บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม พาร์สันส์ เห็นว่า บุคคลิกภาพกับระบบสังคมเป็นสองสิ่งที่เชื่อมกันและกัน แม้ว่าในที่สุดแล้ว ระบบสังคมจะเป็นตัวกำหนดบุคคลิกภาพของคนก็ตาม

พาร์สันขยายความว่า เราจะเข้าใจระบบสังคมได้โดยพิจารณาจากหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ ที่เราได้ยินกันในชื่อว่า AGIL หน้าที่พื้นฐานสี่ประการนี้ประกอบด้วย การปรับตัว (Adaptation) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) การบูรณาการ (Integration) และการรักษาแบบแผน (Latency หรือ Maintenance) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปรับตัว (Adaptation) คือ การที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ ทั้งสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว เช่น สังคมต้องการให้มีการจัดการศึกษาให้สามารถของสังคม แต่สิ่งที่เรียกว่าโรงเรียนให้ความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตแก่ผู้เรียน ไม่ให้สิ่งที่เป็นการขัดเจาทางสังคม ที่จะสอนว่าเด็กจะเติบโตขึ้นมาเป็นคนแบบไหนและมีทัศนคติ/ค่านิยมแบบใด หน้าที่พื้นฐานของระบบก็จะต้องเกิดการปรับ ซึ่งอาจปรากฏออกมายกขึ้นของการปฏิรูปการศึกษาที่ระบุว่าต้องเป็น

เราสอนคนหรือเยาวชนในสังคมให้เข้าเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติด้านทัศนคติหรือค่านิยมแบบใด การปรับตัวเป็นหน้าที่พื้นฐานที่จะทำให้ระบบสังคมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

2. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) สังคมจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และระบบต่างๆ ก็จะต้องทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก เช่น สังคมมีวิเคราะห์บุรุษเป็นสังคม ประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายหลัก ระบบต่างๆ ก็ทำหน้าที่เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายหลักอันนี้ ระบบต่างๆ ของสังคมก็ต้องทำหน้าที่เพื่อให้เข้าสู่การบรรลุเป้าหมาย

3. การบูรณาการ (Integration) คือ หน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เนื่องจากระบบสังคมประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความแตกต่างกัน และมีกิจกรรมเฉพาะของตน จำเป็นจะต้องมีการ統一 ให้เกิดการประสานสอดคล้องระหว่างระบบย่อยต่างๆ จึงต้องบูรณาการเข้าหากันและกัน

4. การรักษาแบบแผน (Latency หรือ Maintenance) คือ การรำรงและฟื้นฟูแรงงานใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในกรณีที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกันนั้นจำเป็นที่จะต้องมีแรงงานใจร่วมกัน ถ้ามีคนบางกลุ่มรู้สึกห้อแท้หรือเห็นแก่ตัวจนไม่อยากจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะต้องฟื้นฟูเขาเหล่านั้นขึ้นมา เพื่อให้กลับเข้ามาและยึดถือเป้าหมายหลักร่วมกันใหม่ให้ได้ นอกจากฟื้นฟูปัจเจกบุคคลแล้วแบบแผนของสังคมก็จะต้องถูกชาร์จไว้ด้วยแบบแผนของสังคมที่จะต้องถูกชาร์จไว้คือลักษณะของสังคมที่ไม่เปลี่ยนแปลงแบบถอนหายใจในโคนหรือเป็นแบบแผนบนรากหญ้า

และจากหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ พาร์สันเสนอว่า “สังคมต้องมีระบบปฏิบัติการสีระบบเกียร์ข้องกัน” ได้แก่ ระบบร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบบุคคลิกภาพ ระบบสังคม และระบบวัฒนธรรมซึ่งเป็นระบบที่ทำหน้าที่ควบคู่กันไปกับหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ ได้แก่

ระบบปฏิบัติการระบบแรก เรียกว่า ระบบที่เป็นร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (physical) เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานเรื่องการปรับตัว เพื่อรับรู้หน้าที่พื้นฐานเรื่องการปรับตัว สังคมจะมีระบบปฏิบัติการย่อยที่เป็นระบบว่าด้วยร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ระบบปฏิบัติการที่สอง คือ ระบบบุคคลิกภาพ เป็นระบบที่ควบคู่กับหน้าที่พื้นฐานในการบรรลุเป้าหมาย (goal attainment) ระบบปฏิบัติการก็จะต้องเน้นเรื่องบุคคลิกภาพ คนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถูกหล่อหลอมขัดเกลาให้มีบุคคลิกภาพที่คิดไปในทำนองเดียวกันมองไปที่เป้าหมายเดียวกัน คนก็จะต้องเชื่อถือในคุณภาพแบบเดียวกันจึงจะทำให้เกิด Goal attainment ได้

ระบบปฏิบัติการที่สาม เรียกว่า ระบบสังคม เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกันกับหน้าที่พื้นฐาน ในด้านการบูรณาการ สิ่งที่เข้ามานูรณาการ คือ ตัวสังคม ระบบสังคมจะเป็นระบบที่หลอมเลา องค์ประกอบต่างๆ ของระบบป้องเข้าด้วยกัน พื้นฐานในเรื่องบูรณาการจึงเกี่ยวข้องกับหน้าที่

ระบบปฏิบัติการที่สี่ คือ ระบบวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานในการช่วยแบบ แผนของสังคม การที่เราจะช่วยแบบแผนเอาไว้ได้ การที่เราจะพื้นฟูจิตใจและแรงจูงใจของคน เอาไว้ได้ก็ต้องมีสิ่งเชื่อมโยง สิ่งนั้นคือระบบวัฒนธรรม การช่วยรักษาแบบแผนของสังคมจะต้องใช้ วัฒนธรรมเป็นระบบปฏิบัติการ

กล่าวโดยสรุปคือ คนแต่ละคน กลุ่มแต่ละกลุ่ม สถาบันแต่ละสถาบันต่างก็ทำหน้าที่ของ ตนเองเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และจะดำเนินอยู่ต่อไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้สังคมเดิม สมดุลได้ แต่ไม่นานนักสังคมก็จะต้องสร้างให้เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ จากแนวคิดถังกล่าวยังคง ใช้ในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ในการประกอบพิธีกรรมงานศพ และการเล่นดนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพ

แนวคิดองค์ประกอบของดนตรี

คุณสันต์ วงศ์วรรณ (2553, หน้า 15-24) อธิบายว่าคุณสมบัติเฉพาะของเครื่องดนตรี รวมทั้งเสียงร้องของมนุษย์มีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ เครื่องดนตรีแต่ละชนิด จะมีเสียงที่ให้อารมณ์แตกต่างกัน การจะวิเคราะห์เพลงหรือดนตรีจึงควรเข้าใจองค์ประกอบของ ดนตรีด้วยดังนี้

1. สื่อที่ทำให้เกิดเสียง

1.1 เสียงร้องของมนุษย์

นับย้อนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การร้องเพลงเป็นสิ่งที่ใช้กันอย่างกว้างขวางมาก ในการแสดงละครของกรีกโบราณได้มีการร้องเพลงประกอบ หรือชาวอิสราเอลก็ใช้วิธีการร้องเพลง เพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งหลาย ๆ ศาสนาก็ใช้วิธีนี้เช่นกัน

เสียงของมนุษย์จัดเป็นเครื่องดนตรีที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด สามารถถ่ายทอด อารมณ์และสื่อความหมายได้ดีที่สุด การร้องเพลงเป็นสิ่งบันเทิงใกล้ตัวที่สุด ประยัดที่สุด เสียงของ มนุษย์มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล การที่เสียงจะมีคุณภาพเช่นไร มีความดัง เบ้า กังวาน หรือแบบแห้งประการใด ล้วนต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น

เชื้อชาติและเชื้อพันธุ์ ความแตกต่างของโครงสร้างอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย เช่น รูปทรง กะโหลกศีรษะ ใบหน้า โพรงจมูก เป็นปัจจัยสำคัญในการแยกแยะเสียงพูดโดยธรรมชาติ ของมนุษย์

ภาษาดั้งเดิมของชนชาตินี้ๆ มีส่วนสำคัญในการกำหนดลักษณะการเปล่งเสียง อวัยวะที่ก่อให้เกิดเสียง โดยเฉพาะเส้นเสียงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทั้ง เสียงพูดและเสียงร้องเพลงของมนุษย์ จะสังเกตได้ว่า

เส้นเสียงยาว	เสียงจะมีพิสัยที่กว้าง
เส้นเสียงสั้น	เสียงจะมีพิสัยที่ค่อนข้างแคบ
เส้นเสียงหนา	เสียงจะค่อนข้างทึม
เส้นเสียงบาง	เสียงจะค่อนข้างแหลม

1.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรี คือ อุปกรณ์ในการสร้างเสียงดนตรีที่สำคัญ ความแตกต่างของรูปร่าง ลักษณะวัตถุที่ใช้ทำเครื่องดนตรีและวิธีการทำให้เกิดเสียงจะให้เสียงดนตรีที่แตกต่างกัน ให้อารมณ์ แก่ผู้ฟังต่างกัน

2. จังหวะ

ในทางดนตรีแล้ว จังหวะหมายถึงการเคลื่อนที่ของแนวทำงานหรือเสียงในช่วงเวลาหนึ่ง โดยปกติจังหวะประกอบด้วย

จังหวะหนัก หมายถึง จังหวะที่หนักกว่าจังหวะอื่นๆ ภายในห้องเพลงเดียวกัน
จังหวะทำงาน หมายถึง ความสัมภាពของเสียงทุกเสียงในทำงานเพลง

2.1 ความเร็วของจังหวะ

หมายถึง ความเร็วของบทเพลงต่างๆ ที่อัตราความช้าเร็วต่างกันออกไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์เพลงผู้กำหนดว่าจะให้มีความช้า-เร็วเท่าไร อาจมีจังหวะเร็ว ปานกลาง หรือช้า ก็ได้ แต่ต้องเคารพจังหวะให้ซองของจังหวะห่างเท่ากันเสมอ ในทางปฏิบัตินั้นการกำหนดความช้า-เร็ว ของแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน จึงมีเครื่องมือที่ใช้เคารพจังหวะขึ้นมาเรียกว่า "เมโทรโนม" (Metronome) เพื่อให้เขียวัดความช้า-เร็วเท่าใดควรจะเคารพอย่างไร

"เมโทรโนม" (Metronome) คือ เครื่องกำหนดจังหวะโดยใช้การบอกกว่าใน 1 นาที จะมีจังหวะตอบกีครั้ง

2.2 จังหวะตอบหรือจังหวะเคาะ

หมายถึง การเคาะหรือนับจังหวะอย่างสม่ำเสมอที่ปรากฏในบทเพลงเป็นจังหวะ ธรรมชาติที่ดำเนินไปเรื่อยๆ คล้ายกับจังหวะการเต้นของหัวใจ ช้า-เร็วนั้นขึ้นอยู่กับการกำหนดของผู้แต่งหรือผู้ประพันธ์

ในทางปฏิบัติแล้วมีymให้เท่าในการตอบจังหวะกับพื้นเป็นการนับจังหวะ การตอบเท่ากับพื้นหนึ่งครั้งมีค่าเท่ากับ $\frac{1}{2}$ จังหวะ และเมื่อยกเท้ากลับที่เดิมมีค่าเท่ากับ $\frac{1}{2}$ จังหวะ ก็เท่ากับว่าถ้าเราตอบเท้าลง-ยกขึ้นก็เท่ากับ 1 จังหวะ

2.3 อัตราจังหวะ

หมายถึง การจัดกลุ่มของจังหวะตอบหรือการจัดกลุ่มการเคาะและการเน้นจังหวะเคาะอย่างสม่ำเสมอ โดยปกติจังหวะที่ 1 จัดเป็นจังหวะที่หนักที่สุด

ณัชชา พันธุ์เจริญ (2553, หน้า 91-98) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ประโยคเพลงไว้ว่า ประโยคเพลง เป็นหน่วยที่สั้นที่สุดของเพลงซึ่งมีความคิดจบสมบูรณ์ในตัว ในการวิเคราะห์เพลง นอกจากจะต้องแบ่งท่อนแบ่งตอนออกเป็นช่วงๆ แล้ว ยังต้องแบ่งย่อยลงไปจนถึงประโยคเพลง เป็นอย่างน้อย เพื่อคุ้มแพนรายการของเพลงว่ามีการวางประโยคเรียงร้อยไปอย่างไรตั้งแต่ต้นจนจบ

เมื่อแบ่งประโยคเพลงได้แล้ว ขั้นต่อไปคือการวิเคราะห์เนื้อหาในประโยคเพลง โดยเฉพาะ ประโยคสำคัญ แล้วจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประโยคเพลงถัดไปว่าเกี่ยวข้องหรือแตกต่างจาก ประโยคเพลงหลักอย่างไร ระดับความสัมพันธ์ของประโยคเพลงในขั้นต้นจะจะจำแนกได้ ดังนี้

1. ประโยคตาม-ประโยคตอบ หมายถึง ประโยคเพลง 2 ประโยคที่มีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์นี้อาจเพราะทำงานองค์ลักษณะ ลักษณะจังหวะมีโครงสร้างคล้ายกัน รูปร่างขึ้นลงของทำงานองไกลส์เดียงกัน หรือทำงานองมีความยาวเท่าๆ กัน นอกจากความคล้ายกันแล้ว บางกรณีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงก็อาจเกิดขึ้นในประโยคตาม-ประโยคตอบ

2. ประโยคในญี่ปุ่น คือ ประโยคที่ประกอบด้วย 2 ประโยคในลักษณะประโยคตาม-ประโยคตอบ แต่เคเดนซ์ของประโยคหลังต้องมีน้ำหนักมากกว่าเคเดนซ์ของประโยคแรก ประโยคในญี่ปุ่นต้องมีความรู้สึกของความเป็นประโยคเดียวซึ่งสามารถแบ่งปอยออกเป็น 2 ประโยคได้ แต่ถ้าหากทั้ง 2 ประโยค มีความต่างกันมากและไม่มีแนวคิดดังกล่าว ก็จะเป็นเพียงประโยคตาม-ประโยคตอบ

3. กลุ่มประโยค ประกอบด้วยประโยคที่มีความยาวไกลส์เดียงกันตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป เรียงติดต่อกันโดยไม่มีความสัมพันธ์กัน เหตุที่นับเป็นกลุ่มประโยคเดียวกันก็ เพราะว่า เมื่อพิจารณาจากเนื้อคุณตรี กลุ่มประโยคกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กัน เป็นส่วนเดียวกัน มีเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกัน มีเนื้อคุณตรี เหมือนกัน และต่างจากส่วนอื่นค่อนข้างชัดเจน กลุ่มประโยคเป็นตัวอย่างของประโยคเพลงที่พบมากที่สุดในเพลง โดยเฉพาะเพลงที่มีเนื้อร้องภาษาจีนประกอบด้วยกลุ่มประโยคหลายกลุ่ม

4. ประโยคเหลือม เป็นลักษณะของประโยค 2 ประโยคทางอยู่เหลือมกันหรือซ่อนกัน ในช่วงท้ายของประโยคแรกกับช่วงต้นของประโยคหลัง การเหลือมกันอาจเหลือมได้ตั้งแต่โน้ตเพียงตัวเดียวหรือมากกว่านั้น ซึ่งหมายรวมถึงคอร์ดด้วย

นอกจากนี้ ณัชชา พันธุ์เจริญ (2553) ยังได้กล่าวว่า ในคนตระหง่านต่างชาติต่างภาษาอาจมีแนวคิดเรื่องของจังหวะไม่เหมือนกัน จึงไม่มีสูตรสำเร็จในการวิเคราะห์จังหวะ สำหรับในคนตระหง่านต่างชาติและคนตระหงานบางวัฒนธรรมหากผู้แต่งให้ความสำคัญกับจังหวะเป็นอย่างมากในเพลงได้ก็มักหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะนำเฉพาะจังหวะมาวิเคราะห์ให้ลับເອີ້ດ อย่างไรก็ตามจังหวะกับทำนองเป็นส่วนประกอบสำคัญของคนตระหงานที่ผูกอยู่ด้วยกันจนแยกกันไม่ออก การวิเคราะห์จังหวะจึงมักเอื้อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ทำนอง จังหวะมักเป็นตัวชี้นำให้หาโน๊ตสำคัญได้ การวิเคราะห์จังหวะมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งจะนำไปสู่การทำในการวิเคราะห์ทำนองด้วยในที่สุด

และในการวิเคราะห์คนตระหงาน ผู้วิเคราะห์ต้องให้วิจารณญาณประกอบกับความรู้ด้านทฤษฎี ตามที่ได้ประวัติด้วยตระหงานในการที่จะวินิจฉัยว่า บทเพลงนี้มี อะไร ที่มีความโดดเด่น ไม่เหมือนใดที่มาสเนใจควรแก่การวิเคราะห์ให้ลึกกว่าແລ້ວ บางที่จะพบว่าเพลงอาจไม่มีโครงสร้างที่แนัดพอที่จะบอกได้ว่าเป็นสังคีต ลักษณะใดใด ก็เป็นหน้าที่ของผู้วิเคราะห์ที่จะหาແນ່ມุนที่มีเหตุผลในการที่จะอธิบายว่า เพลงนั้น ใช้อะไรเป็นตัวยึดให้เพลงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ก่อนที่จะวิเคราะห์เพลง สิ่งที่สำคัญที่สุด คือต้องรู้ว่าเพลงนั้นมีจุดน่าสนใจอยู่ที่ไหน ควรให้ความสำคัญกับอะไรมากวิเคราะห์เพลง ควรลงลึกถึงรายละเอียดใดบ้าง บทวิเคราะห์และข้อคิดต่างๆ ต้องมีเหตุมีผลและมีหลักการด้านทฤษฎีรองรับ เพื่อแสดงถึงคุณค่าเชิงวิชาการของบทเพลงนั้นๆ อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปคือ การวิเคราะห์เพลงแต่ละเพลงจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ทั้งเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เครื่องคนตระหงาน ทำนอง และประเต็ลล์นๆ โดยผู้วิเคราะห์จะเป็นบุคคล สำคัญที่จะเป็นผู้เลือกແນ່ມุนที่มาสเนใจของบทเพลงมาวิเคราะห์ และในงานวิจัยนี้จะวิเคราะห์ ช่วงเดียง กลุ่มนี้อีกด้วย จังหวะ ภาระส่วนจังหวะ และการเคลื่อนที่ของทำนอง และเนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จึงจะมีการวิเคราะห์ถึงพิธีกรรมงานศพ และเครื่องคนตระหงานต่อไป

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่มีการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาวม้ง

ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2548, หน้า 9) ได้กล่าวว่า จากการสอบถามผู้สูงอายุของแต่ละตระกูล ในหมู่บ้านต่างๆ ที่ว่าประเทศสันนิษฐานได้ว่ากลุ่มแรกของบรรพบุรุษชาวม้งจะอยู่พื้นที่เชียงใหม่มาพำนักระยะหนึ่ง ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ในประเทศไทยในระหว่างช่วงพุทธศวรรษ 2390 ถึง 2420 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเดียวกันกับที่กองทัพของรัชกาลจีนถูกส่งเข้ามาปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมและอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันเป็นมณฑลกุยโจวและมณฑลยูนนานของจีน อันเนื่องจากรัชกาลจีนได้มาตราการเรียกเก็บภาษีเพงทำให้ชนกลุ่มน้อยในแอบนั้นลุกขึ้นต่อต้าน ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่เจ้าอาณาจักรมังรายรังเศสและอังกฤษเริ่มเข้ามาครอบครองและกำหนดเส้นแบ่งพรมแดน

ประเทศขึ้นในແບນນີ້ ດັ່ງນັ້ນ ກາຮອພຍພນີສົງຄຣາມຈາກຈືນແລະເຂົ້າມາຫາພື້ນທີ່ທຳມາຫາກິນໃນບຣິເວນ ດັ່ງກ່າວຈຶ່ງໄມ້ໄດ້ເປັນທີ່ຮູ້ກັນໃນໜູ່ປະວັບປຸງມັງໃນສມັຍນັ້ນວ່າຕ້ວເອງໄດ້ຂ້າມເສັ້ນແປ່ງພຽມແດນ ຂອງຮູ້ສາທິ ພຣີໂປຣເທດໄດ້ເຂົ້າສູ່ປະເທດໄດ້ແລ້ວ ແຕ່ໃຊ້ສ່ອສຕານທີ່ທາງກົມືສຕຣົວເປັນຕົວກຳນົດ ເຊັ່ນ ແມ່ນ້ຳແຕງ- ແມ່ນ້ຳເຂົ້າ ນ້ຳທາ ຖູ້າງ ເມືອງຍຸນ ເມືອງທິການ ແມ່ນ້ຳໂຂງ ດອຍພາຫມ່ນ ຖູ້ຟ້າ ຖູ້ແວ ຖູ້ລັກ ດອຍຫ້າງ ດອຍອ່າງຂາງ ເລຸ່າ ພາຍຫັ້ງຈາກທີ່ໜ້າມັ້ງໄດ້ເຂົ້າມາຕັ້ງຄືນສູານອູ່ແລ້ວເສັ້ນແປ່ງພຽມແດນປະເທດຈຶ່ງຖືກ ກຳນົດຈຶ່ງ ໂດຍຈະສັງເກດໄດ້ຈາກກາທີ່ຍົດດອຍສູງຕ່າງໆ ໄກລ້ຽມໜູນທີ່ໜ້າມັ້ງອູ່ນັ້ນມັກຈະມີຫຼື່ອງວ່າ ດອຍຜົ່ງໆ (ເຄສ) ບັກອົງຫາຕີ (Fuablabtsantoo) ມີຫຼື່ອດອຍອັກຖຸ (Roob Kuablubuab) ເປັນທັນ

ໜ້າມັ້ງກຸລຸ່ມແຮກທີ່ອພຍພເຂົ້າສູ່ປະເທດໄທຢ້ານເຂົ້າມາປະເທດໄທຢ້ານເມື່ອປະມານ พ.ສ.2383- 2413 ແລະເຂົ້າມາໃນບຣິເວນໃໝ່ 3 ທາງດ້ວຍກັນ ຕື່ອບຣິເວນແຮກທາງທີ່ສີເຫຼືອສຸດ ເຂົ້າມາຕາມແນວ ເມືອງທ້າວຍທ່າຍ-ເຕື່ອງຂອງ ບຣິເວນທີ່ສອງ ອື່ນ ແນວໄຊຍບູ້-ປ້ວ ບຣິເວນທີ່ສາມ ອື່ນ ແນວເມືອງໜ້ານອຄຍ-ເລຍ ເມື່ອເຂົ້າມາຖື່ນເຫັນຂອງແລ້ວໄດ້ແຍກອອກເປັນສອງກຸລຸ່ມຕາມກົງເຂາສອງທີ່ທີ່ທອດຂານາກັນ ກຸລຸ່ມແຮກ ເດີນທາງໄປຕາມພຽມແດນພມາແລ້ວລົງມາທາງທີ່ສີໄດ້ສູ່ເຫັນໃໝ່ ແມ່ຍ້ອງສອນ ກຸລຸ່ມທີ່ສອງເດີນທາງມາ ຕາມພຽມແດນໄທຢ່າ-ລາວ ເຂົ້າເຂົດອໍາເກອຫຼຸງຫຼັງຫ້າງ ອໍາເກອບປ້ວ ຈັງຫວັດນ່ານ ແພວ່ ແລະບ້ານເຂັກນ້ອຍ ຈັງຫວັດເພື່ອງບູນ (ເນັດສີລົງ ຄົງແກ້ວ, 2537, ໜ້າ 69-70) ຜ້າມັ້ງໄດ້ກະຈາຍອູ່ຕາມພື້ນທີ່ທ່ວ່າໄປ ໃນເຂົດກາຕ່າງໆຂອງໄທຢ່າ ໃນຈັງຫວັດເຕື່ອງຈາຍ ຈັງຫວັດນ່ານ ຈັງຫວັດພະເຍາ ຈັງຫວັດແພວ່ ຈັງຫວັດເຫັນ ເຈົ້າເຫັນ ຈັງຫວັດ ເຫັນໃໝ່ ຈັງຫວັດລຳປາງ ຈັງຫວັດແມ່ຍ້ອງສອນ ຈັງຫວັດສູໂຂທ້ຍ ຈັງຫວັດເລຍ ຈັງຫວັດຕາກ ຈັງຫວັດ ກຳແປ່ງເພື່ອງ ຈັງຫວັດພິບປຸງໂລກ ຈັງຫວັດເພື່ອງບູນ ທີ່ຈັງຫວັດນ່ານມີປະກາຮົງໜ້າມັ້ງເປັນຈຳນວນ ມາກກ່າວ່າຈັງຫວັດອື່ນໆ ໂດຍມີໜ້າມັ້ງອາຄີຍອູ່ໃນເຂົດຕຳບລປອເກລືອໄດ້ ອໍາເກອບປ້ວ ກັບທາງຕອນເຫັນ ຂອງອໍາເກອຫຼຸງຫຼັງຫ້າງຈຳນວນນັກ ທັງນີ້ເປັນພົວກົດທີ່ປົກກັນເຊີງໄຊຍບູ້ ຂອງສາຫະລຸກຮູ້ປະເທດໄທຢ່າ ສັນຕະພິບີ (2543, ໜ້າ 11)

ໃນສ່ວນຂອງກາຕ່າງໆຂອງປະເທດໄທຢ່າໃນປັຈຈຸບັນນັ້ນ ສູກາງຄີ ຈັນທານີ່ ແລະຄະນະ (2527, ໜ້າ 12) ເຫັ້ນໄວ່ໜ້າມັ້ງເຮີມອພຍພເຂົ້າມາຕັ້ງຫລັກແລ່ງຮະຫວ່າງໜ່ວຍຕ່ອງຄຣິສຕິກົກາຈາກ 1800 ແລະ 1900 ໂດຍດູຈາກບັນທຶກຂາວຕະວັນຕົກ ທີ່ຈຶ່ງພວກເຮົາມີຄົນມັ້ງຕັ້ງຫຼູ່ບ້ານອູ່ໃນຈັງຫວັດຕາກກ່ອນໜ້າປີ ດ.ສ. 1929 ແລ້ວ ແລະຈາກເກົດສາຮອງກະທຽວສິກຳການໂຮງເຮືອນຮູ້ບາລາທີ່ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນໃນຫຼຸມໜັນມັ້ງແໜ່ງແຮກອື່ນທີ່ບ້ານ ນາຍເລາຕໍາ ມູນບ້ານມັ້ງ ອໍາເກອບອຸ່ມພາງ ຈັງຫວັດຕາກ ເປັນໂຮງເຮືອນປະເທດລາວ ສັງກັດກວມສາມັ່ນຍຸສິກຳກາ ກະທຽວສິກຳການໂຮງເຮືອນ ໂດຍຕັ້ງຂຶ້ນເນື່ອປີ ພ.ສ. 2478 ມີຫຼື່ອປີ ດ.ສ. 1935

ໜັດກັຍ ບຸຮູ້ພັຜົນ (2538, ໜ້າ 45-50) ໄດ້ກ່າວຄື່ງການແຍກໜ້າມັ້ງໃນເຂົດ ກາຕ່າງໆຂອງປະເທດໄທຢ່າຕາມລັກຈະນະຂອງກາທີ່ແຕ່ງກາຍແລະກາຫາທີ່ໃໝ່ ໂດຍແປ່ງເປັນ 3 ເພົ່າ ອື່ນ ມັ້ງດຳກັນ ນ້ຳເຈີນ ມັ້ງຂາວ ແລະມັ້ງກົມະນາ ສໍາຮັບມັ້ງດຳແປ່ງອອກເປັນສາຂາຢ່ອຍອື່ກ 3 ສາຂາ ອື່ນ

มังดอก มังลาย และมังคำ โดยอาศัยความแตกต่างทางภาษาและความแตกต่างของเครื่องแต่งกาย ตลอดจนชื่อที่มังใช้เรียกตัวเอง ภาษาที่มังเป็นภาษาภูมิคุ้มและมีคำโดยต่างกันภาษาจีนทั้งคำ และการออกเสียงมีคำศัพท์จำนวนมากยืมมาจากภาษาจีน ไทย ลาว และชนชาติอื่นๆ ที่ชาวมังมีความสัมพันธ์ด้วย ชาวมังแต่ละเผ่าใช้ภาษาที่แตกต่างกันบ้าง ในประเทศไทยภาษาที่ชาวมังใช้ติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างกันใช้ภาษาไทยกลาง เป็นภาษากลางในการติดต่อสัมพันธ์กัน

ในด้านสังคมของชาวมังเป็นสังคมเกษตรกรรม ทำไร่เลื่อนลอย โดยถางป่าเพื่อปลูกพืช เมื่อดินหมุดความอุดมสมบูรณ์ก็จะย้ายไปหาที่ใหม่ แต่ปัจจุบันพื้นที่บันดอยถูกจำกัดโดยรัฐ รวมทั้งจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ชาวมังเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิตเสียใหม่โดยมี การปลูกข้าวและข้าวโพดเป็นหลัก สำหรับพื้นที่มีการลดพื้นที่ปลูกบางลงมากแล้ว บางพื้นที่ได้ เลิกปลูกแล้วโดยมีการปลูกพืชอื่นที่มีรายได้มากกว่าทดแทน เช่น ไม้ดอกเมืองหนาว หรือพืชผัก ผลไม้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องขยายพื้นที่เป็นปลูกที่อื่นอีก ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ปัจจุบันชาวมังได้มี การติดต่อสัมคมกับคนเมืองมากขึ้นทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ในทางธุรกิจการค้าระหว่างกัน (สมัย สุทธิธรรม, 2541, หน้า 54)

เอกสารที่มีการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีชาวมัง

ปัจจุบันชาวมังนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์มากขึ้นแต่ก็ยังคงมีประเพณีและ พิธีกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการนับถือผี เช่น ประเพณีเลี้ยงผี การนับถือผีบรรพบุรุษ หรือการรับถือผีตามแบบดั้งเดิมซึ่งยังคงดำเนินประเพณี พิธีกรรมกันอย่าง恒久 ไม่เสื่อมคลาย สมัย สุทธิธรรม (2541, หน้า 61-64) กล่าวถึงผีที่สำคัญของชาวมัง ดังนี้

ผีโชว์ หรือ เหย่อ หรือ หมายถึง เทวดาหรือเทพ ซึ่งเป็นผู้อ่อนโยนให้คุณลงมาเกิด สามารถ ตัดสินชะตาชีวิต กำหนดอายุของคน ส่วนผีอื่นๆ ก็มี เช่น หง่าย์เหลาร์ซึ่งดูแลมนุษย์ปฏิบัติตาม กฎระเบียบ และถือเชิงถือตี เป็นผีเจ้าที่เจ้าทาง เช่น เตี้ย เที่ยง เซือ เป็นผู้ปกคลองมนุษย์ กะยัง เป็นผีที่ ผู้หญิงที่สามารถให้ลูกแก่สามีภรรยาได้ เป็นต้น แม้ ถือเป็นผีที่คุยต่อสู้กับผีร้าย ผีเง มีบทบาท สำคัญรักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วยให้หาย ด้วย เป็นผีที่ว่าฯ ไปอาจให้ทั้งคุณและโทษ ผีด้า แบงออกเป็น สองกลุ่ม คือ

- ผีเรือนหรือด้าไหเวจี เช่น ผีประตู เรียกว่าด้าของตรัง เป็นผู้ปกปักษากาคนและสัตว์ เลี้ยงในครัวเรือน ผีเส้า เรียกว่า ดู้ด้าหรือแด้เป็นผีเส้าเรือนต้นกาง ผีสีก๊ะเป็นผีเรือนที่อยู่ฝ่าบ้าน ตรงกันข้ามกับประตูหน้าบ้าน เป็นกระดาษสีเหลี่ยมสีขาวเท่าฝ่ามือ สีก๊ะช่วยให้ทำนาหากินเจริญ ลูกผลานเพิ่มพูน คำขายดี ทำเงินหรือผู้ที่จะเป็นหัวใจตัวของหม้อผีทรง ด้าขอสอหรือผีเตาไฟใหญ่ ซึ่งมังถือว่ามีบุญคุณต่อชีวิตมาก ด้าขออู๊ เป็นผีเตาไฟเล็ก เป็นผู้ให้ความอบอุ่นแก่คนในบ้านให้มี ความสุขและป้องกันเหยื่อยสีเป็นผู้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปเป็นส่วนหนึ่งของผีเรือนด้วย ลิงสติตอบรู้ที่คาน

พادةระหว่างเสาห้องนอนชิดประตูกับเสาราบังด้านทึ้งฝี แต่มีผู้กล่าวว่าผู้บริบูรุษอยู่ส่วนปลายของเส้าฝี

2. ฝีทั่วไป ฝีชนิดนี้จะสิงอยู่ทั่วไป เช่น ฝีป่า ฝีจอมปลวก ฝีน้ำ ฝีถ้า และฝีเรืออน หัวไหย อุดอยากซึ่งเกิดจากคนตายแบบฝีไม่มีญาติขาดการทำพิธี เป็นพากวิญญาณล่องลอยบางที่จะปรากฏตัวให้เห็นแล้วหายไป เช่น ตีปอ (นา) สงข์ เป็นผีตัวเล็กมีขนจุรง กล่าวกันว่ามีตัวตนจริงๆ แणขายาวเก้งก้าง ชอบจับคนกินเป็นอาหาร เป็นฝีที่มีภัยให้โทษ ส่วนฝีด้าซ่อง(น)หยงย์ เป็นฝีที่มีหน้าที่มารับເຂາວิญญาณออกจากร่างไปหรือเป็นฝีมาคร่าເຂາວิฒมนຸ່ຍ์ไป เป็นต้น ชาวมังจะมีความเชื่อเรื่องผีมากและยังเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดอีกด้วย หมอดฝี ซึ่งชาวมังถือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจสามารถติดต่อกับฝีและวิญญาณได้ หมอดฝีหรือเนঁຈາຈະเป็นหญิงหรือชายก็ได้จะสามารถพูดติดต่อกับผีต่างๆ ได้เมื่อเวลาเข้าทรง ดังนั้นหมอดฝีจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชาวมัง มีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวมังมาก แม้จะมีหัวหน้าหมู่บ้านค่อยดูแลทุกชีสุข อยู่แล้วก็ตาม ในด้านความเชื่อเรื่องผีนี้ชาวมังมีความเชื่อว่าคนเกิดมาจะต้องมีวัญญ 3 ขั้น เรียกว่า ປලี ดังนั้นเมื่อเด็กเกิดมาจึงต้องทำพิธีเรียกหัวรูปทั้ง 3 เท้าร่วงเสียก่อนแล้วจึงตั้งชื่อให้ ผู้ใดก็ตาม หากขวัญออกจากร่างไปทั้ง 3 ขั้น ผู้นั้นก็จะตายทันที แต่หากขวัญออกจากการร่างไปขณะเจ้าตัวนอนหลับอาจทำให้ผู้นั้นเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย หมอดฝีจะต้องทำหน้าที่เชิญให้ขวัญกลับสู่ร่างเดิม ความเชื่อถือในเรื่องฝีและวิญญาณของชาวมังจะหันให้เกิดความเคราะพยำเกรงไม่ประพฤติปฏิบัติ ไปในทางที่ผิดที่ไม่ควรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถืออยู่ คือ ประตูหน้าบ้าน เสากลาง เตาไฟใหญ่ เตาไฟเล็ก และที่อยู่ของสิگะ (ห้องผู้บ้าน) โดยมังจะมีข้อห้ามกระทำการใดๆ อันเป็นการลบหลู่ เช่น "ไม่นั่งบนธรณีประตูบ้าน ห้ามใช้มีดสับหรือฟันเสาเล่น ห้ามถ่มน้ำลายใส่เตาไฟ เป็นต้น"

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2545, หน้า 443-444) ได้ระบุไว้ว่า งานปีใหม่ หรือเรียกว่า "ນ່ອແປະຈິ" หรือ "งานกินพ້າ" ชาวเหนือบางคนเรียก "งานกินวอ" มีกำหนดระหว่าง 3 วันถึง 7 วัน แล้วแต่หมู่บ้านใหญ่หรือเล็กและหมอดฝีประจำหมู่บ้านกำหนด มักตรงกับตรุษจีน ทุกหลังคาเรือนฝ่าໄກร้าว 10 ตัว หมูตัวใหญ่ 1 ตัว ถ้าเป็นหมูตัวขนาดกลาง 3 ตัว เพื่อเช่นผีเรื่องหรือดวงวิญญาณบรรพบุรุษ และผีฝ่าก่ออนวันปีใหม่ แม้ เน่าชาวมังเอาข้าวสารเหนียวมาโม่ทำข้าวปูกหรือขามข้าวเหนียว ก้อนกลมๆ บ้างต้มกลันสุราข้าวโพด สุราข้าวเปลือก ยิงปืนต้อนรับปีใหม่ดังสนั่นหวั่นไหว ทุกคน แต่งกายสวยงามประดับประดาโดยจะนําเสื้อทึ้งทำเป็นห่วงคอ กำไลข้อมือข้อมือกันหลายอัน เด็กๆ เล่นลูกปาม ชายหนุ่มหญิงสาวเล่นโยนลูกช่วง เรียกว่า "ปอกอน น້າ" หรือ "ຫຼູ້ປົອ" ในเวลากลางคืนข้างกองไฟ ผู้ใดแพ้ແย่งเอาห่วงคอเงินหรือกำไลข้อมือของอีกฝ่ายหนึ่งเวลาได้คืนชายหนุ่มหรือหญิงสาวต้องร้องเพลงให้ฟัง เอาม้ากัดกันยืนดูเป็นที่สนุกสนาน ผู้ชายเป่าแคนหรือ "เก้ง" เต้นรำขับตัวก้าวไป

ทางข้ายที่ ก้าวไปทางขวาที่ ในท่าทางลีลาอันคล่องแคล่วของໄວได้จังหวะกับเสียงเป่าแคน ชายหนุ่มหญิงสาวร้องเพลงรักโดยต่อกัน เลี้ยงสุราหารผู้ไปเยี่ยมเมียนดึงบ้านเรือน ทำบุญทานเลี้ยงผ้าให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วโดยอาจก็ไม่ปักเป็นราวนแล้วพادเลื้อผ้าเอาไว้

พิธีกรรมและกิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ คือ การทำหัวผู้อาสาไสของครอบครัว เป็นพิธีกรรมที่ลูกหลานทุกคนต้องมาทำกิจกรรมร่วมกันไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เป็นทำงานหรือแยกครอบครัวไปอยู่ที่ใดก็ตาม ในวันนี้ลูกหลานทุกคนจะต้องกลับมาพร้อมหน้ากันเพื่อให้ผู้อาสาไสของครอบครัวและในวันขึ้นปีใหม่ ทุกคนทั้งชายและหญิงจะแต่งกายด้วยชุดประจำเฝ้ามั่ง การไหว้ผู้อาสาไสของครอบครัวจะจากจะเป็นการแสดงความเคารพแล้วยังเป็นการขอพรจากผู้อาสาไสและอยพรให้ผู้อาสาไสในวันขึ้นปีใหม่ ด้วยเพื่อให้มีวิตอญดีกินดี มีความสุข สุขภาพแข็งแรงและก็จะได้รับพรนั้นกลับมายังผู้อาสาไสด้วย เช่นกัน

ว่าที่นี่ คุ้มแสง (2554, หน้า 79-82) ได้อธิบายถึงประเพณีของชาวมังง่า แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเพณีซุ่มชน ได้แก่ ประเพณีใหม่มัง เฉลิมฉลองศัก្រាជใหม่และเลี้ยงขอบคุณผู้ที่นับถือ ผู้บรรพบุรุษ และผู้ที่คุ้มครองให้ผลผลิตเจริญเติบโต อุดมสมบูรณ์ มีการละเล่นต่าง ๆ เช่น การโยนลูกช่วง การยิงหน้าไม้ การเล่นลูกช้าง แห่ขันล้อเลื่อนไม้

2. ประเพณีชีวิต ได้แก่

ประเพณีการเกิด เป็นการเรียกวัณและการตั้งชื่อเด็กเกิดใหม่ เด็กชายจะตั้งชื่อ 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อเกิด ครั้งที่ 2 เมื่อแต่งงาน เป็นการเปลี่ยนสถานภาพในชีวิตของผู้ชายจากเด็ก เป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กหญิงจะตั้งชื่อตอนเกิดเท่านั้น สังคมชาวมังนั้นไม่มีผู้ทำคลอดในตำแหน่ง หมอดำและอย่างเป็นทางการ ดังนั้นมีผู้หญิงจะคลอดบุตร นอกเหนือจากสามีแล้ว ผู้ช่วยทำคลอด ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงโดยเฉพาะมารดาของสามีหรือญาติเพศหญิง หลังจากคลอดจะทำ ความสะอาดเด็ก ตัดคราด้วยกรรไกรหลังจากคลอดออกมาระยะหนึ่งหากเป็นชายจะเอารากไปฝังบริเวณ เสาฝึกกลางบ้าน ซึ่งเป็นผืนรubbishหรือที่เรียกว่าเสาดีเดนี่วิญญาณบรรพบุรุษ เนื่องจากเชื่อว่า ถูกผู้ชายจะต้องสืบสกุลและรับภารกิจของครอบครัวต่อจากบิดามารดา หากเป็นหญิงก็จะนำรากไปฝังไว้ ใต้เตียงห้องนอนของพ่อแม่เด็ก เหตุผล เพราะชาวมังเห็นว่าผู้หญิงจะต้องแต่งงานออกเรือนไป หลังจากนั้นอีกสามวันจะทำ พิธีเรียกวัณและตั้งชื่อให้เด็ก มีด้วยผูกมือเด็กที่เกิดมา แต่ถ้าหากเด็ก เสียชีวิตภายใน 3 วันก่อนที่จะทำพิธีเรียกวัณก็จะนำศพไปฝังอย่างง่าย ๆ เพราะถือว่ายังไม่เป็น คนโดยสมบูรณ์ แต่ถ้าหากไปคลอดที่โรงพยาบาลก็จะไม่มีการทำพิธีฝังราก แต่จะมีพิธีเรียกวัณเด็ก โดยปกติหญิงที่คลอดลูกจะต้องอยู่ไฟ (ใจ,) ที่เตาไฟเล็กภายในบ้าน (เข้าจะใจซึ่งอาจแปลว่าเป็น

การห้ามก็ได้) เวลาอยู่เดือนจะมีผ้าพันท้องและต้องกินพิริกไทยใส่ในก้นข้าว เพราะจะทำให้ร่างกายร้อน ถ้าเจ็บท้องจะกินยาสมุนไพร คือ ต้มใบมะ悔เมแตงกินแก้อาการเจ็บท้อง หลังจากที่คลอดแล้ว จะต้องกินข้าวกับไก่หรือไก่เป็นเวลา 30 วัน บ้านไหนที่มีการคลอดดูดจะนำกิงไม้สดปักไว้ที่ประตูบ้าน เพื่อเป็นการบอกให้รู้ว่าบุคคลภายนอกห้ามเข้า หากมีเรื่องจำเป็นก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เช่น ถอดรองเท้า ถอดหมวก ปลดถุงยามออกก่อน เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้หลายแห่งได้คลายความเคร่งครัดในข้อปฏิบัติเหล่านี้ลงมากแล้ว เมื่อครบกำหนด 30 วัน ก็เป็นอันสิ้นสุดการอยู่ไฟ

ประเพณีแต่งงาน ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต้องไม่ใช้ชั้เดียวกัน ส่วนใหญ่ถูด้วยกันก่อนแล้วค่อยมาแต่งงานกันภายหลังแต่สิ่งที่ยังคงปรากฏ คือ การไหว้ผี การไหว้พ่อแม่ของฝ่ายหญิง และการประกอบพิธีแต่งงานฝ่ายพ่อสืบ ก่อนที่จะมีการแต่งงานนั้นจะมีวิธีการหาคู่อย่างวิธี เช่น การหมั้นหมายกันไว้ตั้งแต่ยังเล็กๆ โดย พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงหมั้นหมายบุตรของตนให้แก่กัน และกันหรือที่เรียกว่าการคบลุ่มถุงชนหรืออนชาวดีน อย่างไรก็ตามหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดเปลี่ยนใจ ก็จะต้องยกปรับใหม่เป็นเงินที่ค่อนข้างสูง

ในการทำพิธี เมื่อเจ้าสาวมาถึงบ้านเจ้าบ่าวแล้ว เวิ่นทำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้แก่คู่บ่าวสาว เพื่อให้คู่บ่าวสาวเป็นสามีภรรยาที่ดีต่อกัน โดยที่ผู้บริพนธุรุษ ผู้บ้าน ผู้เรือน สามารถวับรู้จากกรากระทำ มีเดร็จพิธีคู่บ่าวสาวเดินเข้าบ้านพ่อแม่ เจ้าบ่าวจะทำการเคาะพโดยการก้มคำนับแบบพิธีมัง 2 ครั้งให้แก่นุบุคลต่างๆ ตามลำดับ วันถัดไปนี้ต้องหาผ้าแก่ไปแจ้งให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงทราบ โดยมีเหล่า 1 ขวด ยาเส้นหรือบุหรี่และเขาวันที่สามจะทำพิธีเรียกขอญูป่าบ่าวสาว ในวันนี้คู่บ่าวสาวจะกลับไปเยี่ยมพ่อแม่เพื่อคำนับขอขอมาที่น้ำดักถูกสาวมาโดยไม่ได้ขออนุญาตโดยมีผู้เฒ่าผู้แก่นำไป ส่วนมากจะเป็นตอนเย็นๆ เมื่อไปถึงแล้วจึงเริ่มทำการพผู้อาสาให้ตามลำดับ หลังจากขอมาแล้วการกินเลี้ยงอาจจะจัดเร็วหรือข้าตามแต่ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือขึ้นอยู่กับการตกลงกัน การแต่งงานจะถือว่าสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการจ่ายสินสอดกันเรียบร้อยแล้วซึ่งอาจจะเป็น 1 ปี หรือ 2 ปี หลังจากนั้นไปแล้วจึงจะจ่ายค่าสินสอดหมด พิธีจะถูกจัดในบ้านของเจ้าสาว โดยฝ่ายชายเป็นผู้จัดทำหมดและไก่มาฆ่าเลี้ยงแขกเป็นจำนวนสองเท่าของฝ่ายหญิง จากนั้นก็อัญเชิญผู้บ้านมา กินไก่เครื่อง เช่นผ้าแก่ทั้งสองฝ่ายนั่งดมเหล้า รับประทานไก่ที่ต้ม เช่นไห้วังบ้าน ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวจะยืนพร้อมกันต่อหน้าผ้าแก่ กราบไหว้และวนผ้าแก่ให้จัดการพิธีแต่งงานให้สำเร็จ จากนั้นจะเป็นการกราบไหว้ผู้บ้านผู้บริพนธุรุษตามลำดับ เมื่อเสร็จพิธีแล้วผ้าแก่และเจ้าบ่าวก็เตรียมค่าสินสอดมาจ่ายกัน เงินสินสอดปกติเป็นเงินแบบหรือเงินรูปของพมาหรืออนเดีย (บัจจุบันเป็นเงินบาทไทย) ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฐานะทางด้านครอบครัวและข้อตกลงของแต่ละฝ่าย สินสอดนี้บิดามารดาของฝ่ายเจ้าสาวได้รับไว้เพียงผู้เดียว

จะต้องแบ่งให้ญาติพี่น้องในสัดส่วนที่แตกต่างกันไปแล้วแต่เห็นสมควร เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานแล้ว ในวันรุ่งขึ้น บิดามารดาเจ้าสาวจะมอบสินสมรส เช่น วัว หมู ห่วงคอและเสื้อผ้า ให้แก่คู่สมรส โดยฝ่ายทาง渺าแก่ฝ่ายชาย หรืออาจจะมอบเงินสดเท่าจำนวนสิ่งของเป็นการทดแทนก็ได้ สังคมชาวม้งอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนได้ แต่จะต้องอยู่ภายใต้กฎข้อห้ามของชาวม้งโดยทั่วไป เช่น ไม่อนุญาตให้แต่งงานในแซสกุลเดียวกัน

ในปัจจุบันประเพณีการแต่งงานได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง กล่าวคือ การหมั้นหมายกัน ตั้งแต่ยังเล็กนั่นมา การปฏิบัติตามน้อยมาก เนื่องจากชาวม้งในปัจจุบันได้ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนหนังสือให้ได้รับความรู้จากสังคมภายนอกเป็นส่วนมาก การเลือกคู่จึงปล่อยให้บุตรหลานเลือกเองมากกว่า แต่ต้องให้ผู้渺าผู้แก่ ไปสู่ขอ กันตามประเพณี และยังคงยึดหลักประเพณีเดิม คือการห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนในแซสเดียวกัน ดังนั้นการแต่งงานจะเกิดขึ้นเมื่อหนุ่มสาวมีความพึงพอใจต่อกันแล้วจะมีการลง渺ากัน ไปสู่ขอตามประเพณีและกำหนดของเงินค่าสินลดและเวลาที่นำมาซึ่งจะไปพร้อมๆ กันเลย สำหรับพิธีการแต่งงานนั้นได้มีการลดขั้นตอนลง เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เสียเวลาที่ยืดเยื้อยาวนาน แต่ยังคงมีการกราบไหว้ผู้บ้านผู้บุรุษตามประเพณีเดิม สำหรับกรณีที่มีการชุดหყิงสาวเพื่อจะมาทำเป็นภรรยานั้นในปัจจุบันนี้ยังมีอยู่ แต่น้อยมากเนื่องจากจะมีกฎหมายของบ้านเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง หากมีการชุดหყิงหนีตามชายไป ทางพ่อแม่และญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายจะมาตกลงกันภายหลัง โดยมีผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านจะเป็นผู้ตัดสิน หากเป็นการชุดโดยฝ่ายหญิงไม่ยินยอม ทางฝ่ายหญิงจะเรียกร้องค่าสินใหม่จากทางฝ่ายชายตามจำนวนที่ต่อรองกันและมีการปรับฝ่ายชายเพื่อนำ เงินไปพัฒนาหมู่บ้านด้วย หากฝ่ายชายไม่ยินยอมทางคณะกรรมการหมู่บ้านก็จะส่งตัวให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป แต่ถ้าเป็นกรณีที่ฝ่ายหญิงยินยอมและรักกันนั้น ฟองแม่ ญาติของทั้งฝ่ายหყิงและฝ่ายชายจะมาตกลงกันเกี่ยวกับเรื่องการแต่งงานและสินลดทองหมั้นในภายหลัง

ประเพณีงานศพ เป็นงานประเพณีปิดและเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูของผู้เป็นญาติที่มีต่อผู้ตาย การสืบทอดองค์ความรู้ ด้วยการให้สูญเสียผู้ชายมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ผู้หญิงดูแลเรื่องอาหารและเครื่องแต่งกาย

พิธีกรรมการตายหรืองานศพชาวม้งมีหลักปฏิบัติต่อ ๆ กันมาว่าหากบ้านไหนจะมีคนตาย สูญเสีย อยู่ที่ไหนบ้าง จะต้องเรียกมารวมกันให้ครบเพื่อมาดูแลอย่างใกล้ชิด หลังจากที่ตายแล้ว สูญเสียจะนำเอาเสื้อผ้าและของใช้มาอบให้แก่คนตาย และต้องอาบน้ำศพด้วยน้ำร้อน หากไม่อาบน้ำให้แก่ศพ ผู้เจ้าที่ เขาจะไม่ยอมรับ ผ้าใหม่ ที่ล้วนใส่มาทั้งหมด และทั้งเป็นชุดมังเมื่อไหร่ในวันปีใหม่ ชุดจะเป็นเสื้อผ้าสีดำ สีแดงทำจากกัญชง มีคนทำรองเท้าที่ทำจาก

ยกยุ่ง ลักษณะรองเท้าเหมือนรองเท้าจีนโบราณ มีฝักลุมหัวสีแดง มีผ้าหนุนหัวด้วย ก่อนใส่รองเท้าจะมีผ้าพันรองเท้าด้วย ไม่มีการใส่เครื่องประดับ เพราะว่าชาวมังถัตายแล้ว ห้ามใส่เครื่องประดับ ซึ่งหากเป็นสมัยก่อนจะเอาเงินใส่ปากช่องได้ยกเลิกไปเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา ศพจะไม่คลุมผ้า枉ไว้ที่สูง ๆ เพราะ ไม่ทิ้งศพแทนม้า เป็นyanพานะให้เข้าไปในโลกใหม่ ไม่ทิ้งศพ เป็นไม้อะไรก็ได้แต่ต้องยกพื้นสูงๆ หลังจากนั้นลูกหลานจะมาไหว้ จะดูดูปเป็นเวลาให้ 3 เวลา เช้า กลางวัน และเย็น ไม่มีการจำกัดดูป หยินดูปก็ได้ คนที่มาราบไหว้จะไหว้ดูป 3 ดอก แทน เหล็ก เงิน ทอง เอาไปให้โลกหน้า ถ้าจุดหมายฯ ดอกคนตายก็จะมีเงินใช้เบอะฯ กระดาษเงิน ที่เผาเท่านั้นเหมือนกัน พร้อมกับเป่าแคนเป็นสัญลักษณ์ให้คนตายกินข้าว ในขณะที่เล่นจะมีคน "ขับ" คล้ายกับการขับโดยมีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ตาย ในระหว่างการบรรเลงเครื่องดนตรี การไหว้ศพจะทำกัน 3 เวลา เช้า กลางวัน และเย็น โดยจะเป็นผู้ชายใส่ก่อนแล้วตามด้วยลูกหลาน ซึ่งฝ่ายลูกหลานผู้ตายจะต้องสวมใส่ผ้าดิบเป็นการไว้อาลัยแก่ผู้ตาย

ในงานศพพิธีการจะบอกแก่คนตายว่าตอนที่มีชีวิตอยู่ เกิดที่ไหน อุญที่ไหน ให้ไปที่ไหน ให้เข้าถึงไม่บอกผู้เจ้าดอยเขาจะไม่ให้ภูยญาณไปไหน บอกทางผีสวีจ ก็จะทำการเผากระดาษ มองเมื่อก่อนตอนเกิด เกิดที่ไหนก็ตามต้องเอกสารนามไว้ที่บ้านเวลาลูกแต่งงาน ลูกเขยต้องเอาเงินมาให้เจ้าที่เจ้าทาง ในกรณีที่ผู้ชายที่มีอายุสูงกว่า 2 วันผังศพ จะเรียก ลูกเขย หลานเขย เข้ามาดู คนตาย พร้อมกับนำเหล้า 1 ขวดต่อ 1 คน และข้าวของเครื่องใช้อย่างผ้า และหมอนมามอบให้กับผู้ตาย และยังมีการนำวัฒนาจากเท้ากับจำนวนของลูกชาย ลูกผู้ชายที่แต่งงานแล้วจะเรียกญาติฝ่ายเมียมาไว้เพื่อเลี้ยงในงานศพ ซึ่งในวันสุดท้ายที่มีการผังศพจะมีการฝ่าววือกี คนฝ่าวัว ในวันสุดท้ายจะถูกนำมาผึ้งแคร่แล้วตามประวัติเกี่ยวกับผู้ตาย พร้อมกับ "ขับ" กล่าวถึงเรื่องราวผู้ตาย และเรียกคนในครอบครัวมาเป็นผู้มาสอบทาน ประวัติผู้ตายและอวยพรเจ้าภาพ ก่อนวันส่งศพ ก่อนการส่งศพจะต้องเอาเงินให้เจ้าที่ เพื่อขอที่ส่งศพต่อเจ้าที่ บอกเจ้าที่ว่าลูกหลานขอที่นี่ให้คนตายอยู่ แล้วเผากระดาษเงินแทนสัญลักษณ์ของเงินซื้อที่ฝัง คนที่ทำลงศพ 2 คน จะเป็นคนทำการขอที่ฝังศพ จากเจ้าที่หลังจากที่ทุกคนกลับบ้านแล้วก็มีการฝ่าเพื่อบอกว่าตายแล้วนะ 13 วัน จากฝังศพต้องไปบอกภูยญาณให้มามีบ้าน มีไมเป็นสัญลักษณ์ไมเสียงทางต้องค่าวันหนึ่งหกห้าย ขันหนึ่งเพื่อเป็นการเชิญภูยญาณกลับบ้าน ค่าวันทั้งสองขันหรือหกห้ายทั้งสองขันไม่ได้ ไม่มากซ้ำมั่ง เรียกว่า "กัวะ" เขายังไงที่ทำไปบอกที่หลุมศพ ว่าลูกหลานเชิญไปที่บ้านจะทำบุญให้ เขายังไงเดี่ยงทางที่กล่าวมาแล้วเชิญกลับบ้าน ประทูบ้านมีผีประทู ไม่ต้องขออนุญาตเขาเข้าไปได้ เชิญภูยญาณเข้าได้เลย วันที่เอาภูยญาณมาบ้านหลังจาก 13 วันที่ฝังศพ เรียกว่า วันปล่อยขวัญ โดยเขาไม่เสียง

ดูถ้าไม่ค่าว่าไม่หมายสับกัน แสดงว่าภัยภูมิผู้ชายกลับไปอยู่ที่หลุมฝังศพแล้ว เป็นอันเสร็จ พิธีกรรมเกี่ยวกับศพของชาวมัง

เอกสารที่มีการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีของชาวมัง

จิติกานต์ จินารักษ์ (2557) อธิบายวัฒนธรรมดนตรีมังไว้ว่า ชาวมังมีเครื่องดนตรีประจำเผ่าของตนเอง มีลักษณะการบรรเลงที่เป็นแบบฉบับเฉพาะตัว เครื่องดนตรีมังที่ยังคงเหลือ และมีบทบาทในวิถีชีวิตร่วมกัน มีดังนี้

1. ใบไม้ ถือเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่สามารถหาใช้เป้าได้ง่ายจากต้นไม้ การเป้าใบไม้ นั้นสามารถเป้าได้กับใบไม้เกือบทุกชนิด ยกเว้นใบที่มีขันและใบที่มีหนาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าน่าจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดแรกของชาวมัง

2. แคน ภาษามัง อ่านว่า เ多层次 หรือ qeng ซึ่งแปลว่า แคน หรือ mouth organ 多层次 หรือแคน เป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากลำไผ่ และไม่น้ำแข็ง มีปากูในเอเชียมากกว่า 3,000 ปีแล้ว และถือได้ว่า เป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง เป็นเครื่องดนตรีที่สืบทอดตั้งแต่ครั้งที่คนมังตั้งต้นฐานอยู่ในประเทศไทย

มูลนิธิกราะจกเงา (2557) กล่าวถึงประวัติของแคนมัง ดังนี้ มังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ ความเป็นมาของเช่นว่า ในอดีตกลมมีคนมังอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีพี่น้อง 7 คน วันหนึ่งผู้เป็นบิดา สิ้นชีวิตลง และบรรดาพี่น้องทั้ง 7 คน ต้องการจัดพิธีงานศพเพื่อเป็นเกียรติให้กับผู้เป็นบิดา แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี จึงได้ขอคำปรึกษาจากเทพเจ้า "ซึ้ย" ซึ่งคนมังมีความเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าที่พระเจ้าทรงมาเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์ในโลก และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาของคนมัง เทพเจ้าซึ้ยได้แนะนำให้ คนหนึ่งไปหาหงส์ตัวแม่หากลงไว้ตี และอีกหกคนไปหาลำไม้ไผ่ที่มีขนาด และความยาวไม่เท่ากันมาคนละอัน เรียงลำดับตามขนาด และอายุของแต่ละคน เมื่อเตรียมพร้อมแล้ว ให้คนหนึ่งตีกลอง และอีก 6 คนที่เหลือ เป้าลำไม้ไผ่ของตนบรรเลงเป็นเพลงเดียวกัน และเดินวนไปรอบ ๆ คนที่ตีกลองพร้อมกับนกบุทเพลงต่าง ๆ ให้ เมื่อเทพเจ้าซึ้ยกล่าวเสร็จ พี่น้องทั้ง 7 จึงได้กลับไปจัดงานศพให้บิดาตามที่เทพเจ้าซึ้ยได้แนะนำให้ ต่อมาเมื่อพี่น้องคนหนึ่งได้ตายจากไป เหลือคนไม่พอที่จะเป้าลำไม้ไผ่ทั้งหก พี่น้องที่เหลือ 6 คน จึงได้ขอคำปรึกษาจากเทพเจ้าซึ้ยอีกครั้ง เทพเจ้าซึ้ยจึงแนะนำให้รวมลำไม้ไผ่ทั้งหกเป็นชุดเดียวกัน แล้วให้คนเดียวเป้าเท่านั้น ส่วนคนอื่นให้ทำหน้าที่ถวายเครื่องบูชา ตระเตรียมอาหาร และทำหน้าที่อื่นไป ต่อมา รูปแบบพิธีงานศพดังกล่าวก็ได้รับการถือปฏิบัติมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นประเพณีในการจัดพิธีงานศพของคนมังมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ເສັງປະກອບດ້ວຍລຳໄມ້ໄຟທະລຸປລ້ອງ 6 ຂັນ ຄືອ ຂໍຢັງຕໍ່ວ່ຈື່ອ (xyoob tuam tswm) 1 ຂັນ ແລະ ຫັງເສັງ (xyoob qeej) 5 ຂັນ ແຕ່ລະອັນມີຂາດ ແລະ ຄວາມຍາວໄມ້ເຫັນກັບລຳໄມ້ເນື້ອແຂງຊື່ມີ ປາກກລມຍາວ (ກໍາເສັງ kaav qeej) ເປັນໄມ້ແດງຮ້ອງ ທີ່ພາຫຼາມນັ້ນເຮີຍກວ່າ ດົງຈື້ອເປົ່າ (ntoo txwv pem) ເມື່ອເປົາຫຼືສູດຄຸມເຂົາອົກ ຈະໃຫ້ເສີຍໄພເວາະຕ່ອນເນື້ອກັນ ຕລອດຈົນຈົບທອນຂອງບທເພັດລຳໄມ້ໄຟ ແຕ່ລະອັນມີຊື່ເຮີຍກເພາະຂອງຕົວເອງ ເຫັນ ດີລັວ ດີໄລ ດີເສັງ ດີຕືອ ດີຈູ້ ດັນມັງຈະໃຫ້ເຄີນ (ເສັງ) ໃນພິທີງານສພ ເປັນລັກ ໂດຍເປັນເຄື່ອງນໍາທາງດວງວິນຍຸດານຂອງຜູ້ຕາຍໄປສູປຣໂລກ ຮ້ອຍແດນຂອງບວກບຸງຈຸຊ ອະນັ້ນ ໃນຮຽນເນື້ອມັນຈຶ່ງທ້ານມີໃຫ້ຝຶກເປົາແຄນກາຍໃນບ້ານ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະຝຶກໃນທີ່ ນ່າງໄກລຈາກໜູ່ບ້ານ ຂຶ່ງມັກຈະເປັນທີ່ພັກພິທາມໄວ່ສ່ວນ ນອກຈາກນັ້ນແມ່ຍັງໃຫ້ເປົາໃນການເທັກກລປ໌ໄໝມີອື້ດ້ວຍ

3. ຈ່າງ (ຈຶ່ງທີ່ອຳນວຍ) ເປັນເຄື່ອງດົນຕີປະເທເປົາ ລິ້ນທຳຈາແຜ່ນທອງເໜືອງ ຄລ້າຍກັບ ແຜ່ນເໝັ້ນນາພິກາ ເຈົາທຽບກລາງເປັນລິ້ນແຜ່ນເລັກໆ ມີປອກໄມ້ໄວ້ໃສ້ຕໍ່ວິ້ນ ຖກແຕ່ງດ້ວຍລູກປິດ ເມື່ອເປົາ ພ້ອມກັບດີດຈະທາໃຫ້ລິ້ນສັ່ນສະເຫຼັນທຳໃຫ້ເກີດເສີຍທາມຄວາມຕ້ອງການ ຈ່າງຖືໄດ້ວ່າເປົາແຄື່ອງດົນຕີ ຄຸ່ກາຍຄຸ່ຈົບຂອງໜຸ່ມສາວມັງໃນອົດີ ຈ່າງເປັນເຄື່ອງດົນຕີທີ່ປູ່ຢ່າຕາຍຍ່າງທ່ານສ້າງໄວ້ ແລະ ເຊື່ອກັນວ່າ ມີຜົນສູງ ໃຫ້ເປົາເພື່ອບວບຍາຍຄວາມຮູ້ສຶກໃນໄຈ ສາມາດເປົາໄດ້ຫລາກຫລາຍງູປແບນ ເຫັນ “ເຮົາ” ເປັນ ໜຸ່ມຕ້ອງເດີນທາງໄກລໄປເຫັນສາວກີຈະເປົາຈ່າງທາງໄກລ ຮ້ອຍຄ້າເປັນໜຸ່ມສາວໃນໜູ່ບ້ານເດີວັນກີຈະ ເປົາອື່ນແບນໜີ່ ເພື່ອແສດງວ່າເຮົາເປັນຄົ້ນເຄີຍກັນ ຈ່າງນັບວ່າເປົາແຄື່ອງດົນຕີຂອງມັງທີ່ໃຫ້ສື່ອຮັກກັນ ແຕ່ພອໄດ້ມາເປົາຈ່າງໄຕ້ຕອບກັນ ແລະ ທຳໃຫ້ຕ່າງຄົນຕ່າງເຫັນຄຸນຄ່າຂອງແຕ່ລະຄົນ ຈົນເກີດຄວາມຜູກພັນ ແລະ ວັກກັນ

ການເປົາຈ່າງ “ເຮົາ” ຈະຕ້ອງເປົາໝາຍຍົກຍ່ອງເຂົາ ເຂົາເອົງກີຈະເປົາໝາຍຍົກຍ່ອງເວາ ເປັນກັນ ໃນບາງເຮື່ອງຮາວທີ່ເຮົາຕ້ອງການສື່ອຄວາມຮັກແຕ່ໄມກລ້າພຸດກີຈະໃຫ້ຈ່າງເປັນສື່ອ ເພວະຈ່າງເປັນ ເຄື່ອງດົນຕີທີ່ສື່ອກາຫຼາກຮັກໄດ້ດ້ວຍຄວາມນຸ່ມນວລ ແລະ ໄມທຳໃຫ້ຜູ້ສື່ອ ແລະ ຜູ້ຮັບນັ້ນເກີດຄວາມເຂົນອາຍ ການເຮົບຮູ້ໃນເຮື່ອງການເປົາຈ່າງນັ້ນໄມ້ຈໍາເປັນຕ້ອງມີມົງສອນ ເພີ່ງແຕ່ເຮົບຮູ້ລັກການນິດໜ່ອຍ ແລ້ວກີ ຜົກຝົນດ້ວຍຕົນເອງ ລັກເກນທີ່ໃນການເປົາຈ່າງກີຈະຕ້ອງມີຄໍາຈື້ນຕົ້ນ ມີຄໍາທີ່ໃຫ້ແນ່ນໝາມສຸກລົງທີ່ຕ່າງກັນໄປ ສໍາຮັບເນື້ອຫາຂອງຈ່າງນັ້ນມີຫລາກຫລາຍເຮືອງຮາວ ແລ້ວແຕ່ວ່າຈະເປົາພຸດຄື່ງເຮື່ອງອະໄໄ ອາຈະເປັນເນື້ອຫາ ທີ່ຄົດເອງທຳເອງກີໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງເປັນໄປຕາມລັກການເນື້ອຫາທີ່ເປົາ ຈະເປັນເຮື່ອງຮາວທີ່ພວກຮັນໄຫ້ເຫັນກາພ ຄວາມສາຍາມຂອງສາວ ເມື່ອເຫັນກັນດອກໄມ້ໃນໜູ້

ໃນການເກີ້ວພາວາສີຂອງໜ້ານັ້ນຈະໃຫ້ຈ່າງເປັນສື່ອ ປະເພີ້ນການເກີ້ວພາວາສີ ອຳປ່າງໜີ່ຂອງມັງ ກີຄືອໜຸ່ມຕ້ອງໄປຫາສາວໃນຍາມຄໍາຄືນ ຊື່ສາວອນໃນບ້ານ ໜຸ່ມອູ່ນອກບ້ານໜຸ່ມ ຕ້ອງຮູ້ວ່າສາວນີ້ມີເປົາແຄ ນອນອູ່ຫຼາຍໃຫ້ ໃນຍາມທີ່ທຸກຄົນລັບໜຸ່ມຈະຕ່ອຍ ບໍ່ເປົາແຄສາວ ສາວເອງຄ ໄມຕອບໜຸ່ມອຳປ່າງຈໍາຍດາຍ ແນີ້ອນທີ່ທຸກຄົນຄົດກັນ ຄ້າສາວໄມ້ຕອບໜຸ່ມກີຕ້ອງກັບນ ຮ້ອຍໄມ້ກີຕ້ອນມາຈ່າ

ยามนี้เวลาดึกแล้ว ทุกคนต้องการพักผ่อน ขออย่าได้มาบกวนเมื่อได้คำตอบเช่นนี้ ห่ามก็ต้องกลับไปที่บ้าน แล้ว hairy ปูดกับสาวให้ได้รู้จักกัน นั่นคือหุ่นจะต้องเปาจางที่เป็นบทเพลงรักมอบให้สาวเพื่อให้สาวได้เห็นคุณค่าของหุ่น แล้วจะมีเสียงตอบอุกมากว่า โครนະเปาจางได้เก่งจังเลย อย่างจะรู้จักจริง ๆ การสนทนาก็เงียบขึ้น จางเป็นคนตัวที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคนมั่งในอดีต อย่างยิ่ง ปัจจุบันจางได้หายไปจากวิธีชีวิตของหุ่นสาวคนรุ่นใหม่

4. **จ้าปูลี** เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าชนิดหนึ่งที่ทำด้วยไม้ไผ่ทะลุป้อง มีขนาดยาว 28 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร มีรูปปิดเสียง 6 รู และรูระบายลมเป่า 1 รู บริเวณจุดเป่าลม เป็นช่องกลวงไปจนถึงปลายจ้าปูลี สามารถเปาเสียงได้ 7 เสียง ระหว่างช่วงเสียงมีความกว้างของเสียงไม่เท่ากัน ขณะเปาจะต้องเคลื่อนไหวร่างกายพร้อมเครื่องดนตรีด้วย โดยการเหวี่ยงแขนและลำตัวเบาๆ เพื่อสร้างอารมณ์ให้กับผู้เปา ชาวมังเปาจ้าปูลีเพื่อรำยความในใจ ความรู้สึกแห่ง อังหวัง เวลาเดินทางไปป่า หรือใช้เปาจีบสาวที่ตนรัก โดยรำยความในใจลงในเสียงที่เป้าจากจ้าปูลี

5. **ชลุยลินทอง** ชลุยเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าอีกเครื่องหนึ่งที่ใช้เปาเรียกหาคู่ และสร้างความจราจรงใจ ซึ่งชลุยมีจุดเด่นคือที่ลิ้นทำด้วยทองเหลือง ตัวชลุยทำด้วยไม้ไผ่ พลาสติก ครอบบริเวณที่เปาและบริเวณด้านปลายของชลุยลินทอง จะใช้เปาแทนความรู้สึกของสภาพจิตใจ ของผู้นั้นจะเปาในวันสำคัญ เช่นงานปีใหม่ และงานสำคัญอื่น ๆ ใช้รำยความในใจในสิ่งที่ไม่สามารถสื่อถ้อยคำเป็นคำพูดได้ เช่น “ฉันเป็นคนไม่มีพ่อไม่มีแม่ต้องดูแลตนเอง เกราะรังเกียจฉันใหม่” ขณะเปาจะต้องเคลื่อนไหวร่างกายพร้อมเครื่องดนตรีด้วย โดยการเหวี่ยงแขนและลำตัวเบาๆ เพื่อสร้างอารมณ์ให้กับผู้เปา

6. **จี้ว (กลอง)** เป็นเครื่องดนตรีมังที่มีลักษณะเป็นกลองสองหน้าหรือหนึ่งหน้าก็ได้รูปร่างกลมเป็น โดยใช้แผ่นผ้ามังสัตว์สองแผ่นมาปะกอบเข้ากับโครงกลองหลอมตัวกลอง ทั้งสองด้าน ริมขอบของแผ่นหนังทั้งสองแผ่นจะเจาะรูเป็นคู่ ๆ สำหรับเสียงกลองไม้เล็กๆ เพื่อใช้เชือกร้อยกลองไม้ของแผ่นหนังทั้งสองด้านดึงเข้าหากัน ซึ่งจะทำให้แผ่นผ้ามังกลองตึงตัวเต็มที่ เมื่อตีจะมีเสียงดังกังวาน และมีไม้ตีกลองหนึ่งคู่ หรือสองอันทำจากไม้ด้านหนึ่ง จะเอาผ้าพันไว้สำหรับตีกลอง ส่วนด้านที่ไม่มีผ้าห่อใช้สำหรับจับ กลองมังนี้จะใช้เมื่อประกอบพิธีงานศพ การปล่อยผีหรือปลดปล่อยวิญญาณท่านั้น เมื่อใช้ประกอบพิธีเสร็จจะต้องถอดหนังกลองออกจากโครงกลองไปแขวนตามตัวไม้ ส่วนตัวโครงกลองสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก

7. ต้าเฉีย (ຫຼອ) เป็นเครื่องดนตรีที่เพิ่งเกิดขึ้นโดยคุณเติดชัย กานูนบริวัช (ຫ້ອ ແຊວງ) เมื่อครั้งเป็นทหารฝ่ายรัฐบาลปราบปรามฝ่ายพระคอมมิวนิสต์ได้ไปประจำการที่จังหวัดเชียงใหม่ 'ได้ยินเสียงซอจากเสียงตามสายในค่าย จึงเกิดความซื่นชอนในเสียงซอ เป็นจุดประกายในการติดประดิษฐ์ต้าเฉีย (ຫຼອ) ขึ้น โดยเลียนแบบจากวูปภาพของภาคกลาง โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่พอยหาได้ นำมาประยุกต์สร้างเป็นต้าเฉีย 'ໄວ่เล่นยามว่าง คนที่ได้ฟังก็เกิดความชอบเสียงของต้าเฉีย ต้าเฉีย เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี มีลักษณะคล้ายซอของภาคกลาง มีสายสองสาย สายทำจากลวดคันซักจะใช้สันเข็มผูกเป็นวงคล้องกับปลายคันซักที่เหลาໄว่เป็นร่องแล้วมัดปมที่ต้นคันซักให้ตั้งใช้สันเข็มขาดเล็กๆ กัน จำนวน 8 สัน มีไม้รองสาย 2 จุด คือ บริเวณใต้ลูกบิดและบริเวณหน้าซอ ไว้บรรเลงเพื่อระบายน้ำเสียงในใจ ความรู้สึกแห่ง อ้างว้าง หรือເປົ້າຈົບສາວที่ตนรัก โดยระบายน้ำเสียงในใจลงไปในเสียงที่สีต้าเฉีย

สังคมมองเป็นสังคมที่มีความเชื่อความศรัทธาในลั่งเหన້ອງรวมชาติ เగ่น ผีบรรพบุรุษ ผีเจี่ย ผีนา ไม้ ทำให้การประกอบพิธีกรรมต่างๆ มีบทบาทในการดำเนินชีวิตของชาวมังแต้เกิดจนถูกพิธีศพเป็นพิธีกรรมหนึ่ง ที่มีเครื่องดนตรี 2 ชิ้น เข้าไปเกี่ยวข้องเป็นองค์ประกอบหลักของการทำพิธีศพ นั่นก็คือ เม่ง และกลอง เสียงเม่งและเสียงกลองเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ระหว่างคนเป็นกับคนตาย โดยมีความเชื่อว่าเสียงเม่งจะนำพาดวงวิญญาณไปพบบรรพบุรุษของตนได้

ໃນສວນເນື້ອພෙລງ ແລະນທພෙລງທີ່ໃຊ້ແມ່ ໃນພິທີງານສພໂດຍທຳກຳປະມືລັດບກຣາເປົາ
ຕີ່ (ntiv) ຜຶ້ງເປົ້າກາຣໂທມໂຮງ

ປລ້ວຈີ່ເນື່ອຈີ່ ຈັວ (pluas cim qeej cim nruag) ຮັກຄອງພ້ອມກັ່ງເປັກພෙລງແມ່
ລື້ອໝະຈັວ (lwm qab nruag) ກາຣລອດໄຕຄານທີ່ແຂວນກລອງຂອງຜູ້ເປົ້າແມ່
ຫຼຸຕົວ (xub tuag) ເປັນກາຣແນະນໍາພෙລງແມ່

ຫຼັກຫຼຸຕົວ (quas xub tuag) ເປັນກາຣລົງທ້າຍບທແນະນໍາພෙລງ

ຢ່າມເນື່ອຕົວ (zaj qeej tuag) ເຮີມທັນເນື້ອພෙລງ

ໝໍວຍໝໍາເແນ່ງຕົວ (quas zaj qeej tuag) ເປັນກາຣຮ່າຍເນື້ອພෙລງເພື່ອເຫັ້ນປ່ຽນໂລກ

ເມົງຕ້ອ້ອໝ້າງ (qeej rov qaab ອີ້ອ ralb leev) ເປັນຫັນຕອນກາຣລັບຈາກປ່ຽນໂລກ

ຍໝາຍຕ້ອ້ອໝາຍເໜັງ (zais roj zais neev) ເປັນຫັນຕອນກາຣກລົບເກລື້ອນເສັ້ນທາງກລັບ
ຈາກປ່ຽນໂລກ ເພື່ອມໃຫ້ມີວິญญาณຕິດຕາມມາໄດ້

ເສົາແນ່ງ (xaus qeej) ລົງທ້າຍບທພෙລງ

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในพิธีงานศพ มีดังนี้
 เมงตูสา (qeej tu sav) เพลงแรกร้องจากผู้ตายได้สืบลมหายใจแล้ว
 เมงจะหัวะเก (qeej qhuab ke) เพลงนำทางดวงวิญญาณไปสู่ปรโลกหรือแดนแห่ง
 บรรพบุรุษ

เมง นเจเนง (qeej nce neeg) เพลงเคลื่อนย้ายศพขึ้นทิ้ง (แคร่ล้อย)
 เมง เยลอเด้อ (qeej hlaww ntaww) เพลงເພາກຮະດາຍເຈີນກະດາຍທອງให้ผู้ตาย
 เมงເສອກໍ (qeej sawv kev) เพลงเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้าน นอกจากราชอาณาจักร
 งานศพแล้ว ยังมีการใช้เมง เพื่อความบันเทิงในงานรื่นเริงต่างๆ ด้วย โดยเฉพาะการเต้นรำเมงใน
 งานฉลองเทศกาลบปีใหม่มัง ซึ่งบทเพลงเมง เพื่อความบันเทิงจะมีลำดับการเปิดดังนี้
 ดี (ntiv) โนมโรง
 ຖຸ (xub) ແນະນຳ
 ຜູນຕ່ວອ (gnuj gnws) ເນື້ອເວື່ອງ
 ມັງນູ່ນ່າງຕ່ວອ (quas nuj gnws) ທວນເນື້ອເວື່ອງ
 ປລັວ (pluas) ສຽບ
 ເສາ (xaus) ລົງທ້າຍ
 ເຈົ້າເຈິຍ ແປລວ່າ “ຄວາມໝູ ວ້າ ຄວາມ”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาวมัง

เกศินี ศรีรัตน์ (2553) ให้ข้อมูลว่า Embree และ Thomas อธิบายถึง มัง (Hmoob/Moob) ว่าเป็นชื่อที่กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ภาคเหนือของพม่า ลาว เวียดนาม ไทย และในประเทศไทยใช้เรียกคนเอง สำหรับผู้คนในເອເຫີຍເອົາເນີຍ ชาวมังเป็นที่ รู้จักกันดีในชื่อ “แม้ว” ซึ่งเจ้าของชาติพันธุ์ไม่พอใช้เรียกชานตั้งกกล่าว โดยชื่อ “แม้ว” น่าจะมา จากคำเรียกชานชาวมังโดยชาวเวียดนาม ว่า “Man Meo” ซึ่งเป็นคำ ยืมมาจากภาษาจีน “Man” นั้น ชาวจีนใช้เรียกชนเผ่าต่างๆ ที่ไม่ใช่ชาวจีน (ยกเว้น ชนเผ่าไทย) ดังนั้นชื่อเรียกว่า “แม้ว” จึงมี ความหมายแห่งด้านการเหยียดหยามทางสังคม

คำว่า “แม้ว” เป็นคำที่คนไทยใช้เรียกชนชาวเขาพากนี้ จำนวนมากแม้วเรียกตัวเองแตกต่าง กันไปตามเผ่า กล่าวคือ แม้วคำ หรือแม้วน้ำเงินเรียกตัวเองว่า “ຍມູນຈົວ” (H"moong njua) แม้วชาว เรียกตัวเองว่า “ຍມູນ ດີວາ” (H"moong deaw) แม้วก້ມະນາเรียกตัวเองว่า “ຍມູນ ກົວ ມະນາ” (H"moong Gua M" ba) และปัจจุบันทางราชกิจจารย์มีคำให้เปลี่ยนการเรียกแม้วมาเป็นมัง

แทนเพราะรู้สึกว่าพวกรเม็วชอบใจที่จะให้เรียกพวกรเขาว่า มัง ปัจจุบันคนไทยในประเทศไทยจึงไม่เรียกชานชาวมังว่า “เม็ว” เนื่องจากมีการติดต่อกันมากขึ้นและได้รับคำอธิบายว่า ชื่อเรียกชานดังกล่าวเป็นชื่อเรียกชานอย่างถูกเด่น

งานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมชาวมัง

ภารนา ก้อนกลืน (2536) ศึกษาเรื่อง การยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเขาเผ่ามังในชุมชนพื้นราบ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยมະนาว กิ่งอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบร่วมมัง ที่บ้านใหม่ถ้าหากองเริ่มมีวิถีชีวิตคล้ายคนไทยพื้นราบมากขึ้น ยังคงหลงเหลือบางประเพณี พิธีกรรม หรือเครื่องใช้แต่งกายบางส่วนเท่านั้นที่ยังเป็นของดั้งเดิม แต่ส่วนมากแล้วมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมพื้นราบหมดแล้ว ระบบวิถีการผลิตเปลี่ยนจากการเกษตรเพื่อบริโภคมาสู่เป็นผลิตเพื่อขาย โดยมีการเชื่อมโยงกับตลาดมากขึ้น ศาสนาเริ่มเปลี่ยนจากถือผีเป็นพุทธและคริสต์ แต่ก็ยังมีความเชื่อดั้งเดิมหลงเหลืออยู่ บางคราวอาจนับถือควบคู่กับศาสนาพุทธ ส่วนการกินอาหารเดิมมังจะใช้ถ้าดูไปใหญ่ ใส่ข้าวเพื่อรับประทานร่วมกันโดยใช้ช้อนวางรอบถادข้าว ส่วนกับข้าวใส่ถ้วยตั้งคู่กัน เวลารับประทานจะตักกับและข้าวใส่ปากคนละที่ แต่ปัจจุบันจะกินตามแบบคนไทยพื้นราบ งานบ่ใหม่มีเพียงพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ ไม่มีการละเล่นรื่นเริงหรือการเลือกคู่เมื่อตอนแต่งก่อน ส่วนงานศพก็ไม่ทางจากพิธีกรรมของคนไทยพื้นราบ มังเริ่มมีการรวมกลุ่มนอกเหนือจากกลุ่มแบบเครือญาติอย่างในอดีต เนื่องด้วยในหมู่บ้านมีคนจากพื้นราบ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อกันร่วมกันตามกิจกรรม เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสตรี กลุ่ม ama ปีก เป็นต้น

ทรงวิทย์ เครื่อมสกุล (2541) ศึกษาวัฒนธรรมกับยาเสพติด : กรณีศึกษาเผ่าเม็ว ที่หมู่บ้านแมสาใหม่ หมู่ที่ 6 ตำบลโป่งแยง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบร่วง ในอดีตชาวบ้านจะมีการยังชีพด้วยการปลูกข้าวและพืชผักพันธุ์ท้องถิ่นไว้สำหรับบริโภคเอง ทั้งยังมีการปลูกผึ้นเป็นพืชเงินสดและเป็นยาไว้รักษาโรคนานาชนิด ต่อมามีการติดต่อกับชุมชนภายนอกมากขึ้น ก็ได้ทำให้ระบบการผลิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ฝืนที่เคยเป็นพืชหลักต้องถูกแทนที่ด้วยพืชชนิดใหม่พ่อค้าจากนอกชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้น ปัจจุบัน ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพทางการเกษตร โดยมีลักษณะปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดียว (Mono Crop) มากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำไร่ทำสวน ดือการปลูกกะหล่ำปลี ปลูกผักและผลไม้เพื่อส่งออกยังตลาดนอกหมู่บ้าน นอกจากนี้ ชาวบ้านยังมีอาชีพค้าขายงานหัตถกรรมประเภทเสื้อผ้า เครื่องประดับของมังและชนเผ่าอื่นๆ และมีจำนวนชาวบ้านเพียงเล็กน้อยที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

และการเข้ามาของรัฐด้วยนโยบายต่างๆ ได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในบ้านแมสาใหม่ หลาย ๆ ด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงจากการใช้เชื้อเพลิงที่มีเชื้อเพลิงเชิงเดียว (Mono Crop) ไปใช้น้ำมันสกุลแบบไทยอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในชุมชนเดิม โดยมีพัฒนาทุกกรุํแบบจนชาวบ้านตั้งตัวไม่ทัน มีการปรับเปลี่ยนการผลิตจากพืชชั้นนำของชุมชนอย่างผื้นมาปลูกพืชทดแทนตามนโยบายของรัฐ

ชาวบ้านต้องเลิกปลูกฝันเชิงเป็นพืชที่พอกเข้าคุณเคย และเป็นส่วนหนึ่งของพากเจาบานนับร้อยปี ซึ่งในปัจจุบันคนมังปูกฝันน้อยมาก ทั้งนี้ เพราะรู้สึกว่ามีประโยชน์อย่างมาก และมาตราการที่เข้มงวดมาก ประกอบกับสิ่งแวดล้อมและสังคมบันพันที่สูงที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถปลูกฝันได้ดังเดิม ผลให้เกิดปัญหาการติดสารเสพติดชนิดใหม่ คือ เอโรเอน อย่างแพร่หลาย

ทรงวิทย์ เชื่อมสกุล (2542) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรและ การรักษาพยาบาลของมังพบว่า เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของมังในหมู่บ้านขุนหัวยไคร้ ได้แก่ การเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ลักษณะเสื้อผ้าและการแต่งกายแบบมัง ภาษาพูด ที่อยู่ในตระกูลเดียวกับภาษาจีน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานตามภูมิประเทศ การจัดระบบองค์กรแบบแข็งสกุล เคารพนับถือวิญญาณบรรพบุรุษและสิงค์คัตสิกธ์ที่อยู่ตามธรรมชาติ การมุงหลังคาบ้านด้วยไม้เป็นเกล็ดและฟากที่ทำจากไม้ พิธีกรรมการเช่นไหร่ผึ่บราวนบุรุษ ความเชื่อเรื่องโชคและการรักษาพยาบาล ด้วยสมุนไพร หมอดี และหมอดุมบุนไพร รวมทั้งการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ที่เคารพต่อผู้ต่างๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ สรวความสัมพันธ์กับชนชาติอื่นนั้น มีความสัมพันธ์กับชาวจีนในแง่ของ ประวัติศาสตร์และการสูรบกันมานาน รวมทั้งระบบภาษาและการจัดองค์กรแบบแข็งสกุล อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมังโดยเฉพาะที่เป็นวัยรุ่นที่เข้าสู่ระบบการศึกษาสมัยใหม่ได้ติดต่อสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับคนพื้นราบและเริ่มนีการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์กันมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากหมู่บ้านของคนมัง อยู่ใกล้กับหมู่บ้านของคนพื้นราบเพียง 4 กิโลเมตรเท่านั้น รวมทั้งก่อตั้งชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่นี้ได้มี การติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดประมาณไม่น้อยกว่าหนึ่งศตวรรษมาแล้ว

จุลจิรา บุญมาก และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่องคติชนมัง ตำบลเขียนน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบร่วมกันในหมู่บ้าน ที่มีความเชื่อในเรื่องการจัดการสังคม ความเชื่อเรื่องผี และวิญญาณบรรพบุรุษ การเคารพผึ่บราวนบุรุษ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ในการดำเนินชีวิต ได้ทำพิธีต่างๆ แล้วจะช่วยให้สุขภาพกายสุขภาพจิตดีขึ้น เป็นเหตุให้การดำเนินชีวิตเป็นไปได้อย่างราบรื่น สรวด้านประเพณีจะเป็นเอกลักษณ์ของชาวมัง ทั้งเรื่องเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การแต่งงานก็ยังมีความเชื่อเรื่องโชคชะตาการเสี่ยงทายดวงของคนที่จะแต่งงาน ว่าจะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขหรือไม่

ประสิทธิ์ ลีปรีชา (2548) กล่าวในงานวิจัยเรื่อง คำน้า พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองเชิงวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทยว่า ระบบความเชื่อและค่านิยมที่ปฏิบัติผ่านพิธีกรรม มีผลต่อการออกนโยบายในเมืองแล้วมุ่งมั่นอุดหนุนเรียนหรือทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายรวมทั้งยัง มีความผูกพันอยู่กับพ่อแม่พี่น้องที่อยู่ในหมู่บ้านบูรพา ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษและสิงค์คัตสิกธ์ ที่อยู่รอบตัวและชุมชนเป็นประเดิมที่สำคัญมาก กล่าวคือ ในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น การกินข้าวใหม่ ปีใหม่ งานแต่งงาน การจัดออกเดินทางไกล ฯลฯ ชาวมังต้องจัดเตรียมอาหารและเหล้าเป็นพิเศษ แล้วเรียกวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วกับผีเรือนและเจ้าที่เจ้าทางมาร่วมรับรู้และร่วมกินดื่ม

ก่อนที่สมาชิกในครัวเรือนและคนที่เข้าร่วมจะรับประทานหรือทำกิจกรรมต่อไป นอกจากนั้นแล้วยังมีการเพากระดาษเงินกระดาษทองมอบแก่สิ่งที่ตัวเองนับถืออันด้วย ชาวมัง เชื่อว่าพิธีกรรมดังกล่าวอนุญาติให้ตัวเองนำชานั้นจะคุ้มครองป้องกันเกทภัยแล้ว ยังจะนำความโชคดีและมั่งมีศรีสุขมาสู่ของตนและครอบครัวด้วย หั้งนี้ในระบบความเชื่อของชาวมัง การเพากระดาษเงินกระดาษทองดังกล่าวหมายถึงการเอาเงินทองมอบให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วได้นำไปใช้จ่ายซึ่งสิ่งของที่จำเป็น รวมทั้งการจ่ายหนี้สินและนำไปซื้อที่ดินสำหรับอยู่อาศัยและทำมาหากินในโลกของคุณตาย ในทางกลับกันบรรพบุรุษที่ได้รับกระดาษเงินกระดาษทองดังกล่าวจะตอบแทนผู้ให้ที่เป็นญาติหลานในรูปของความมั่งคั่งทางด้านเงินทอง การทำมาหากินและดูแลคุ้มครองให้ปลอดภัยทั้งปวง

งานวิจัยเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายชาวมัง

ไฮครี จิตสำราญ และคณะ (2549) ได้ศึกษาความเป็นมาและความเชื่อในลายปักบนผืนผ้าของชาวเขาเผ่ามังพบว่า ลายปักจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ลายดั้งเดิม มีทั้งหมด 49 ลาย และลายที่เกิดจากการเลียนแบบลายเดิม มีทั้งหมด 131 ลาย ลวดลายส่วนใหญ่ เกิดจากอิทธิพลของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว และความเชื่อทางศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำรงชีวิตประจำวัน และก่อให้เกิดความผูกพันอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่ามัง ที่ปฏิบัติสืบท่อ跟มาช้านานจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่พึงปฏิบัติ นอกจากนี้ผู้หญิงชาวเขา ผ่านมือได้ใช้กระบวนการปักเป็นอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำไร่

มานะ อินพรอมมี (2554) ซึ่งศึกษาเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าบนพื้นที่สูง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

ชาวนั้งขาว (White Hmong)

การแต่งกายสำหรับผู้ชาย ตัวเสื้อจะเป็นผ้ากำมะหยี่ เสื้อแขนยาวจัดสีข้อมือ ชายเสื้อจะยาวคลุมเขว ด้านหน้ามีสถาปัตย์สองข้างลงมาตลอดแนวสายเสื้อลงไปยังชายเสื้อ ด้านหลังมักจะปักตราดลายสวยงามด้วย ปัจจุบันนิยมใส่ซิปลงขอบสถาปัตย์เพื่อสะดวกในการใส่ ส่วนการเกงจะสวมใส่การเกงขา กวาย หรือการเกงจีน เป้าต้นขากبان มีลวดลายน้อย และใส่ผ้าพันเอวสีแดงคาดทับการเกง และอาจมีเข็มขัดเงินคาดทับอีกชั้นหนึ่งด้วยเหมือนกัน

การแต่งกายสำหรับผู้หญิง ตัวเสื้อจะเป็นผ้ากำมะหยี่ เสื้ออาจจะเป็นสีน้ำเงินหรือดำ แต่ปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงให้มีหลากหลายสีมากขึ้น เป็นเสื้อแขนยาวซึ่งที่ปลายแขนนี้มีการปัก ลวดลายใส่ด้านหน้ามีสถาปัตย์สองข้างลงมา และมีการปักลวดลายใส่ด้วย หญิงมังขาวเดิมจะสวม กระโปรงจีบครอบตัวสีขาวล้วนไม่มีการปักลวดลายใดๆ เมื่อสวมใส่จะปล่อยรอยผ่าไว้ด้านหน้า พร้อมกับมีผ้าสีเหลืองขาวปักลวดลายปิดทับรอยผ่า มีผ้าແບสีแดงคาดเอวไว้ชั้นหนึ่ง โดยผูก ปล่อยชายเป็นทางไว้ด้านหลัง ปัจจุบันนิยมใส่กระโปรงสีขาวเฉพาะงานสำคัญเท่านั้น หญิงมังขาว

นี้นิยมพัฒนาอย่างมาต้านหน้าและใช้ผ้าสีดำโพกผูมเป็นวงรอบศีรษะโดยมีการปักลายไว้ด้วย ซึ่งมักจะสวมใส่กันในงานสำคัญจำพวกเครื่องเงิน กำไล คอ กำไลข้อมือ ตุ้มหู แหวนรวมทั้งเหรียญเงินขนาดต่างๆ ทั้งรูปวงกลมและสามเหลี่ยมที่ประดับตามเสื้อผ้าแพรวพวน

ชาวมังดา (Blue Hmong)

การแต่งกายสำหรับผู้ชาย เสื้อแขนยาวจัดด้วยมือแต่ชายเสื้อระดับเจ้า ปักสาบเสื้อตัวขาวจะป้ายเลยมาทับซึ่กช้ายของตัวเสื้อตลอดจนแนวสาบเสื้อจะใช้ด้ายสีและผ้าสีปักลายต่างๆ สะดุกดตา การเกงสีเดียว กับเสื้อมีลักษณะหลากหลายมากแต่ปลายข้าวเปลลง ส่วนที่เห็นได้ชัดคือ เป้าการเกงจะหย่อนลงมาจนต่ำกว่าระดับเข่า รอบเอวจะมีผ้าสีแดงพันทับการเกงไว้ซึ่งชายผ้าทั้งสองข้างปักลายสวยงามอยู่ด้านหน้าและนิยมคาดเข็มขัดทับผ้าแดงไว้

การแต่งกายสำหรับผู้หญิง ปัจจุบันเสื้อมังเสี้ยวหรือมังคำจะทำให้มีหลากรายสีมากขึ้นเหมือนกัน ชายเสื้อยาวจะถูกปิดด้วยกระโปรงเกล้าส่วนใส สาบเสื้อทั้งสองข้างจะปักลาย หรือขิบด้วยผ้าสี ตัวกระโปรงจีบเป็นรอบ ทำเป็นลายต่างๆ ทั้งการปักและข้อมรอยผ้าของกระโปรงอยู่ด้านหน้า มีผ้าเหลี่ยมผืนยาวปักลายปิดรอยผ้า และมีผ้าสีแดงคาดเอวทับอีกที่หนึ่ง โดยผูกปลอกชาย เป็นทางไว้ด้านหลัง สำหรับกระโปรงนี้จะใส่ในทุกโอกาส ผู้หญิงมังคำนิยมพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีช่องผูมวยซึ่งทำมาจากหางม้าพันเสริมให้มวยผูมใหญ่ขึ้นใช้ผ้าແຕบเป็นตาข่ายสีดำพันนายผูมแล้วประดับด้วยลูกปัดสีสวยงามฯ ส่วนเครื่องประดับเพิ่มเติมนั้น มีลักษณะเหมือนกับมังขาว

ชาวมังราย หรือมังก้ามบ้า (Gua Ma ba Hmoong)

ผู้ชายสวมเสื้อยาวถึงเอวไม่เปิดพุงอย่างผู้ชายมังขาว มังคำ การเกงสีดำ ถึงตาตุ่น เป้ากางผู้หญิงสวมกระโปรงจีบเป็นคอกสีเหลืองสีขาวเล็กๆ โพกศีรษะด้วยผ้าลาย มีอยู่ในตำบลบ่อหลวง อำเภอชุม อำเภออมก๋อย อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอปาย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และรายเด่นจังหวัดปาน มังรายในแขวงเชียงขวาง แขวงขาเนื้อนั้น ผู้หญิงมีแขนเสื้อพัดແບလายเป็นบั้งๆ บางคุณสมบัติอย่างดอก

งานวิจัยเกี่ยวกับคนตระเขากองชาวมัง

บุญลอด จันทร์ทอง (2546) วิจัยเรื่อง ตนตระเขาวาเนาเฝ่ามัง หมู่บ้านสบเบ็ด อำเภอท่าวังผา จังหวัดเชียงราย ผลวิจัยพบว่าชาววาเนาเฝ่ามัง จะมีพิธีกรรมที่สำคัญอยู่ 2 พิธีกรรม คือ พิธีกรรมงานศพ และพิธีกรรมปีใหม่มัง โครงสร้างหลักของท่านองประกอบด้วยกถุ่มน้ำตัดเสียงยาวสลับกับกถุ่มน้ำต ที่เป็นเสียงสัน្តิ อยู่ในบทเพลงที่บรรเลง เป็นเพลงที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียวที่บรรเลงข้าวนาไปร่วมมา เนื่องจากเก็บเป็นเครื่องดนตรีที่มีเดียงประสานอยู่ตลอดในการบรรเลง ในการบรรเลงนักดนตรีสามารถดัดแปลงทำงานองได้โดยอาศัยความชำนาญเฉพาะตัว จึงไม่มีแบบแผนตายตัวในการบรรเลง แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างหลักของบทเพลงเป็นสำคัญ

นิธตร์ แก้วหล้า (2553) "ได้ทำโครงการวิจัยเรื่องคุณตีรีของชาวมังในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คุณตีรีมีความเกี่ยวข้องกับคุณตีรีของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ดังเช่น เด็กของมัง มีลักษณะคล้ายกับ ผู้หูตาบอด ชาวลีซู และคล้ายกับ ปอของชาวลาหู ซึ่งเป็นแค้นเป้าเพื่อใช้ในบริบทที่ต่างกันของแต่ละชาติพันธุ์เท่านั้น การที่ไม่ทราบแน่ชัดในเรื่องประวัติความเป็นมาเรื่องคุณตีรีของชาวมังนั้น น่าจะเกิดจากการสืบทอดจากภาระจดจำปากต่อปากกันมา การบอกเล่าบอกต่อ การต่อเพล่งจากมือต่อมือ จากการสอนของผู้รู้ ที่ควบคู่ไปกับวัฒนธรรม muxpaasue ซึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสู่คนรุ่นหลัง แม้แต่คนรุ่นเดียวกันก็ไม่ได้เป็นคนคิดขึ้น ต้องอาศัยการเล่าจากปากปาก คนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง โดยปราศจากการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร"

บทบาทของคุณตีรีอีกหนึ่งคือที่วิวัฒนาการบ้านหนองหอยเป็นไปเพื่อความบันเทิง เพื่อเกี้ยวพาราสี กันระหว่างหมู่บ้าน เพื่อเป็นการระบายความสุขความทุกข์ในใจ เพื่อเรียกวิญญาณ และเป็นการปลูกฝัง วัฒนธรรมชาวมัง คุณตีรีเป็นส่วนประกอบหนึ่งของบริบทวัฒนธรรมของชาวมังบ้านหนองหอย วัฒนธรรมมังบ้านหนองหอยจะขาดคุณตีรีในส่วนงานกิจกรรมชุมชนไปเสียไม่ได้ เมื่อมีงานเทศกาล ปีใหม่ มังบ้านหนองหอยต่างพากันแต่งกายชุดประจำของตนเองเพื่อฉลองเทศกาล คุณตีรีทั้งเพลง ร่องกีอืเซี้ย จะเป็นส่วนบันทึกลักษณ์ในงานกิจกรรมครั้งนี้ วัยรุ่นที่เพิ่งฝึกหัดร้องเพลงกีอื้นมาแสดง ความสามารถบันเทิง ส่วนผู้ใหญ่ ผู้แก่กิผลัดเวียนไปร้องเพลงบ้าง และเล่นเครื่องดนตรีบ้าง ทำให้บรรยายกาศเป็นกันเองและเป็นงานปีใหม่ที่สนุกสนาน อีกประการสำคัญทำให้ชุมชนมีความรักใคร่ สามัคคีป้องคง คุณตีรีมีความเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีอย่างแยกไม่ออกร การสดดแทรก ข้อห้าม ข้อนิยม ข้อปฏิบัติต่างๆ รวมถึงวรรณทางคุณตีรีของมังนั้นถือเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นใน วัฒนธรรมแบบ muxpaasue เป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับหลายชาติพันธุ์ในภูมิภาคนี้ ผู้มีความสามารถ เล่นเครื่องดนตรีได้จะเป็นผู้ได้รับความยกย่องจากชาวบ้าน เป็นที่ปร่านับถือของสังคม เนื้อหาของบทเพลงนั้นได้สดดแทรกการสังสอนลูกหลาน สอดแทรกความรู้เรื่องวิถีชีวิตรากดีตที่ผ่านมา

เจนยุทธ พุฒหมื่น (2556) ศึกษาดูตีรีในพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติพันธุ์มัง บ้านสนเปิด อำเภอท่าวังผา จังหวัดปาน พบร่วมกับคุณตีรีที่ใช้ในพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติพันธุ์มัง มีอยู่ 2 ชนิด ได้แก่ แคน (เมือง) ผู้บรรเลงจะเป็นทำนองแทนน้ำอร้องหรือคำพูดในภาษา มัง ซึ่งเนื้อร้องของแต่ละบทก็จะสื่อความหมายแตกต่างกันตามข้อความของพิธีกรรม และกลอง (จีวะ) การตีกลอง เป็นการปล่อยผีหรือปลดปล่อยวิญญาณ การบรรเลงตามกระบวนการขันตอนของการประกอบพิธีกรรมศพ พบว่ามี 8 บทเพลงที่ใช้บรรเลงตั้งแต่เริ่มตายน จนถึงการผังร่างของผู้ตาย

เคลน บุญยานันต์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงร้องในพิธีกรรมแต่งงานกลุ่มชาติพันธุ์มังงะน้ำร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันนี้ การประกอบพิธีกรรมแต่งงานกลุ่มชาติพันธุ์มังงะสามารถจำแนกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนจัดพิธีกรรมแต่งงานและขั้นตอนการจัดพิธีกรรมแต่งงาน

เพลงร้องที่ใช้ในพิธีกรรมแต่งงานมีจำนวน 21 เพลง ส่วนใหญ่เป็นเพลงรูปแบบทำงานของเดียวซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ สวนเกริ่นขึ้นเพลง สวนดำเนินเรื่องราว และสวนลงจบ ช่วงเสียงมีลักษณะเป็นคู่ 7 ไมเนอร์ ใช้กลุ่มเสียง 5-6 เสียงในการสร้างทำนองเพลง ใช้บันไดเสียงเพนทาโนมิคประกอบไปด้วยเสียง โด เกร มี ซอ ล ลา มีอัตราส่วนจังหวะ 4/4 และมีความเร็วปานกลางอยู่ในช่วง 71-90 จังหวะเคาะต่อหนึ่งนาที กระสวนจังหวะของทำนองหลักมีลักษณะเป็นโน๊ตตัวเดินทำนองตอกกันไปเรื่อยๆ ตั้งแต่ต้นจนจบประโภคซึ่งในแต่ละประโภคนมีความยาว 3-9 ห้องเพลง คำร้องในเพลงเป็นแบบหนึ่งคำต่อหนึ่งจังหวะ ส่วนใหญ่ใช้การเคลื่อนที่ของทำนองแบบข้ามชั้นซึ่งมีทิศทางขึ้นลงสลับกันเป็นรูปคลื่น เพลงส่วนใหญ่กล่าวถึงหลักการในการประกอบพิธีกรรมแต่งงาน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกรกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์คล้ายบทสวด การชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตคล้ายคำสั่งสอน และการเผยแพร่ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรม

งานวิจัยในพื้นที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

สุพัฒน์ มีสกุล (2546) ศึกษาเรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผลที่ได้จากขั้น ก. คือการวางแผนการปฏิบัติงานพบว่า มีครุจำนวน 11 คนเข้าร่วมทำการวิจัยในชั้นเรียน ครุขาดความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ผลที่ได้จากขั้น ข. คือ การปฏิบัติงานตามแผน และขั้น ค. คือ การติดตามประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงานพบว่า 1) ครุสามารถวิเคราะห์สาเหตุได้สอดคล้องกับปัญหา 2) ครุตั้งชื่อเรื่องการวิจัยได้สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุ 3) ครุตั้งวัตถุประสงค์การวิจัย สอดคล้องกับชื่อเรื่องและมีความชัดเจน 4) ครุกำหนดวิธีการแก้ปัญหาได้ชัดเจน 5) ครุสร้างเครื่องมือการวิจัยด้วยตนเอง 6) ครุสามารถแปลผลการวิจัยได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 7) การสนทนากลุ่มไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ ครุไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มแต่ละครั้ง 8) ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยพบว่า ผู้วิจัยไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่ครุในเรื่องการทำหน้าที่วิธีการแก้ปัญหาได้ดีเท่าที่ควร ผลที่ได้จากขั้น ง. คือ การประเมินผลการปฏิบัติ พบร่วม ครุส่วนใหญ่ยังมีความกังวลกับการวิจัยว่าจะทำได้ไม่ดี ไม่ถูกต้องตามหลักการวิจัย แต่ครุคิดว่าสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้

ชฎาพร โชติราภรณ์, ภัททิรา วิกฤติณู และฉลองรัชดา เจริญ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีชาวมังงะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่อายุ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่

การซักจุ่งหรือบังคับจากกลุ่มผู้มีอำนาจเงิน และมือทึบพลในชุมชน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับบทบาทสตรีชาวมังฯ ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองห้องถิน ในเขตเทศบาลตำบลคลองลานพัฒนาอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร อุป:inline ระดับน้อยเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบร่วม ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทาง การเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการเข้าร่วมประชุมหรือการร่วมชุมชนทางการเมือง ด้าน การตรวจสอบ และด้านการเข้าร่วมรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อย

สังคมและวัฒนธรรมชาวมังฯ ตำบลคลองลานพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนาให้ข้อมูลสภาพทั่วไปของตำบลคลองลานพัฒนา และ สภาพทั่วไปของบ้านตลาดมัง (31 มีนาคม 2555) มีรายละเอียดดังนี้

สภาพทั่วไปของตำบลคลองลานพัฒนา

1. ข้อมูลทั่วไป

เดิมพื้นที่ของตำบลคลองลานพัฒนาเป็นป่าดงดิบอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้นานาชนิด อาทิ "ไม้สัก" "ไม้ย่าง" "ไม้มะค่า" "ไม้ประดู่" ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในด้าน เศรษฐกิจ เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำและลำคลองหลักหลายสาย ต่อมากลายเป็นป่าสัมปทาน มีการให้ตัดน้ำมันยางและทำไม้ ทำให้พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้กลายเป็นป่าโปร่ง พื้นที่ เหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่ทางการเกษตรในช่วงนี้ได้มีราชภาริมเข้ามาจับจองที่ดินทำกิน โดยอพยพ มาจากที่อื่น อาทิ ภาคเหนือ อีสาน ภาคกลาง และเป็นเวลาเดียวกันกับที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ ชาวเขา จังหวัดกำแพงเพชรเข้ามาตั้ง และจัดพื้นที่ให้แก่ชาวเขา เช่น ฝากเมียน ฝากมัง ฝากมูเซ ของการอพยพของราชภาริมีทั้งชาวไทยภูเขาผ่านต่างๆ และชาวไทยพื้นราบ จึงมีความแตกต่างในเรื่อง ภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม แต่ทุกคนก็อยู่กันอย่างเอื้ออาทรชึ้งกันและกัน มีความสามัคคี อีกทั้งเป็นเขตที่มีชื่อเสียงในด้านแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งยังเป็น แหล่งรวมของประเพณีของชนเผ่าต่างๆ ไว้หลายเผ่ามากมาย

2. ประชากร

ตำบลคลองลานพัฒนา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 22,780 คน เป็นชาย 11,276 คน เป็นหญิง 11,504 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 6,883 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 68.20 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรประกอบอาชีพ ดังนี้ ทำไร่ จำนวน 3,500 คน ค้าขาย จำนวน 1,454 คน รับจำจ้าง จำนวน 1,090 คน ทำงาน จำนวน 2,181 คน เลี้ยงสัตว์ จำนวน 727 คน ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2555 ตำบลคลองลานพัฒนา มี 21 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านคลองลาน เป็นชาย 1,073 คน เป็นหญิง 1,097 คน รวม 2,170 คน จำนวน 1,159 ครัวเรือน

หมู่ที่ 2 บ้านสวนส้ม เป็นชาย 432 คน เป็นหญิง 422 คน รวม 854 คน จำนวน 266 ครัวเรือน

หมู่ที่ 3 บ้านคลองน้ำไหลใต้ เป็นชาย 362 คน เป็นหญิง 346 คน รวม 708 คน จำนวน 322 ครัวเรือน

หมู่ที่ 4 บ้านปากคลองลาน เป็นชาย 691 คน เป็นหญิง 728 คน รวม 1,419 คน จำนวน 371 ครัวเรือน

หมู่ที่ 5 บ้านทำข้ามสามัคคี เป็นชาย 404 คน เป็นหญิง 461 คน รวม 865 คน จำนวน 255 ครัวเรือน

หมู่ที่ 6 บ้านเลิกกระพงช์ เป็นชาย 387 คน เป็นหญิง 409 คน รวม 796 คน จำนวน 299 ครัวเรือน

หมู่ที่ 7 บ้านใหม่ธงชัย เป็นชาย 516 คน เป็นหญิง 533 คน รวม 1,049 คน จำนวน 273 ครัวเรือน

หมู่ที่ 8 บ้านแปลงสี เป็นชาย 729 คน เป็นหญิง 734 คน รวม 1,463 คน จำนวน 453 ครัวเรือน

หมู่ที่ 9 บ้านคลองเตย เป็นชาย 646 คน เป็นหญิง 711 คน รวม 1,357 คน จำนวน 370 ครัวเรือน

หมู่ที่ 10 บ้านสะเด็ปตันนา เป็นชาย 379 คน เป็นหญิง 409 คน รวม 788 คน จำนวน 255 ครัวเรือน

หมู่ที่ 11 บ้านโชคชัยพัฒนา เป็นชาย 552 คน เป็นหญิง 553 คน รวม 1,105 คน จำนวน 283 ครัวเรือน

หมู่ที่ 12 บ้านมอตตะแบก เป็นชาย 390 คน เป็นหญิง 418 คน รวม 808 คน จำนวน 249 ครัวเรือน

หมู่ที่ 13 บ้านคลองปลาร้า เป็นชาย 631 คน เป็นหญิง 565 คน รวม 1,196 คน จำนวน 329 ครัวเรือน

หมู่ที่ 14 บ้านหนองผักนุ่ง เป็นชาย 282 คน เป็นหญิง 289 คน รวม 571 คน จำนวน 153 ครัวเรือน

หมู่ที่ 15 บ้านมอมะรื่น เป็นชาย 597 คน เป็นหญิง 586 คน รวม 1,183 คน จำนวน 308 ครัวเรือน

หมู่ที่ 16 บ้านตลาดมังงะ เป็นชาย 1,479 คน เป็นหญิง 1,507 คน รวม 2,986 คน จำนวน 607 ครัวเรือน

หมู่ที่ 17 บ้านป่าสัน เป็นชาย 402 คน เป็นหญิง 417 คน รวม 819 คน จำนวน 228 ครัวเรือน

หมู่ที่ 18 บ้านกระหรี่ยงน้ำตก เป็นชาย 347 คน เป็นหญิง 357 คน รวม 704 คน จำนวน 184 ครัวเรือน

หมู่ที่ 19 บ้านมอมมะค่า เป็นชาย 249 คน เป็นหญิง 235 คน รวม 484 คน จำนวน 130 ครัวเรือน

หมู่ที่ 20 บ้านมอสำราญ เป็นชาย 370 คน เป็นหญิง 370 คน รวม 740 คน จำนวน 209 ครัวเรือน

หมู่ที่ 21 บ้านทุ่งแก้วนาขวัญ เป็นชาย 358 คน เป็นหญิง 357 คน รวม 715 คน จำนวน 180 ครัวเรือน

รวมทั้งสิ้นเป็นชาย 11,276 คน เป็นหญิง 11,504 คน รวม 22,780 คน จำนวน 6,883 ครัวเรือน

3. องค์กรศาสนา

มีวัด และสำนักสงฆ์	จำนวน 26 แห่ง
--------------------	---------------

มีศาสนเจ้า	จำนวน 2 แห่ง
------------	--------------

มีโบสถ์คริสต์	จำนวน 5 แห่ง
---------------	--------------

4. การศึกษาในชุมชน

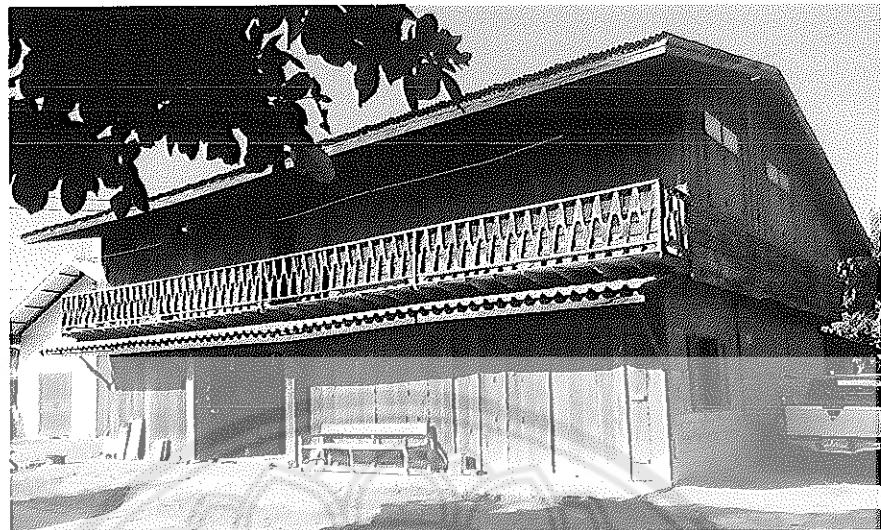
โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน 10 แห่ง
--------------------	---------------

โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
--------------------	--------------

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 10 แห่ง
--------------------	---------------

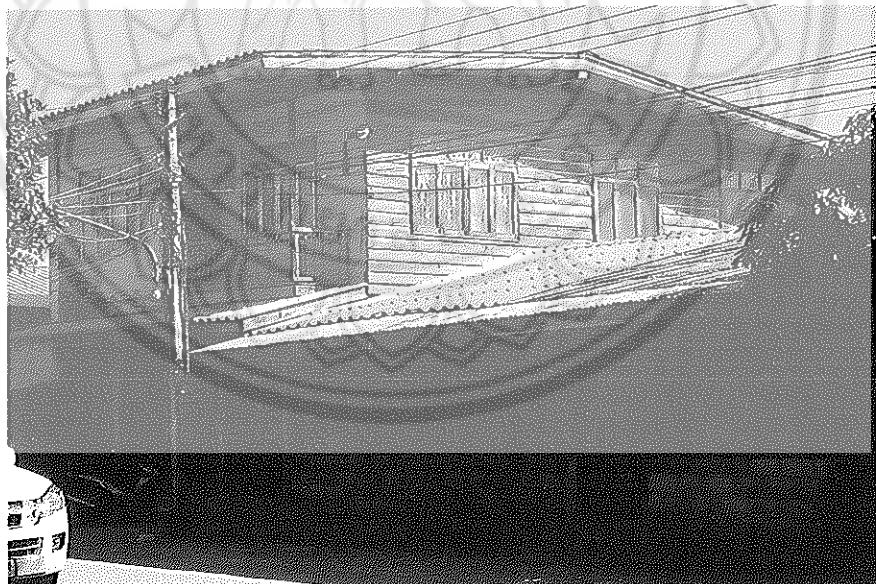
กศน.	จำนวน 1 แห่ง
------	--------------

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	จำนวน 4 แห่ง
------------------------------	--------------

ภาพ 1 ลักษณะบ้านเรือน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 2 ลักษณะบ้านเรือน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 3 สถานพยาบาลในชุมชน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 4 คริสตจักรคลองล้าน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

สภาพทั่วไปของบ้านตลาดมัง

1. ประวัติของบ้านตลาดมัง

บ้านตลาดมัง หมู่ที่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ชาวมังเข้ามาอยู่อาศัยและเปิดเป็นตลาดขายเส้าสำเภา คนทั่วไปจึงเรียกันว่า หมู่บ้านตลาดมัง บริเวณอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร มีชาวมังอาศัยอยู่จำนวนมาก หมู่บ้านตลาดมัง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชารัฐส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติ ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์และผลไม้ยืนต้น รายได้มีกุ้งอาชีพในหมู่บ้าน เช่น กุ้งแม่น้ำพัฒนา กุ้งปักผ้าชาวเส้า กุ้งกองทุน ชนิดการปูย ฯลฯ อาชีพทั่วไป เช่น ซ่างซ้อมรถยนต์ ซ่างซ้อมรถมอเตอร์ไซด์ ซ่างก่อสร้าง ค้าขาย เป็นต้น

3. การคมนาคม

ถนนบ้านตลาดมังใช้เส้นทางคมนาคมหลักของตำบล ดังนี้ ตำบลคลองลานพัฒนา มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 1117 คือถนนคลองแม่ลาย-คลองลาน เป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมติดต่อกับเมืองกำแพงเพชรได้อย่างสะดวก มีถนนหลักลาดยางติดต่อกับ จังหวัดกำแพงเพชรและอำเภอคลองลานได้อย่างสะดวก ถนนหลักในบ้านตลาดมังเป็นถนนปูน ส่วนถนนในซอยเล็กเป็นถนนดิน

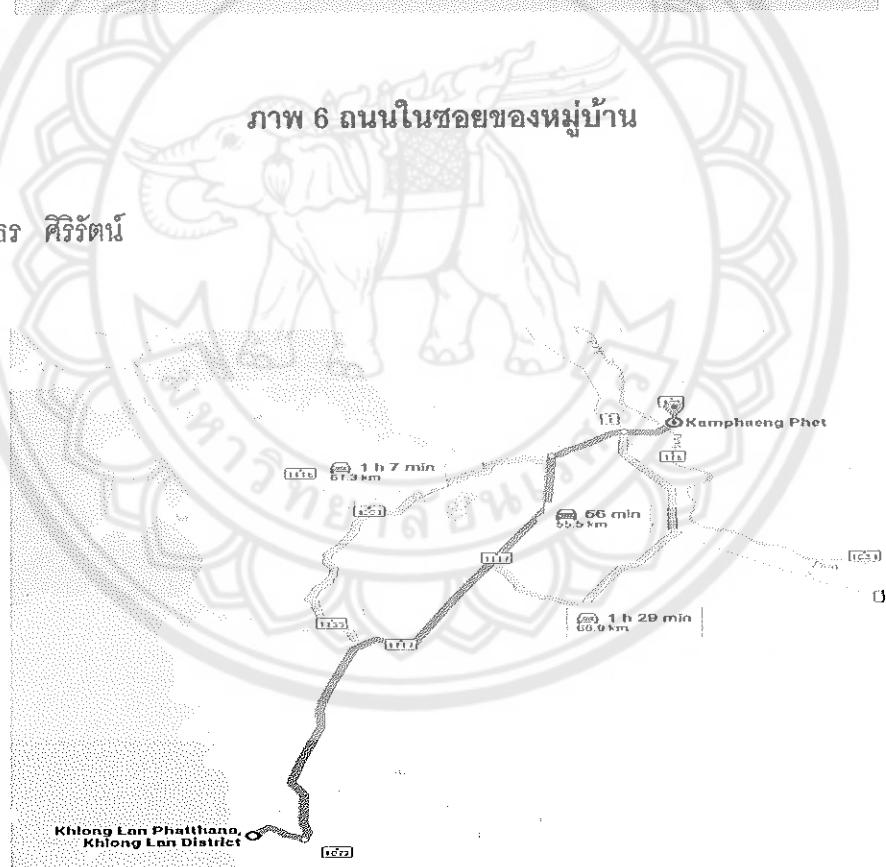
ภาพ 5 ถนนหลักในหมู่บ้าน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 6 ถนนในซอยของหมู่บ้าน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 7 เส้นทางจากตำบลคลองลานพัฒนาไปจังหวัดกำแพงเพชร

ที่มา: <https://www.google.co.th/maps/dir/คลองลานพัฒนา+กำแพงเพชร>

4. สภาพสังคม

ชาวมังที่บ้านตลาดมังจัดระบบเครื่องญาติแบบแข่งกัน บ้านตลาดมังมีทั้งหมด 5 แข่งกัน คือ แข่งงาน แข่งป่าย แข่งม้า แข่งไช่ และแข่งกีฬา

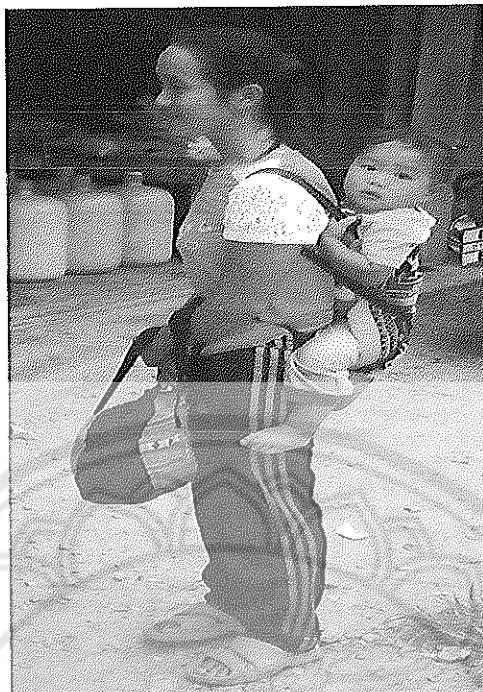
การแต่งกาย

โดยทั่วไปชาวมังในพื้นที่บ้านตลาดมัง หมู่ 16 ดำเนินคล่องคลานแพ้มาก แต่งกายตามสมัยนิยมของคนพื้นราบ แต่ก็จะมีการใส่สุดชนชาติมังร่วมด้วยบ้าง เช่น ใส่เสื้อยืดกับกางเกงขายาว หรือใส่สุดแบบคนพื้นราบทั้งสุดแล้วใส่เสื้อคลุมชนชาติ เสื้อคลุมชนชาติมังเป็นเสื้อแขนยาวสีดำผ้าหน้าไม่มีปักเสื้อ ไม่มีระดุม ถ้าต้องการให้ชายเสื้อทوبกันจะใช้เข็มกลัดกลัดขอบเสื้อทั้งสองด้านเข้าด้วยกัน บริเวณชายเสื้อ ขอบเสื้อรอบๆ ตัว ขอบแขน หรือบริเวณแขนเสื้อจะปักลายสวยงาม การใส่สุดชนชาติมังเนี้ยจะเป็นเพียงกางเกงตัวเดียว หรือเสื้อคลุมตัวเดียวร่วมกับเสื้อผ้าอื่นๆ ก็จะถือว่าเป็นสุดสุภาพสำหรับชนชาติ ่วนใหญ่จะใส่สุดสุภาพแบบชนชาติมัง สำนัญติกลัชิดผู้เดียวหรือตัวก็จะใส่สุดสุภาพแบบชนชาติมังในการทำพิธีการต่างๆ ของพิธีศพ

ภาพ 8 การแต่งกายของชาวมังทั่วไป

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 9 การแต่งกายของชาวมังทัวร์ไป

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ชาวมังไนพื้นที่บ้านตลาดมัง หมู่ 16 ตำบลคลองลาหะจะแต่งกายแบบดั้งเดิมเต็มชุดในงานปีใหม่เท่านั้น ชุดแต่งกายดั้งเดิมจะมีรายละเอียดแตกต่างกันเล็กน้อย ดังนี้

1. ชุดแต่งกายผู้หญิง ประจำรอบด้วย

1.1 ผ้าคาดหัวหรือหมวกตกแต่งด้วยผ้าปักหรือเครื่องเงิน การใช้ผ้าคาดหัวหรือหมวกไม่มีซักกำหนดได ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้หญิงที่สวมใส่

1.2 เสื้อแขนยาวสีเรียบปักลายด้วยด้ายหรือตกแต่งด้วยเครื่องเงินจะเป็นเสื้อคลุมคอกว้างหรือเสื้อคลุมฝ่ากลางก็ไดแต่จะไม่มีปักคอเสื้อ

1.3 ผ้าคาดเอว โดยจะมีชายผ้าเป็นแผ่นสีเหลืองผืนผ้าปิดขาด้านหน้า มีความยาวชายผ้าเหนือกระโปรงปักตกแต่งลวดลายสวยงาม

1.4 กระโปรงเป็นแบบจีบบาน ความยาวประมาณคลุมหัวเข่า

1.5 ผ้าพันโน่องซึ่งในปัจจุบันจะมีความนิยมใช้ผ้าพันโน่องน้อยลง โดยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของผู้หญิงจะเป็นสีสดใส

2. ชุดแต่งกายผู้ชาย ประกอบด้วย

2.1 เสื้อคอกลมแขนยาวสีเรียบแต่ตกแต่งด้วยการปักลายและประดับด้วยเครื่องเงิน

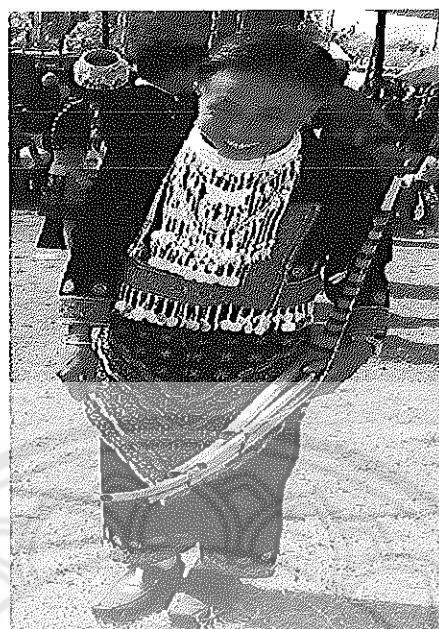
2.2 การเกงขายาวความยาวประมาณห้าตัวเป้าต่ำประมาณน่องปัจจุบันมีการใช้การเกงที่มีการปรับความยาวบ้างเป็นการเกงยาวคลุมหัวเข่าแต่ก็ยังเป็นทรงเป้าต่ำอยู่คือเป้าจะอยู่ประมาณหนึ่งอิ่นเข้าเล็กน้อยแต่ในพิธีสำคัญก็จะยังคงใช้การเกงขายาติดมังแบบขายาว

2.3 ผ้าคาดเอวมีชายผ้าเป็นแผ่นตรงปลายผ้าทำเป็นมุนแหลมเสื้อผ้าผู้ชายจะใช้ผ้าสีดำเป็นหลักหรืออาจเป็นสีขาวก็ได้แต่จะไม่นิยมสีสดใสและโดยส่วนใหญ่จะตกแต่งด้วยเครื่องเงินมากกว่าฝ้ายญี่ปุ่น

ภาพ 10 การแต่งกายชนเผ่าชาญ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 11 การแต่งกายชนเผ่าชาญ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 12 การแต่งกายชนเผ่าหลูง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

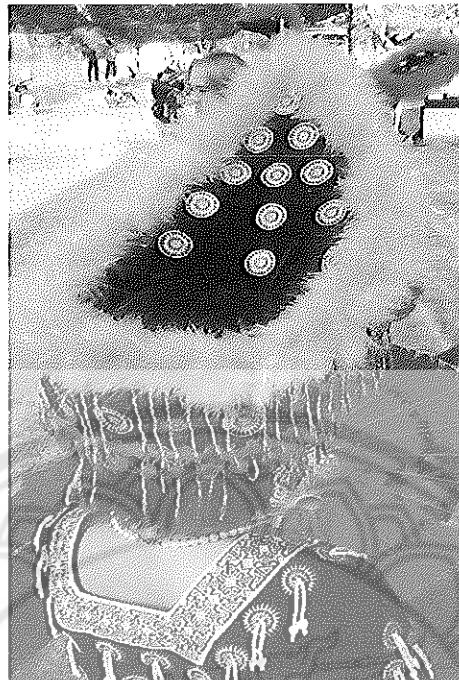
ภาพ 13 การแต่งกายชนเผ่าหอจิง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 14 หมวกตอกแต่งด้วยผ้าปักและลายเงิน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 15 หมากตกแต่งด้วยผ้าปักและลายเงิน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

วัฒนธรรมและประเพณี

1. ภาษา

ชาวมังในบ้านตลาดมังให้ภาษาไทย และภาษามังในการพูดคุยสื่อสารกัน โดยผู้สูงอายุจะสื่อสารภาษาไทยไม่คต่อง จะใช้ภาษามังในการสื่อสารเป็นหลัก หากผู้สูงอายุต้องสื่อสารกับคนอื่นๆ ในภาษาไทยก็จะใช้ลูกหลวงเป็นล่ามช่วยแปลให้ ในการสื่อสารระหว่างกันภาษาในหมู่บ้านจะใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามัง ภาษาพูดจะอยู่ในตรรกะเดียวกับภาษาจีน ชาวมังที่บ้านตลาดมังให้ภาษาขังกฤษในการเขียนภาษามัง

2. ประเพณี

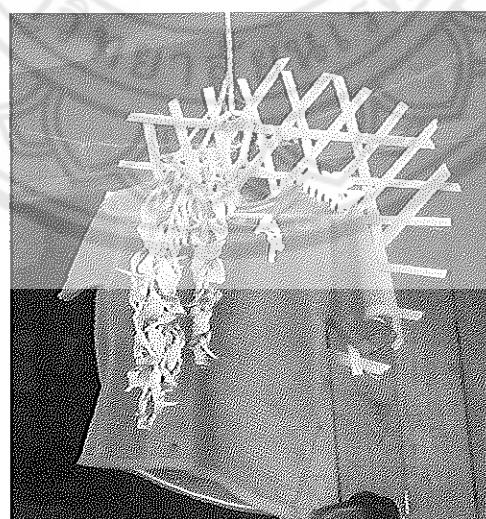
ชาวมังที่บ้านตลาดมังยังคงนับถือผี มีการเคารพนับถือวิญญาณบรรพบุรุษและสิงคักดีสิทธิ์ที่อยู่ตามธรรมชาติ ประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน ประเพณีเกี่ยวกับงานศพ ประเพณีปีใหม่หรืออื่นๆ ก็จะมีเรื่องผีและสิงคักดีสิทธิ์เกี่ยวข้องด้วย ชาวมังที่บ้านตลาดมังยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีชนเผ่าของตนเองไว้ได้ ชาวมังรุ่นใหม่เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีแบบไม่เป็นทางการ โดยเรียนรู้จากการมาร่วมช่วยงานต่างๆ ในพิธี ประเพณีของชุมชนที่ชาวมังบ้านตลาดมังให้ความสำคัญคือ ประเพณีปีใหม่มัง

ชาวมังที่ต้องทำงานหรือเรียนอยู่นอกชุมชนก็จะกลับเข้ามาร่วมงานปีใหม่นี้ โดยส่วนใหญ่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายประจำชนเผ่า งานจะจัดขึ้นที่ลานสาธารณะของชุมชน มีการโยนลูกซิ่ง การยิงหน้าไม้ การเล่นลูกฟุ่ง การแสดงดนตรีของชนเผ่า และการแสดงดนตรีเพลงมังด้วยเครื่องดนตรีสมัยใหม่ โดยชาวมังวัยหนุ่มสาว

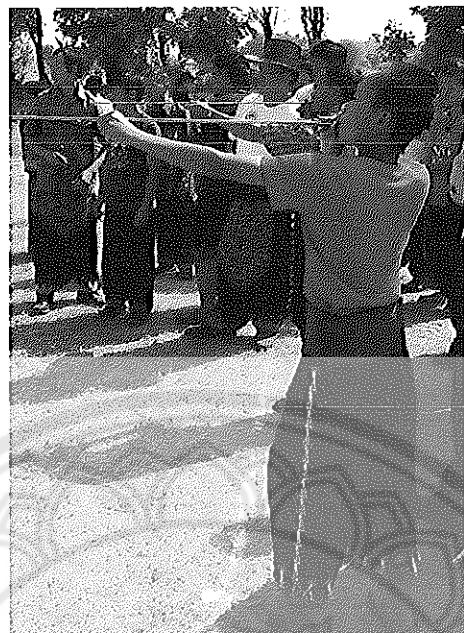
ภาพ 16 การแขวนเครื่องร่างป้องกันวิญญาณร้ายที่หน้าบ้าน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 17 ลักษณะเครื่องร่าง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 18 การเป่าลูกดอกในงานปีใหม่

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

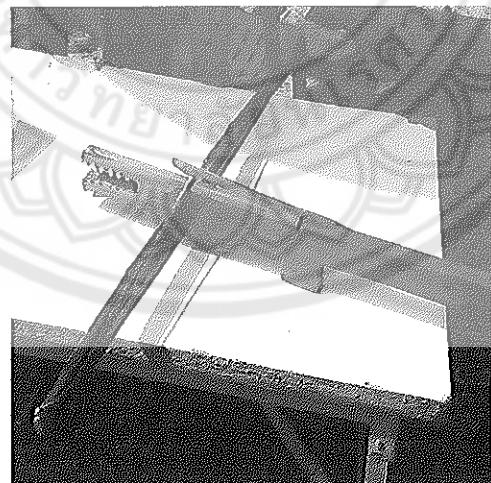
ภาพ 19 ลักษณะลูกดอก

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

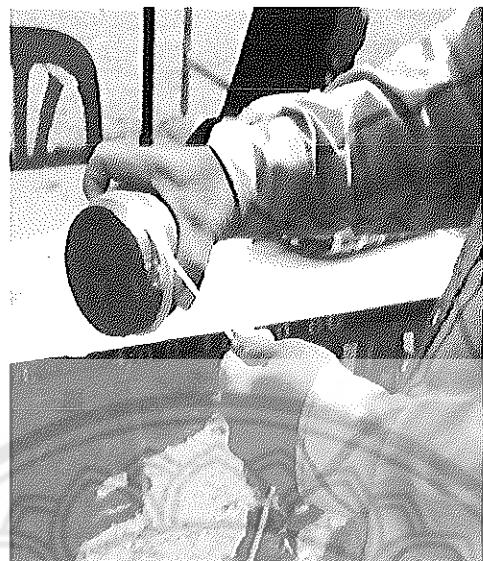
ภาพ 20 การยิงหน้าไม้ในงานปีใหม่

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 21 ลักษณะหน้าไม้

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

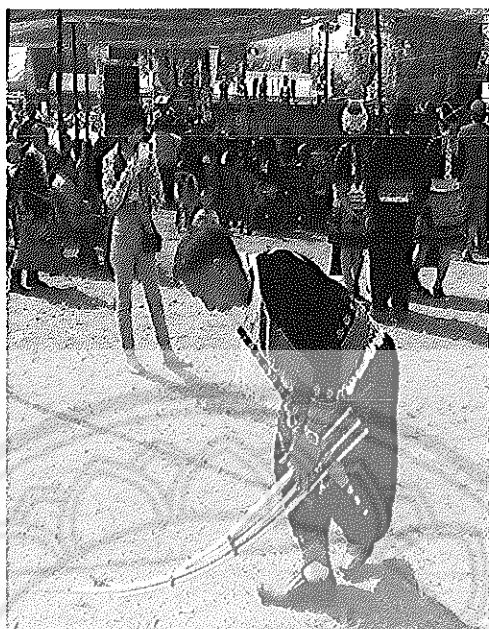
ภาพ 22 การพันลูกข่างเพื่อโยนในงานปีใหม่

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 23 ลักษณะลูกข่าง

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 24 การเป่าเมฆในงานบีกไก่

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาดูที่ประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริงในการค้นคว้า ข้อมูลจาก บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยสำรวจ สอนถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาดูที่ประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง

1. การเลือกพื้นที่ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดหมวดหมู่ข้อมูล
5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้เลือก หมู่ 16 บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร เป็นพื้นที่ภาคสนาม เนื่องจากปัจจุบันสังคมเมืองได้มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและ มีผลกระทบต่อประเพณีพิธีกรรมดังเดิมของชาวมังในบ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอ คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อนรู้วัฒประเพณีพิธีกรรม ไง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาเพลงในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบล คลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลจาก เอกสาร และข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้วิธีการดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลที่ว่าไปของพื้นที่บ้าน ตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับชาวมัง พิธีกรรมงานศพ ดนตรีพิธีกรรม ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีทางมนุษยวิทยา มนุษยวิทยาการคนตระ และคนตระวิเคราะห์

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นเวลา 12 เดือน โดยเข้าไปสำรวจ สภาพพื้นที่ทั่วไป แหล่งที่อยู่อาศัย สถานที่จัดพิธีกรรมต่างๆ ของชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา เพื่อเก็บข้อมูลวิถีชีวิตและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยรวมถึงบันทึก ทำงานของเพลง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 เป็นประเด็นเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์
  - ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตนหรือพิธีกรรมงานศพชาวมัง
2. กล้องถ่ายภาพนิ่ง
3. เครื่องเทียบเสียงดนตรี (Tuner)
4. กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว
5. เครื่องกำกับความเร็วจังหวะ (Metronome)
6. เครื่องบันทึกเสียง
7. สมุดจดบันทึกและอุปกรณ์เครื่องเขียน ต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาดูนรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริงใน การค้นคว้าข้อมูลจาก บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงานและจัดเก็บรวมรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
  - 1.1 ประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา
  - 1.2 พิธีงานศพของชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดูนติรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
- 2.1 ความหมายของดูนติรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
  - 2.2 เครื่องดูนติรีที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
  - 2.3 ทำนองดูนติรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
3. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของดูนติรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจชีวิตของชาวมัง

การจัดหมวดหมู่ข้อมูล

การศึกษาดูนติรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและจัดเรียงลำดับของหัวข้อที่ต้องการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาฐานแบบเพลงและเครื่องดูนติรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. วิเคราะห์รูปแบบและลักษณะทางดูนติรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
3. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของดูนติรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ และข้อมูลจากภาคสนาม มาดำเนินการตรวจสอบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับข้อมูล แล้วจึงดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยนำเสนอเนื้อหาเป็นบท ดังนี้

1. บทนำ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. พิธีกรรมงานศพชาวมัง
5. วิเคราะห์ดูนติรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
6. สุป ภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

พิธีกรรมงานศพชาวม้ง

ชาวม้ง หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เป็นชุมชนชาวม้งที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีม้งได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะพิธีงานศพ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของพิธีงานศพชาวม้ง ตำบลคลองลานพัฒนา โดยการลงสำรวจพื้นที่ภาคสนามให้ครึ่งสั้นและ การสัมภาษณ์เพื่อเป็นการเก็บข้อมูล ซึ่งพิธีจะจัดขึ้นใน 3 สถานที่ คือ

1. การจัดพิธีที่บ้านของผู้เสียชีวิต
2. การจัดพิธีที่ลานล้มวัว
3. การจัดพิธีที่สุสาน

การจัดพิธีกรรมที่บ้านของผู้เสียชีวิต

เม่งเป็นเครื่องดูดทรัพย์ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมวัฒนธรรมชาวม้ง ในพิธีงานศพของชาวม้ง ตำบลคลองลานพัฒนาจะใช้เมงร่วมอยู่ในพิธีกรรมส่วนใหญ่ เมื่อมีคนตายจะต้องนำเมงมาเปาก่อนเพื่อเป็นการส่งดวงวิญญาณของผู้ตายไปพบกับบรรพบุรุษ ชาวม้งเชื่อว่าการเปาเมงเป็นหนทางจะสามารถสื่อสารกับวิญญาณผู้ตายได้ ในพิธีกรรมงานศพจะเปาเมงตั้งแต่เสียชีวิต

เมอกทราบແນซัดว่าบุคคลนั้นใกล้เสียชีวิตแล้ว ญาติสนใจมาดูแลคนที่ใกล้เสียชีวิต ชาวม้งเชื่อว่าการตายในบ้านของตนเองนั้นเป็นผู้มีบุญมาก เพราะได้เห็นลูกหลานก่อนตายหลังจากเสียชีวิต เฉອ่อ หรือคนที่ทำหน้าที่ยิงปืนจะยิงปืนเข้าไปบนฟ้าจำนวน 3 นัด เพื่อให้คนทราบว่าบ้านนี้มีคนเสียชีวิต แต่หากเป็นศพผู้เฒ่าจะยิงปืน 6 นัด โดยในปัจจุบันอาจเป็นการจุดประทัดแทนการยิงปืน และจะมีคนไปแจ้งผู้ใหญ่บ้านให้ประกาศเสียงตามสาย บอกให้สมาชิกในชุมชนมาช่วยกันทำความสะอาดบ้าน ต้องยกของที่มีในบ้านออกทั้งหมด ให้บ้านโล่งเพื่อใช้ในการทำพิธีกรรม หากเสียชีวิตที่โรงพยาบาลจะต้องเตรียมบ้านให้ไว้ก่อนนำศพเข้ามาทำพิธีที่บ้าน โดยเริ่มแรกจะเปา

เพลง "หลือกังอินจัว" "จูซูก" และ "เมงตุช่า" เพื่อสื่อบอกแก่ผู้ชายว่าได้เสียชีวิตแล้ว ชาวมังเชื่อว่า การทำพิธีศพที่ถูกต้องครบถ้วนจะเป็นการส่งวิญญาณผู้ตายไปสู่พ谷มิทีดี ถูกหลานจะเริ่มดูแล คนตายด้วยการอาบน้ำ โดยจะอาบน้ำร้อนและนำเสื้อผ้าที่เตรียมไว้มาเปลี่ยนให้ เสื้อผ้าสำหรับคนเสียชีวิตจะเป็นเสื้อผ้าใหม่ที่ไม่เคยใช้ เป็นชุดที่เตรียมไว้สำหรับพิธีกรรมงานศพโดยเฉพาะ โดยปกติแล้วคนสูงอายุในชุมชนบ้านตลาดมังจะจัดเตรียมเสื้อผ้า และรองเท้าสำหรับใช้ใส่ในพิธีศพ ของตนเอง ชุดที่เตรียมจะเป็นชุดมังแบบที่ใส่ในงานวันปีใหม่ ชุดที่ชาวมังใช้สำหรับพิธีศพจะประกอบด้วย เสื้อผ้าสีดำ สีแดงที่ทำจากผ้ากัญชง ผ้าคลุมหัวสีแดง ผ้าหนุนหัว รองเท้าที่มีลักษณะคล้ายรองเท้าเจ็บโนราณ โดยก่อนจะใส่ร้องเท้าจะต้องพันเท้าเพื่อ遮住ชาวมังเชื่อว่าวิญญาณของคนตาย จะต้องเดินทางไกลไปพบญาติผู้ใหญ่ที่เสียชีวิตไปก่อนหน้านี้ จึงต้องพันเท้าและสวมรองเท้าเพื่อป้องกันอันตราย จะไม่มีการนำเครื่องประดับมาแต่งตัวให้ศพ และถือเป็นข้อห้ามของพิธีกรรมงานศพด้วยที่จะไม่ใส่เครื่องประดับ หรือสิ่งของแบกลบломใดๆ ในศพ ชาวมังบอกว่า เกิดมามีเท้าไห้ตอนไปเก็บให้มีเท่านั้น เมื่อใส่เสื้อผ้าเสร็จ จะเปาเพลง "หลือกังอินจัว" "จูซูก" และ "เมงจีเหงง" เพื่อเชิญศพเข้ามายอด่อ หรือคนที่ทำหน้าที่ยิงปืนจะยิงปืนขึ้นไปบนฟ้าจำนวน 3 นัดอีกครั้ง

การจัดเตรียมงานของเจ้าภาพงานจะมีการไปคำนับเชิญผู้รับผิดชอบหลักในฝ่ายงานต่างๆ ที่สำคัญมาช่วยเป็นตัวหลักในการดำเนินงานด้านนั้นๆ โดยการที่เจ้าภาพไปคำนับนั้นถือว่าเป็นการให้เกียรติผู้ที่ไปเชิญวัฒนธรรมชนเผ่ามังให้การคำนับเป็นวิธีในการแสดงการให้เกียรติผู้รับผิดชอบหลักแต่ละฝ่าย โดยปกติจะจัดเป็นคู่หางงานไม่ใหญ่จะเป็น 2 คน หากงานใหญ่อาจเป็น 4 คน หรือ 6 คน โดยมีตัวแทนจากฝ่ายในบ้านหรือญาติใกล้ชิดที่ถือแซเดียวกับผู้ชาย และตัวแทนจากฝ่ายนอกบ้าน ซึ่งอาจจะเป็นตัวแทนจากฝ่ายลูกสาวที่แต่งงานออกไป หรือคนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ตำแหน่งสำคัญที่เจ้าภาพจะไปเชิญมาช่วยงานประกอบด้วย 12 ตำแหน่ง คือ

1. เตอเก๊ คือ ผู้ทำหน้าที่สวดนำทางให้ผู้ชายว่าเมื่อตายแล้วต้องทำอะไรบ้างในหมู่บ้าน ตลอดงานพัฒนามีผู้ที่สามารถเป็นเตอเก๊ได้ประมาณ 3-4 คน
2. จั้วจัง คือ ผู้ทำหน้าที่แจ้งแก่ผู้ชายว่าถูกหลาน หรือญาติคนใดนำข้าวของได้มามอบให้ผู้ที่จะทำหน้าที่นี้ต้องมีศักดิ์เป็นน้องของผู้ชายหากผู้ชายเป็นชายก็จะให้ผู้มีศักดิ์เป็นน้องชาย หากผู้ชายเป็นหญิงก็จะให้ผู้มีศักดิ์เป็นน้องสาวทำหน้าที่
3. กังซือ คือ หัวหน้างานหั้งหมด เป็นผู้ควบคุมดูแลงานหั้งหมด
4. ชือกัง คือ หัวหน้าฝ่ายอาหารเป็นผู้ดูแลเรื่องการทำกับข้าวต้องเป็นผู้ชายหั้งหมดตามประเพณีชนชาติมังจะกำหนดให้เพศชายดูแลเรื่องการประกอบอาชีพการชาสัตว์ และกำหนดให้

เพศหถึงคุณแล้วเรื่องอาหาร เสื้อผ้า เป็นของจากชื่อ ก็จะเป็นผู้ดูแลเรื่องการฝ่าสัตว์ด้วยจึงเป็นผู้ชายได้เท่านั้น จะมีคนหลัก 2 คน และมีคนช่วยอีกประมาณ 10 คน

5. ชีอชา คือ ผู้ดูแลรับผิดชอบการทำโรงในการทำการลงจะใช้ไม้แผ่นเดียวไม่มีการตอกตะปูล้ำเป็นเศษเด็กหากหาไม้แผ่นเดียวไม่ได้ก็สามารถใช้ไม้ต่อ กันได้ แต่หากเป็นเศษผู้สูงอายุไม่สามารถใช้ไม้แผ่นเดียวจึงต้องมีการเตรียมไม้สำหรับการทำโรงไว้ก่อนอาจเป็นการต่อโรงล่วงหน้าไว้ก่อนหรือเตรียมแผ่นไม้ไว้มีคนในบ้านเสียชีวิตจึงนำไม้มาต่อเป็นโรงเศษ ในบ้านที่มีการหาไม้ได้ยากหลายๆ บ้านก็ใช้วิธีซื้อโรงสำเร็จจากร้านที่ขายโรงเศษของคนจีนเนื่องจากเป็นโรงเศษที่ไม่มีการใช้ตะปูลอกเหมือนกัน

6. หน้าอ้วนม้อ คือ ผู้รับผิดชอบทำหน้าที่หุงข้าวจะทำหน้าที่หุงข้าวอย่างเดียว โดยปกติ หากเป็นงานเด็กๆ ทั่วไปจะให้หน้าอ้วนม้อ 2 คน หากเป็นงานใหญ่ก็จะเพิ่มจำนวนขึ้น เมื่อหน้าอ้วนม้อหุงข้าวเสร็จจะมีผู้ถึงคุณอีกคนหนึ่ง ที่มาช่วยงานในครัวช่วยกันตักข้าวใส่ถุงร้อนใส่เก็บไว้ในถังเพื่อเก็บความร้อน หน้าอ้วนม้อจะเป็นผู้คำนวณว่าควรต้องหุงข้าวเท่าใดให้เพียงพอ กับจำนวนแขกที่มาตำแหน่งหน้าอ้วนม้อผู้ถึงคุณจะเป็นผู้รับผิดชอบ

7. กังเก้ คือ ผู้รับผิดชอบคุณแล้วเรื่องน้ำทั้งน้ำทั้งน้ำสำหรับดื่มน้ำสำหรับทำอาหาร น้ำสำหรับล้างจาน จำนวน 2 คน

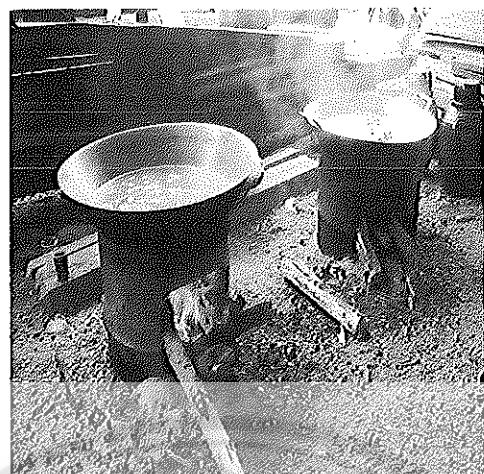
8. สงเต่อ คือ ผู้ดูแลรับผิดชอบเรื่องเชือกเพลิงทั้งแก๊สและฟืน

9. ปือจัง คือ ผู้รับผิดชอบการตั้งอาหารบนโต๊ะ โดยปกติจะใช้ประมาณ 4 คน

10. สีอเก้ง คือ ผู้เปาเมี่งในงานเล็กจะใช้ 2 คน หากเป็นงานใหญ่จะใช้ 4 คน

11. เทอาจัว คือ ผู้ตีกลอง

12. เลอฟ่อ คือ ผู้รับผิดชอบในการยิงปืนหรือจุดประทัด ในอดีตจะเป็นการยิงปืนแต่ปัจจุบันจะใช้การจุดประทัดแทนการยิงปืน

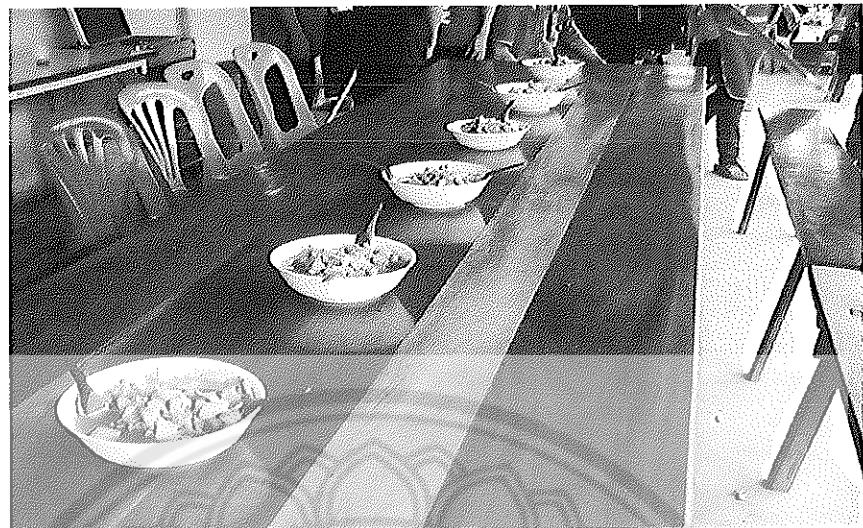
ภาพ 25 การปูรุงอาการของ ชีอกัง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 26 การทำหน้าที่ของ สงเต่อ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 27 การทำหน้าที่ของ ป้อจัง

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 28 การทำหน้าที่ของ เตาจั้ว

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 29 ลงศพที่เตรียมไว้

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

หลังจากทำพิธีอาบน้ำ และเปลี่ยนชุดให้ผู้เสียชีวิตเสร็จ เตอเก๊ หรือผู้ท่านนำที่สวดนำทาง ให้ผู้ตายว่าเมื่อตายแล้วต้องทำอะไรบ้าง จะมาสวดนำทางวิญญาณ คล้ายๆ กับการบอกวิญญาณ ให้เก็บรอยเท้า เตอเก๊จะสวดเล่าดังนี้เกิดว่าเกิดที่ไหน ทำอะไร แล้วย้ายไปที่ไหนบ้าง สวดเล่าเรื่องราว ในชีวิตทั้งหมดจนกระหั้งถึงสถานที่เสียชีวิต เมื่อสวดนำทางวิญญาณไปยังสถานที่ได้ก็จะทำการ เสียเงินให้เจ้าที่ การเสียเงิน คือ การเผากระดาษเงินกระดาษทองเพื่อนำทาง 侮ื่อนการบอกกล่าว เจ้าที่ของสถานที่นั้นๆ ไม่ให้เจ้าที่เก็บกิจวิญญาณไว้ ขณะที่เตอเก๊สวดนำวิญญาณจะไม่มีการเปาเม่ง เตอเก๊จะสวดเป็นท่อนๆ เพื่อให้หมອเม่งเปาตามได้ เมื่อเตอเก๊สวดจบท่อนหมອเม่งก็จะเปานำ วิญญาณตามเนื้อหาที่เตอเก๊สวดท่อนนั้น

มังเชื่อว่าเม่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้สื่อกับวิญญาณได้ ด้วยเหตุนี้เม่งจึงมีบทบาทสำคัญใน พิธีงานศพ โดยจะมีการเปาเม่งตลอดงาน ทั้งกลางวัน และกลางคืน ในการบรรเลงเม่งจะมีการตีกลอง ร่วมด้วยในบางพิธีกรรม บางเพลง กลองจะถูกนำมาใช้เฉพาะพิธีศพเท่านั้น ชาวมังจะห้ามให้เล่นกลอง โดยเด็ดขาด และกลองที่มีจะต้องเก็บไว้บันทึก โดยส่วนใหญ่พิธีศพของชาวมังในบ้านตลาดมัง จะใช้การประกอบกลองขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมงานศพ และเมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรมที่ล้าน ล้มวัว หมອเม่งก็จะแยกส่วนประกอบของกลองนำไปเก็บรักษาแยกส่วนไว้เพื่อใช้ประกอบเป็นกลอง ในงานอื่นๆ ต่อไป หมອเม่งจะทำหน้าที่หนักและเหนื่อยมากในพิธีกรรมงานศพ เมื่อมีการฝ่าหมู 1 ตัว ซึ่งกัง หรือ ผู้ดูแลเรื่องการฝ่าสัตว์จะตัดซี่โครงติดเนื้อดีมาให้หมອเม่ง 3 ซี่ต่อหมื่นเม่ง 1 คน ส่วนเตาจีว หรือคนตีกลองจะได้ซี่โครง 1 ซี่

งานศพของชาวมังที่บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนาจะจัดงานไว้ที่บ้านประมาณ 3-4 วัน แล้วแต่ฤกษ์และสถานการณ์ทางการเงินของเจ้าภาพ แต่โดยทั่วไปจะจัดงานที่บ้าน 3 วัน และวันสุดท้ายจะเคลื่อนศพไปทำพิธีที่ลานของชุมชนก่อนนำไปทำพิธีฝัง ในการจัดงานตั้งแต่วันแรก จนถึงวันฝังเจ้าภาพจะไม่มีหน้าที่ทำงานในส่วนต่างๆ เลย ผู้ช่วยงานในส่วนต่างๆ จะเป็นคนในชุมชน ซึ่งการมาช่วยงานจะไม่มีการจ้างแต่จะเป็นการมาช่วยกันเหมือนเป็นการเอามือกัน ชาวมัง จะมีคำพูดที่ยืดถือกันในการช่วยงานพิธีศพว่า “ตอนอยู่ ต่างกัน ต่างอยู่ ต่างทำมาหากิน ตอนตาย ต้องมาช่วยกัน” หมายถึง “ตอนที่มีชีวิตอยู่ แต่ละคนก็ทำมาหากินของตนเอง ตอนเสียชีวิตก็ต้องมาช่วยงานกัน” ส่วนเจ้าบ้านงานศพฝ่ายผู้ชายจะมีหน้าที่รับแขก จะต้องตั้งแภยืนรอที่ประตูใหญ่หน้าบ้าน โดยจะยืนอยู่ภายนอกบ้าน เจ้าบ้านงานศพฝ่ายหญิงจะมีหน้าที่เฝ้าศพ โดยจะทิ้งไปหนึ่งไม่ได้ตลอดงานจนกว่าจะทำพิธีฝัง หากศพไม่มีคนเฝ้า ลูกหลานฝ่ายหญิงจะถูกคนอื่นฯ พูดได้ว่า “ฟ่อแม่เสียชีวิตทั้งที่ ทำไม่อยู่แล อยู่เฝ้าฟ่อแม่ไม่ได้”

เมื่อหมօເມັງເປົາສົງວິນຍຸານເສື້ອຈະທຳການເປົາໄວ້ຜົນບ້ານຝີເວືອນຕາມຈຸດຕ່າງໆ ປາຍໃນບ້ານເພື່ອຂອ້ໄປປ່ອຍວິນຍຸານໄປ ການເປົາເມັງໄວ້ຜົນບ້ານຝີເວືອນຈະທຳທີ່ປະຕູບ້ານໂດຍຈະຕ້ອງເປັນປະຕູທີ່ຜົນບ້ານຝີເວືອນອຸ່ນໆ ເຕາໄຟໃຫຍ່ ເຕາໄຟເລີກ ຫ້ອນນອນທີ່ຕັ້ງອູ້ໜ້າເຕາໄຟ ໃນການເປົາເມັງໄວ້ແຕ່ລະຈຸດຈະທຳການເບີກທາງດ້ວຍການເພາກຮະດາຈິນ ກະດາບທອງທຸກຄຸດ

หลังການເປົາເບີກທາງກັນຜົນບ້ານຝີເວືອນເສື້ອຈະພັກ ພຸດທັກຊ້ວຍຄູ່ພອຫາຍເໜື່ອຍໝອເມັງກີຈະເຮີມເປົາເມັງ ເພື່ອ “ເມັງຈຶກຈໍາ” ເພື່ອນອົບໝູຈຳນວນ 1 ຕ້ວາໃຫ້ຜູ້ເສີຍຊື່ວິດ ໝູທີ່ຝ່າມພິ້ມອົບໃຫ້ແກ່ຜູ້ເສີຍຊື່ວິດແລ້ວ ຊື້ອັກັ້ງ ຈະນຳໄປປະກອບອາຫາຣເຕື່ອງແກ່ໃນມານ ຈະມີການຕັ້ງໜ້າໃຫ້ສັນຕະພັນລະ 3 ເວລາ ດື່ອ ເວລາເຂົ້າ ເວລາກລາງວັນ ເວລາເຢັ້ນ ໂດຍໜ້າທີ່ນຳມາອົບໃຫ້ຈະທຳມາໃໝ່ທຸກຄັ້ງ ໃນການອົບໜ້າໃຫ້ສັນຕະພັນແຕ່ລະມື້ອໝອເມັງຈະເປົາເພື່ອ “ຫລືອກັ້ງອິນຈໍາ” “ຈຸ່ຽວ” ແລະ “ເມັງນ່ອໄຂ ເມັງນ່ອງໆ ເມັງນ່ອມ່ອ” ທີ່ລັດຖານ ແລະ ມີການກຳຫຼາດແນ່ວັດວ່າເປັນໄດ້ຈຶ່ງຈະທຳນັ້ນໆໃນຕຳແໜ່ງນັ້ນໆ ໃນການທຳອາຫານນັ້ນໆທີ່ ທີ່ເກີ່ວຂອງດື່ອ ຊື້ອັກັ້ງ ທຳນັ້ນທີ່ຝ່າສັດວົນແລະນຳສັດວົນໆ ມາປະກອບອາຫາຣ ນຳເອົາມົວ ດື່ອຜູ້ຮັບຜົດອົບທຳນັ້ນໆທີ່ໜູ້ງໜ້າ ກັງເກົ່າ ດື່ອຜູ້ຮັບຜົດອົບດູແລເຮືອງນໍ້າ ສົງເຕ່ອ ດື່ອຜູ້ດູແລຮັບຜົດອົບເຮືອງເຕື້ອເພີ້ງທີ່ແກ້ສແລະພື້ນ ປອຈັງ ດື່ອຜູ້ຮັບຜົດອົບການຕັ້ງອາຫານນິຕິ່ະ ຈາກຕຳແໜ່ງທັງໝົດທີ່ກ່າວມາໜ້າທີ່ ຜູ້ຫຼັງຈະຮັບທຳນັ້ນໆທີ່ທຳນັ້ນໆເພື່ອຢ່າງເດືອຍ ສ່ວນທຳນັ້ນໆທີ່ອື່ນໆ ທີ່ເລື້ອຈະເປັນຜູ້ຊາຍຮັບຜົດອົບ ໂດຍຮຽນເນື່ອມາຂອງชาวມັງຈະໃຫ້ໝູປະມານ 3 ຕັ້ວຕ່ອງວັນ ແຕ່ຫາກແກ່ມາໃນການມາກົກຈະເພີ່ມໝູໄປເຮືອຍໆ ຈາກອາຫາຣເລື້ອກົນ ໝູຫວູ້ວ້າທີ່ນຳມາໃຫ້ໃນການຈະຕ້ອງທຳພິ້ມອົບໃຫ້ຄູນເສີຍຊື່ວິດ ກ່ອນທຸກຄັ້ງ ເປັນການບອກວ່າລູກ ລານໄດ້ມອບໝູໄທ້ໄປ ໃຫ້ນຳກລັບນາໄທ້ລູກລານໄດ້ມືກິນມີໃໝ່

มากกว่านี้ ตามธรรมเนียมดั้งเดิมอาหารที่ทำในพิธีกรรมงานศพชาวมังจะมีแต่เนื้อสตว์เท่านั้น ห้ามมีผัก โดยชาวมังมีความเชื่อว่าเป็นงานสุดท้ายของพ่อแม่ต้องทำให้ท่านอย่างดีที่สุด โดยชาวมังจะพูดว่า “พ่อแม่ตายครั้งเดียว ทำให้ดีไม่ได้อีก” ชาวมังในบ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา ก็ยังคงปฏิบัติตามธรรมเนียมนี้โดยส่วนใหญ่ แต่อาจจะมีบางงานที่เจ้าภาพมีสถานะการเงินไม่ค่อยดีก็จะแจ้งแก่ฝ่ายทำอาหารให้มีอาหารที่มีผักบ้าง เช่น น้ำพริก ผักเคียง แต่อย่างไรก็ตาม ก็จะไม่ให้นำผักไปทำอาหารร่วมกับเนื้อสตว์ ข้าวจะใช้วันต่อวัน ข้าวที่เหลือจะนำไปไว้ในวันพุ่งนี้ จะนำไปทิ้งเลย โดยชาวมังจะใช้คำพูดว่า “พ่อแม่เหลือบุญไว้ให้เยอะ มีพอใช้” การตั้งโต๊ะอาหารของป้อม จะแยกระหว่างโต๊ะผู้หญิงกับผู้ชาย

ภาพ 30 พิธีมอบหมู

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

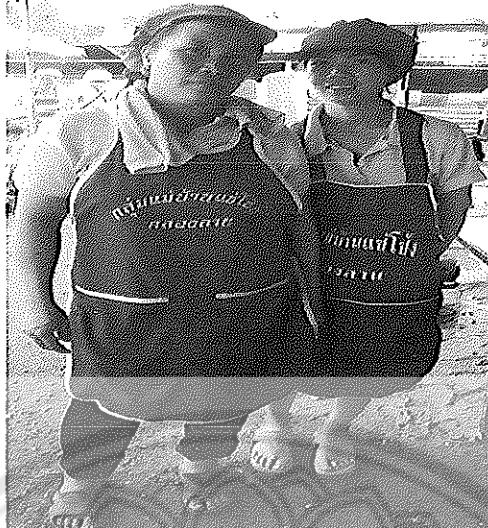
ภาพ 31 โต๊ะอาหารของผู้หนังสือ

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 32 โต๊ะอาหารของผู้ชาย

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

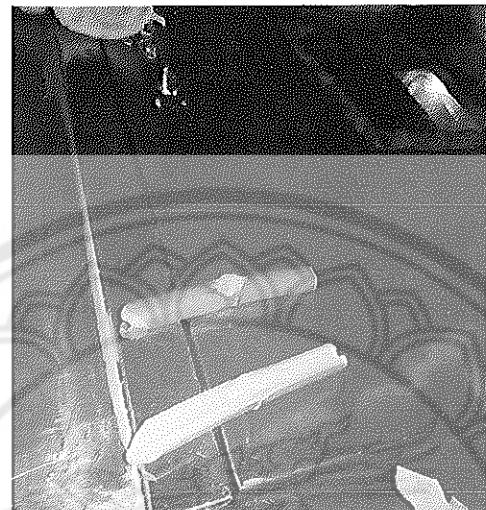

ภาพ 33 กลุ่มแม่บ้านแซ่เช้งที่รับผิดชอบเรื่องการจัดอาหาร การเคลียร์โต๊ะ และการล้างจานของแซ่เช้ง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ในการตั้งศพ ในอดีตจะวางศพบนม้าเลย แต่ปัจจุบันจะนำศพใส่ในโลงเย็นที่วางบนม้าอีกที ม้าที่เข้าวางศพคือท่องนี้เมี้ยงสองหอนstandenด้วยไฟที่ทำเป็นเต้นๆ ม้านี้ชาวมังเกือวakanเสียชีวิต จะให้เชี่ยวไปยังโลกใหม่ มีการจุดตะเกียงวางไว้บนโลงโดยลูกหลานผู้หลงใหลที่ฝ่าเศษกระดูกแล้วไม่ให้ตะเกียงดับ เนื่องจากแสงจากตะเกียงเปรียบเสมือนดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิต การที่ต้องมีลูกหลานผู้หลงใหลฝ่าเศษกระดูกตลอดเวลาพร้อมกับตะเกียงนั้นก็เป็นการสืบทอดวิถีนี้มาจากการอดีต ชาวมังเกือวเคยอยู่ในป่า บันดอยสูง ไม่มีไฟฟ้า หากไม่มีไฟจากตะเกียงและคนฝ่าเศษ ศพก็อาจลูกสัตว์ป่านำไปได้ ปัจจุบันแม้จะมีไฟฟ้าและอาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่มีสัตว์ป่าแล้วแต่ชาวมังกี้ยังคงสืบทอดวิถีปฏิบัติไว้อยู่ บนโลงจะวางไม้เสียงทาง เหล้าและจากเหล้า เพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้เสียชีวิต ทุกครั้งที่ต้องการสื่อสารกับผู้ตายไม่ว่าจะการทำพิธีที่บ้าน การทำพิธีที่ลานล้มวัว หรือการทำพิธีที่สุสาน จะสื่อสารกับผู้ตายโดยการใช้ไม้เสียงทาง หากไม่ที่โคนอกกماเป็นครัวทั้งสองซึ่งหรือหงายทั้งสองซึ่งก็จะถือว่าผู้ตายไม่ยินยอม ต้องยืนไม้ไปจนกว่าไม้จะออกกماเป็นครัว 1 อัน และหงาย 1 อันจึงจะถือว่าผู้ตายยอมรับ นอกจากนี้ก็จะมีการผูกผ้าใบงระหว่างศพกับข้อบนหลังคาโดยผ้านี้ฝ่ายลูกสะไภ้จะเป็นผู้เตรียมให้

พิธีงานศพในเวลากลางคืนจะมีบรรดาเพื่อนบ้านมาช่วยงาน ในคืนนั้นหมอย่างก็จะเป่าเพื่อเป็นการเชิญชวนให้แยกมาช่วยงานอยู่เป็นเพื่อนศพตลอดคืน เป็นการสร้างบรรยากาศให้คึกคัก อบอุ่นแขกที่มาช่วยงานให้มีความสุข

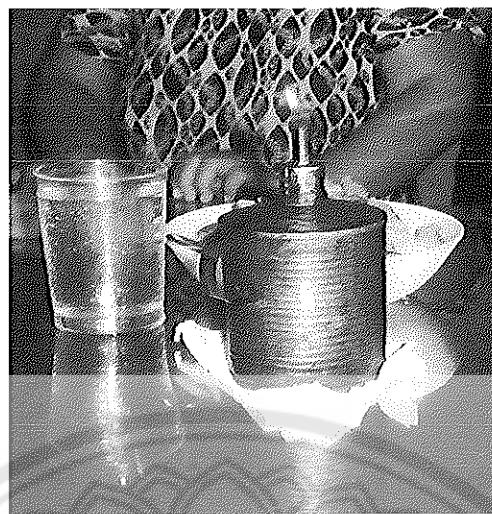
ภาพ 34 ไม้เสียงท้ายที่วางบนlongศพเพื่อใช้สักกับผู้เสียชีวิต

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 35 เหล้าขาวที่วางบนlongศพเพื่อใช้สักกับผู้เสียชีวิต

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 36 ตะเกียงที่วางบนโลงศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 37 การใช้ไม้เสี่ยงทายเพื่อบอกกล่าวหรือสื่อสารกับผู้เสียชีวิต

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

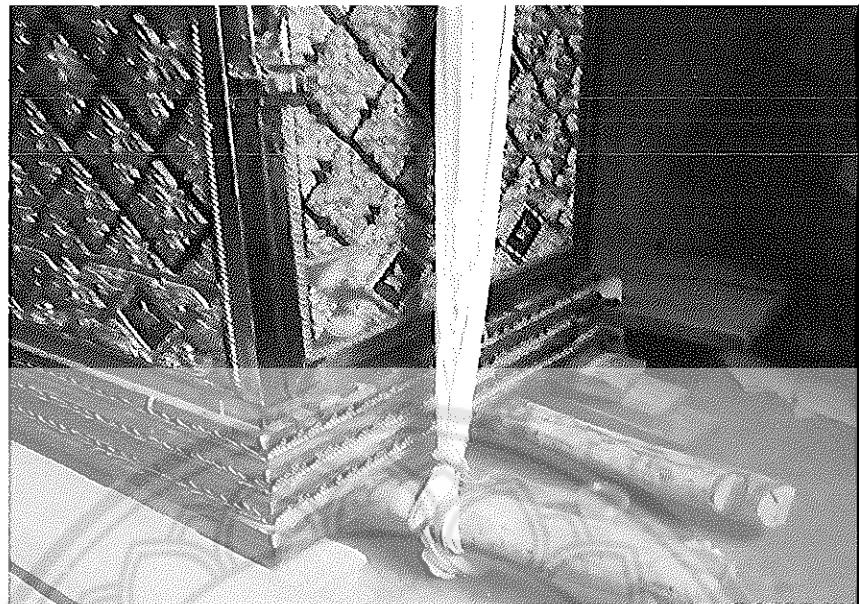
ภาพ 38 รูปแบบการวางแผนอุปกรณ์ต่างๆ บนโถงศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 39 การรำให้เพื่อแสดงความเสียใจในการเคารพศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 40 ลักษณะการวางแผนพับน้ำ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 41 ลักษณะการอย่งผ้าที่ลูกสะไภ้ต้องทำให้ผู้เสียชีวิต

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ก่อนวันฝั่งจะเป็นวันให้วัด จะมีการเคารพจากแขกทุกคน เริ่มจากการเคารพจากคนในครอบครัวด้วยการฟ้าวัวไม่จำกัดว่าต้องกี่ตัว แต่อย่างน้อยต้องมี 1 ตัว เพื่อเป็นการเคารพ และเป็นความเชื่อว่าจะสามารถเป็นเพื่อนผู้เสียชีวิตเดินทางไปสู่สวารค์และถ้ามีการฟ้าวัวจำนวนมาก ก็ยิ่งจะแสดงถึงความเชื่อว่าจะพยายามให้ผู้เสียชีวิตมีกิมมิชช์ในอีกภพหนึ่ง โดยการมอบวัวจะเป็นหน้าที่ของลูกชาย หลังจากนั้นก็จะเป็นการเคารพจากญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลที่ว้าไปเพื่อแสดงความเสียใจ และเป็นการแสดงถึงช่วยเหลือเจ้าภาพ ผู้ที่มาเคารพจะจัดเข้าเคารพกันเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มญาติที่ไปทำนาหากินต่างถิ่น กลุ่มลูกสาวที่ออกเรือนและญาติฯ ลูกเขย เป็นต้น โดยกลุ่มที่จะทำความเคารพกันลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มแม่บ้านที่ช่วยงานในครัว ในการเคารพจะมีหม้อแหงเป็นนำเข้ามาทางประตูผ่านฝีเรือน จะมีการทำความเคารพด้านนอกประตู 1 ครั้ง การทำความเคารพจะทำเมื่อหม้อเม่งคุกเข้า ขบวนผู้มาให้วักจะคุกเข้ากราบตาม ด้านหน้าประตูผ่านฝีบ้าน ฝีเรือนจะมีการวางเหล้าไว้ เหล้านี้ถือว่าเป็นเหล้าของผู้ตาย เด้าให้นุญ เมื่อดื่มแล้วจะได้นุญทำอะไร์เจริญ ก่อนเข้าตัวแทนกลุ่มที่มาให้วักจะมาบริเวณเหล้าให้ฝีบ้านฝีเรือนและต้มเหล้าของผู้ตายนี้ก่อน ในการทำพิธีให้วัตรงประตูผ่านฝีบ้านฝีเรือนจะใช้มหอมแหงสองคน คนแรกจะเป็นเปานำขบวนเข้ามายะเปาอยู่นอกบ้านหน้าประตู และจะมีหม้อแหงอีกคนเปารับแขกภายในตัวบ้านพร้อมกับเจ้าภาพ ลูกหลานเจ้าบ้านที่เป็นผู้ชายจะตั้งแตรต้อนรับแขก หม้อแหงจะเปาแหงนำให้เจ้าภาพกับแขกเคารพกัน จากนั้นแขกก็จะเคารพ แยกที่มาทุกคนจะต้องถือกระดาษสีขาว ชูปเหล้า ข้าวสาร รวมถึงเงิน และสิ่งของอื่นๆ ที่จะสามารถแสดงความเห็นใจ และแสดงความมั่นใจ ต่อเจ้าภาพได้ การนำเงินมาอบให้เจ้าภาพจะไม่ได้ใส่ซอง จะถือเงินมาเลยและนำมายป่องลงในตู้ที่เจ้าภาพจะตั้งไว้ที่เสากลางบ้าน เจ้าภาพจะจดรายการของผู้ที่มอบการช่วยเหลือไว้เพื่อกล่าวขอบคุณในวันล้มวัว กระดาษขาวที่แขกมอบให้จะนำมาให้ทีมตอกกระดาษเป็นลวดลายคล้ายตุ่งของทางภาคเหนือ เป็นสัญลักษณ์แทนเงิน ทองที่จะมอบให้ผู้ตาย โดยทีมตอกกระดาษจะนั่งอยู่บริเวณหน้าบ้านใกล้กับประตูผ่านฝีเรือน

คืนก่อนทำพิธีฝัง จะมีพิธีล้มตีะ คือการตั้งตีะภายในบ้าน ด้านหน้าศพเพื่อแจงหนี้สิน ลูกหลานจะมาอยู่รอบตีะ จีวรจังจะแจ้งรายการหนี้สินที่มีให้แก่ลูกหลาน หากผู้ตายยังมีหนี้สินอยู่ ลูกหลานจะช่วยกันชำระหนี้แทนให้เรียบร้อยก่อนจะฝังศพ เพื่อให้ผู้ตายมีชีวิตที่เป็นอิสระ มั่นคง และมีความสุขในชาตินext เมื่อพูดคุยจดภารหนี้สินเสร็จแล้วก็จะถือตีะที่ตั้งประชุมกันนั่นล้ม เป็นเครื่องหมายว่าเสร็จพิธี

ภาพ 42 สิ่งของที่แยกนำมาเคราฟศพและมอมให้เจ้าภาพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

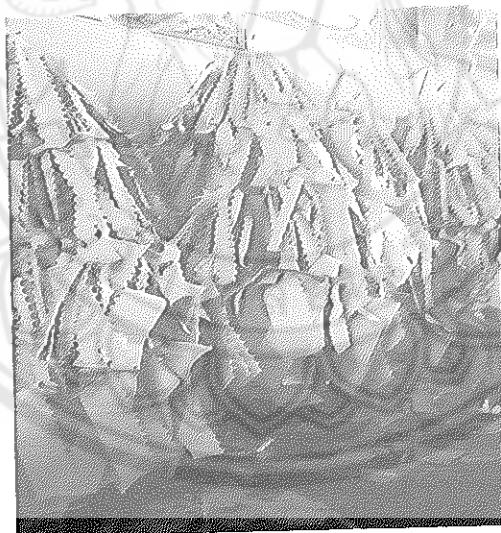
ภาพ 43 พวงหรีดมังที่แยกและญาติมอมให้ผู้เสียชีวิตวางบนโลงศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

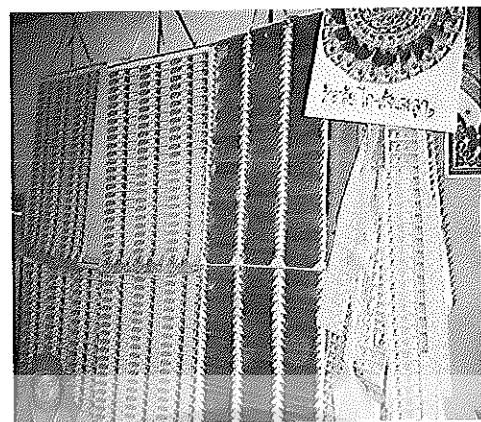
ภาพ 44 ลูกปุกกรณีใช้ตอกกระดาษ ทำเป็น “เงิน ทอง”

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

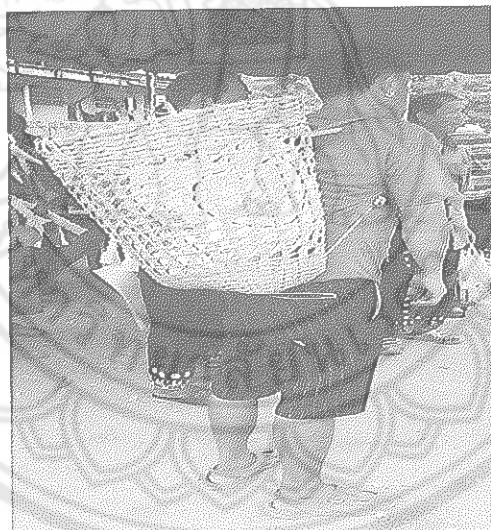
ภาพ 45 “เงิน ทอง” ที่ถูกติดและแขวนนำมมาอบให้ผู้เสียชีวิต

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

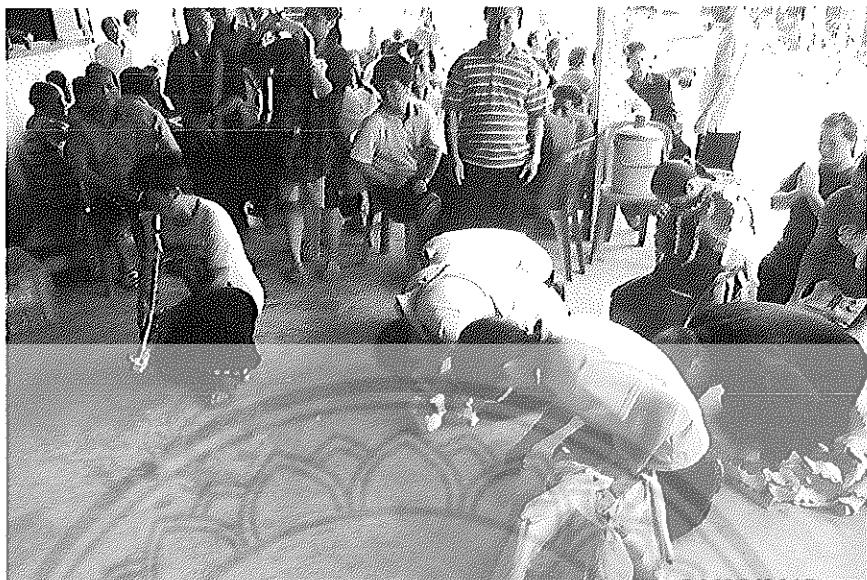
ภาพ 46 กระดาษเงิน กระดาษทอง เตรียมไว้สำหรับเผา และฝังไปพร้อมศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

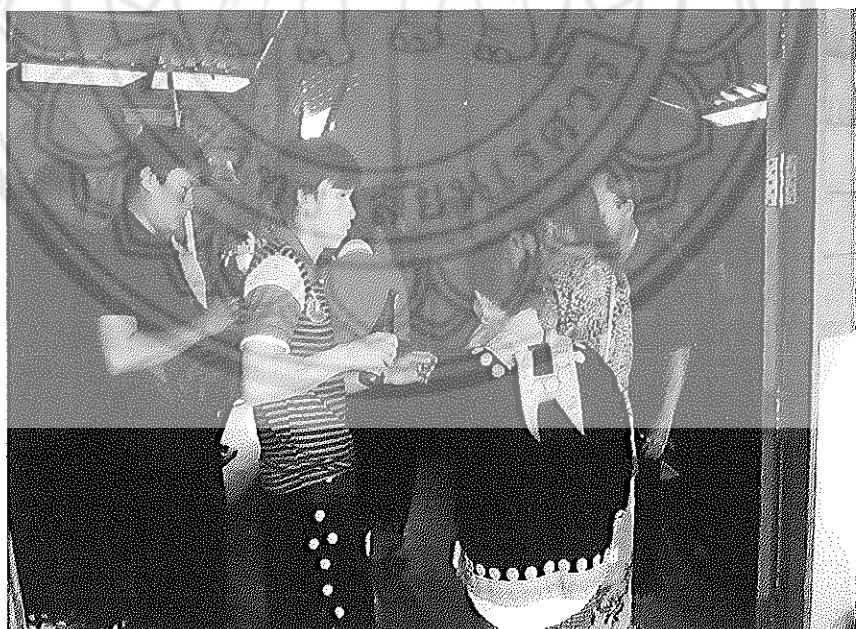
ภาพ 47 การแบกข้าวสาคร่วมในขบวนไฟว์

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒน์

ภาพ 48 การเคารพศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 49 เจ้าภาพต้อนรับแขกที่มาเคารพศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 50 การเคารพสุขภาพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 51 ลูกหลานผู้เสียชีวิตตั้งแต่วรรณบันแยก

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 52 กลุ่มแม่บ้านไหวศพเป็นกลุ่มสุดท้าย

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

การจัดพิธีที่ล้านล้มวัว

ช่วงເຫັນສູກທານຂອງຜູ້ຕາຍຈະທຳຄວາມສະດາດສພອີກຮອບ ຈາກນັ້ນຈະເຄື່ອນສພໄປຢັງລານ ຂອງໜຸ່ມບ້ານເພື່ອລັ້ມວັນຄອບໃຫ້ຜູ້ຕາຍໂດຍໝອເມື່ອຈະເປົາເພັດ “ໜີ້ອກັ້ງອິນຈົວ” “ຈຸ່ງຊຸກ” ແລະ “ເມື່ອເສອເກົ່າ” ເພື່ອເຄີ້ມວິນຍຸານອອກຈາກບ້ານ ໃນການລັ້ມວັນຂາວມັງເຖິງວ່າວັຈະເປັນເພື່ອນເດີນທາງແລະຊ່ວຍຜູ້ຕາຍ ທຳມາທາກິນ ສູກຫາຍແຕ່ລະຄນະມອບໃຫ້ຜູ້ຕາຍຄນລະ 1 ຕັ້ງ ມາກຜູ້ຕາຍໄມ້ມີສູກຫາຍ ມີແຕ່ລູກສາວ ໄນວ່າ ຈະມີລູກສາວກີ່ຄົນກີ່ຈະລັ້ມວັນເພີ້ງ 1 ຕັ້ງ ໂດຍອາຈະລັ້ມຕົວໃໝ່ ການເຄື່ອນສພໄປທຳພິລິມວັນທີລານ ຂອງໜຸ່ມບ້ານຈະທຳໃນກຸລຸ່ມແຫ່ງຈາງ ແຫ່ງໆ ແນ້ມ້າ ແລະແຫ່ງໆ ຍກເວັ້ນແຫ່ງໆ ທີ່ຈະທຳພິລິມວັນທີລານ ໜ້າບ້ານ ດືນກ່ອນວັນຜົງຈະມີການເຢັບທ່ອຂ້າວຕິດກັບຕ້າຜູ້ເສີຍຫົວົວ ແລະນໍາເຈີນໃຫ້ໄວ້ກັບຜູ້ຕາຍດ້ວຍ ຕອນທຳພິກີ່ຈະສວດອກຜູ້ຕາຍວ່າຂ້າວອູ້ທີ່ໃໝ່ ເງິນອູ້ທີ່ໃໝ່ ແນ້ນ້າຫີ້ອຄລອງອູ້ທາງທິສໃໝ່ ໄກລັກນ ອະໄວ ມາກທິວກີ່ໄຫ້ປິດມີ ກິນໄດ້

ໃນພິລິມວັນຄອບໃຫ້ຜູ້ຕາຍ ວັດທີ່ ຈະມານັ້ນລ້ອມວັງເພື່ອທຳພິສອນປະວັດຜູ້ຕາຍ ອາຍພຣເຈ້າກາພ ແລະກ່າວ່າຂອບຄຸມແກກທີ່ມາຮ່ວມຈານ ໂດຍຈະເຂີຍແຈງຮາຍກາຮ່ວຍເໜີ້ອຂອງແກກແຕ່ລະຄນ ຂະນະທຳພິທີ ຕ່າງໆ ສູກທານຜູ້ຫຼົງຍັງທຳໜ້າທີ່ເຝຶ້ຜູ້ຕາຍ ໂດຍເມື່ອນຳຜູ້ຕາຍໄປຢັງລານລັ້ມວັນກີ່ຈະເປີດໂລງ ສູກທານ ຜູ້ຫຼົງຈະດື່ອດ້ານໄນ້ທີ່ຕຽງປລາຍມັດພວງເຈືອກປອແກ້ວໄວ້ແລະທຳທ່າບັດໄລ່ແມ່ລັງຕລອດການທຳພິທີທີ່ລານ ລັ້ມວັນ ຮັມທັງການທຳພິທີທີ່ໜຸ່ມຝັ້ງສພດ້ວຍ ສີບເນື່ອງຈາກໃນອີຕຍັງໄມ້ມີວັດນາການໃນກາຮູ້ແລະພ

ทำให้มีแมลงมาตอมศพ ลูกหลานผู้หลงใหลที่ฝ่าศพจึงต้องพยายามไล่แมลงให้ ถือเป็นการดูแลเพื่อแม่ครั้งสุดท้าย และแม้ว่าในปัจจุบันจะมีวิถีในการรักษาศพ การปฏิบัตินในการดูแลศพ ของลูกหลานผู้หลงใหลยังคงถือปฏิบัติอยู่

ภาพ 53 กล่องที่ถูกแยกส่วนประกอบต่างๆ หลังพิธีล้มวัว

ที่มา: ศศิธร ศรีรัตน์

การจัดพิธีที่สุสาน

เมื่อทำพิธีที่ลานล้มวัวเสร็จ จะเคลื่อนศพพาไปยังสถานที่ฝังศพในช่วงเวลาประมาณบ่าย หรือ 16.00 นาฬิกา หมวดเมืองจะเชิญวิญญาณออกเดินทางไปสุสานด้วยเหล็ก “หลือกั้งอินจัว” “จูซูก” และ “เม่งเสอกเก” การทำพิธีช่วงเย็นเนื่องจากชาวมังมีความเชื่อว่าถ้าฝังในตอนเช้าวิญญาณ คนตายจะกลับมาควบคุมทางบ้าน แต่ถ้าฝังในตอนเย็นวิญญาณผู้ตายจะเดินทางไปตามทาง ของตนเหมือนตะวันตกดิน จะไม่กลับมาควบคุมทางบ้านอีกซึ่งจุดที่ฝังศพนี้จะดูจากตำแหน่งช่วงจุย หรือผู้เฒ่าผู้แก่ที่เรียกว่า “เรื่องของช่วงจุยในหมู่บ้านนั้น ๆ บางครั้งก็เป็นสถานที่ฝังศพผู้ตายได้ ตระเตรียมบอกกล่าวล่วงหน้าแก่ลูกหลาน ว่า เมื่อถึงเวลาตัวเองศันลมหายใจ ให้นำศพตัวเองไปฝัง ”ไว้ยังสถานที่ที่ตนได้บอกไว้ โดยส่วนมากจะฝังไว้ใกล้ๆ กับคนในครอบครัวที่เสียชีวิตก่อนหน้านี้”

ในขณะเดินทางเคลื่อนศพไปยังสุสานฝัง จะจอดรถ เพื่อบอกแก่ผู้ตายว่าในวันพุธนี้จะ มาสังข้าวที่จุดนี้ ขับรถไปได้อีกช่วงก็จะจอดอีกรอบและบอกผู้ตายว่าวันมะรืนจะนำข้าวมาให้ทรง

จุดนี้ เมื่อขบวนถึงที่สุสาน จะมีการสวดทำพิธีอีกครั้ง เมื่อทำพิธีเสร็จแล้วจะนำคานมาหามศพไปหย่อนลงในหลุมที่เตรียมไว้ โดยการหุดหลุมและกลบดินจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย เมื่อลงอยู่ในหลุมแล้วจะทำการล้อมรอบด้วยมือที่วางศพมา เพื่อไม่ให้ผู้ตายกลับบ้านไปพาคนอื่นสูบโลกลอก อีก ก่อนจะกลบดินปิดปากหลุมจะทำการยิงหน้าไม้แล้วจึงกลบดิน เมื่อเสร็จเรียบร้อยก็จะจัดวงก้อบนหินเนื่องหลุมศพรวมทั้งปีดด้วยกิ่งไม้เพื่อไม่ให้สัตว์มาคุ้ยเสียหลุมศพ และจึงจัดการเผากระดาษ หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่มอบให้กับศพเมื่อครั้งจัดพิธีที่บ้าน เตอเก๊ ที่สวดจะวางไม้ไก่บนหลุมศพ เพื่อที่จะให้ในการทำพิธีอีกครั้ง หลังจากพิธีฝังจะมีการนำห่อข้าวไปส่งให้วิญญาณผู้ตาย เนพะมือเข้า 3 วัน โดยเข้าวันถัดมาซึ่งนับเป็นวันแรกหลังจากพิธีฝัง จะนำห่อข้าวนำไปให้ผู้ตายตามฤดูกาลที่จอดรถ ตอนเข้าของวันที่สองจะนำไปให้ตรงฤดูกาลที่สองที่จอดรถเรื่องๆ ที่สองจะจ่ายเงินเข้าไปใกล้สุสานมากขึ้น และตอนเข้าของวันที่สามจะนำห่อข้าวไปให้ตรงหลุมศพ เมื่อกลับจากการศพทุกคนที่เข้าร่วมงานศพจะต้องล้างมือ และล้างกองไฟก่อนเข้าบ้าน โดยทางเจ้าภาพจะจัดน้ำและก่อกองไฟไว้ข้างถนนก่อนเข้าบ้านที่จัดงาน

ภาพ 54 เตรียมศพขึ้นรถเพื่อเคลื่อนไปยังที่ฝังศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 55 เตรียมศพขึ้นรถเพื่อเคลื่อนไปยังที่ฝังศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒ์

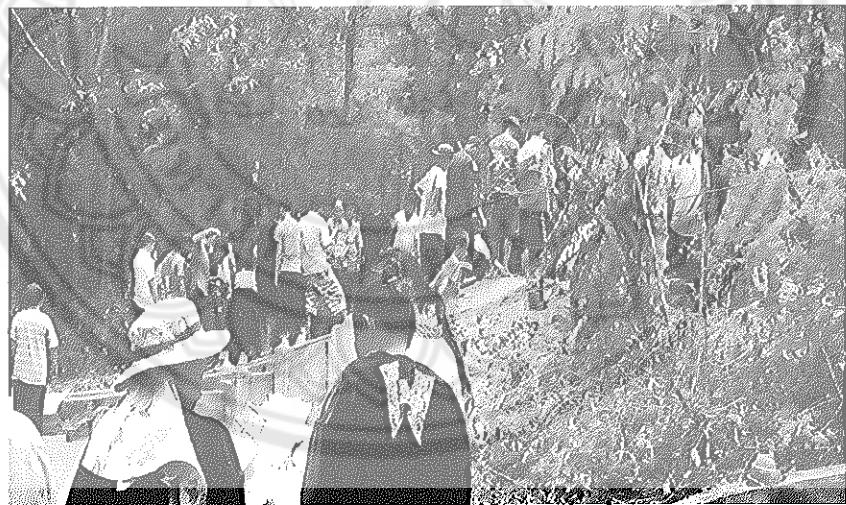
ภาพ 56 ระหว่างทางเคลื่อนศพไปยังที่ฝังศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริวัฒ์

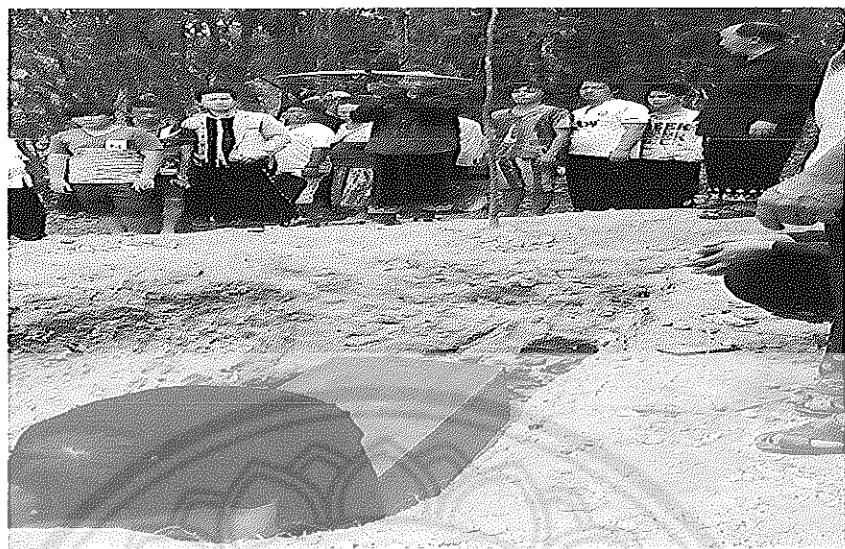
ภาพ 57 นำศพที่อยู่บนม้าวางไว้บนพื้นเมื่อถึงที่ฝังศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 58 ผู้ชายช่วยกันขุดหลุมเพื่อฝังศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 59 การยิงหน้าไม้ก่อนกลับหลุมศพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 60 ผู้ชายช่วยกันกลบดินโดยแยกหินก้อนใหญ่ออก

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 61 ผู้ไปร่วมพิธีฝังศพล้างเมืองและข้ามกองไฟก่อนเข้าบ้านเจ้าภาพ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

เมื่อครบ 11 วัน จะทำพิธีเชิญวิญญาณผู้ตายกลับไปเยี่ยมนบ้านเพื่อกินໄກ การทำพิธีก็คือ จะกลับไปเชิญวิญญาณที่อยู่ในไม่ที่เดอเก่าวางไว้บนหดุมมา เป็นการทำบุญให้วิญญาณผู้ตายและ ภายใน 1 ปี ทางญาติผู้ตายจะทำพิธีปล่อยผีให้ไปเกิดหากไม่ประกอบพิธีนี้ผู้ตายไม่สามารถไปเกิด ได้และจะกลับบ้านมาวนกวนญาติพี่น้องบันดาลให้เจ็บป่วยหรือทำให้สัตว์ตาย

บทที่ 5

การวิเคราะห์ดูนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวม้ง

การวิเคราะห์ดูนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวม้ง บ้านตลาดม้ง ตำบลตลาดม้ง อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรนั้น ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เครื่องดุนตรี และการวิเคราะห์ดูนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพของชาวม้งพื้นที่บ้านตลาดม้ง ตำบลตลาดม้ง อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

เครื่องดุนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพชาวม้ง บ้านตลาดม้ง

ชาวม้งที่อาศัยอยู่ในบ้านตลาดม้ง ตำบลตลาดม้ง พัฒนา ให้ความสำคัญกับนักดนตรี และเครื่องดุนตรีที่ใช้ เช่นที่เคยปฏิบัติกันมาในอดีต เครื่องดุนตรีที่ใช้ในพิธีงานศพของชาวม้งที่อาศัยอยู่ในบ้านตลาดม้ง ตำบลตลาดม้ง มี 2 ชนิด คือ

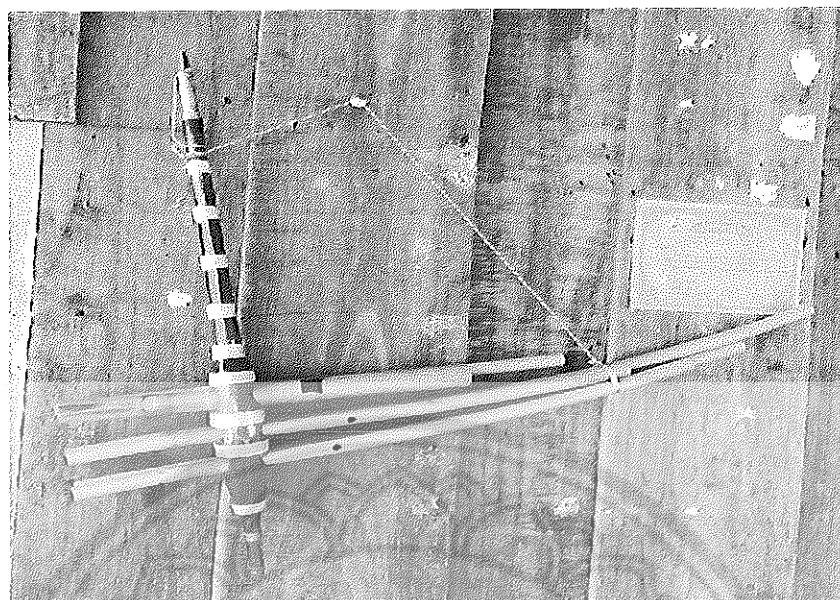
1. เสียง

เสียงที่พบในพื้นที่บ้านตลาดม้ง ตำบลตลาดม้ง มีทั้งที่เป็นเสียงเดิมของนักดนตรี ซึ่งติดตัวนักดนตรีมาตั้งแต่ตอนที่อาศัยอยู่ที่จังหวัดตาก และเป็นเสียงที่ซื้อขึ้นมาใหม่ โดยเมงที่ซื้อใหม่ จะไปซื้อที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก เสียงที่มีในบ้านตลาดม้ง ตำบลตลาดม้ง พัฒนามีทั้งหมดประมาณ 15 อัน

เสียงที่พบในพื้นที่บ้านตลาดม้ง มี 2 ขนาด คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยเสียงตัวเล็ก จะให้เสียงแหลม เสียงตัวใหญ่จะให้เสียงต่ำ

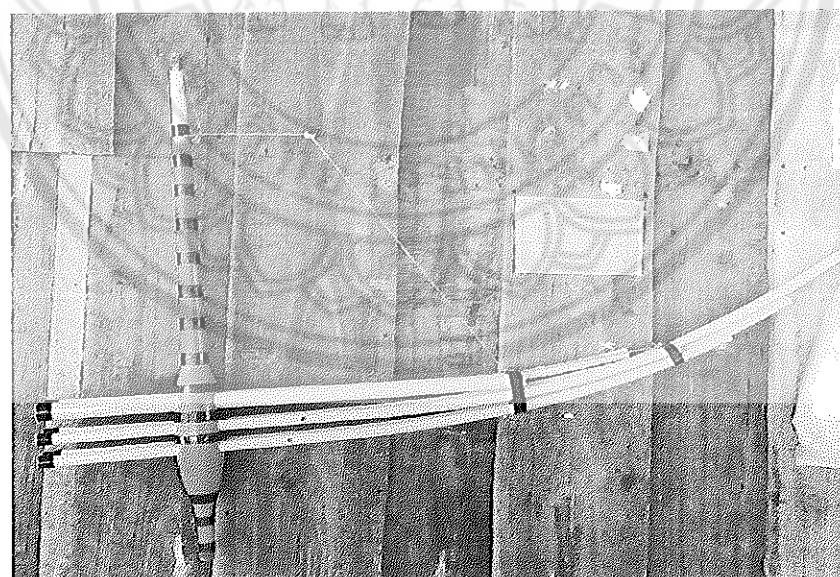
และพบว่าพื้นที่บ้านตลาดม้ง มีเสียง 2 แบบ คือ

1. เสียงไม้ไผ่ เดิมชนชาติม้งจะใช้เสียงที่ทำมาจากไม้ไผ่ ผู้ผลิตเมงต้องเป็นผู้มีฝีมือ เป็นอย่างมาก ต้องหาไม้ไผ่ที่มีขนาดและลักษณะให้ได้ตามต้องการ
2. เมงพีรีซี ในปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมเมงที่ทำจากห่อพีรีซี เนื่องจากหาซื้อง่าย และราคาไม่แพง

ภาพ 62 เม่งที่ทำจากไม้ไผ่

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 63 เม่งที่ทำจากห่อพีวีซี

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

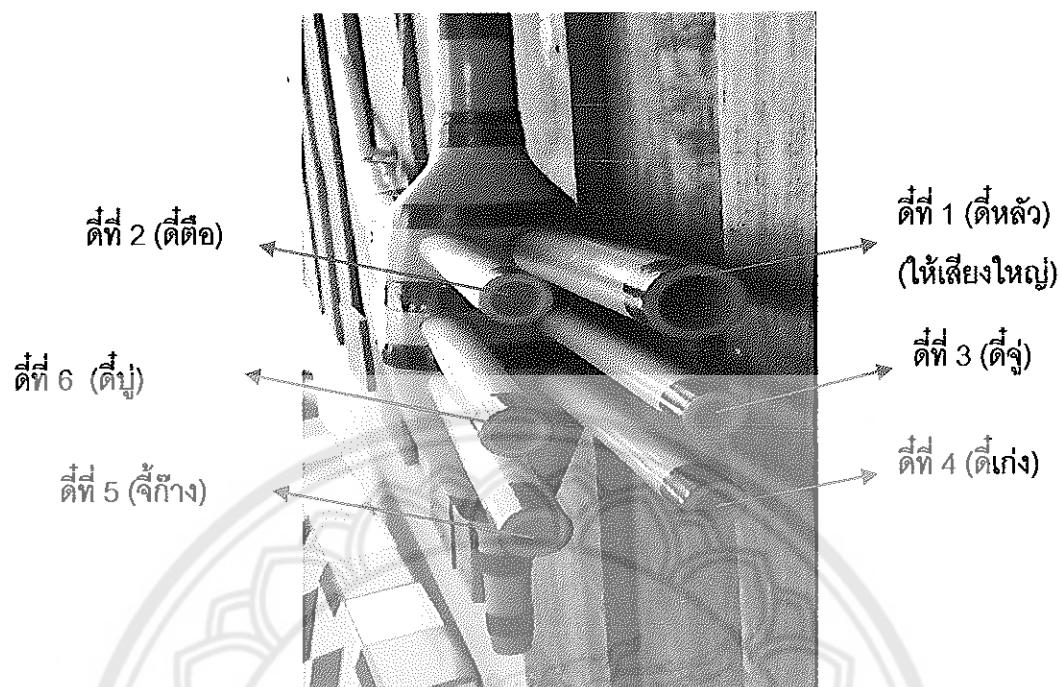
1.1 ส่วนประกอบของเมือง

เมืองของชาวมังประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.1.1 ตัวเมือง เรียกว่า เต้าเมือง ทำจากไม้เนื้อแข็งหรือห่อพีวีซี นำมาทำให้ได้ขนาดเจาจะตั้งอยู่กลางเต้า 6 ชั้น เพื่อเป็นตัววางดีเมือง ตัวเมืองจะเป็นฐานปลายแหลมขยายใหญ่มาถึงกลาง เป็นลักษณะรูปวงรี ข้างในถูกขุดเป็นรูหรือทำให้มีโพลง ส่วนหัวจะเป็นรูเพื่อให้เป่านหรือดูดลมได้ แต่ส่วนปลายจะไม่มีรู เต้าเมืองมีหลายขนาด โดยขนาดของเมืองส่งผลต่อระดับเสียง เมืองตัวเล็กจะมีระดับเสียงสูงหมายความว่าต้องเดินที่ฝึกเป่าและฝึกรำเมือง ส่วนเมืองตัวใหญ่จะมีระดับเสียงที่ทั่วๆ ไป และมีน้ำหนักมากไม่เหมาะสมกับการร่ายรำเมือง เวลาเป่าจะเหนื่อยเพราะต้องใช้ลมมากจึงไม่เป็นที่นิยม ชาวมังส่วนใหญ่นิยมใช้เมืองขนาดกลางสำหรับการเป่าในงานพิธีต่างๆ และสามารถเป่าพร้อมกับเต้ารำได้

1.1.2 ดีเมือง คือ ลำเมืองที่ทำจากไม้ไผ่ หรือห่อพีวีซี เมืองมังจะมี 6 ดี(ห่อ) แต่ละดี มีชื่อเรียก ดีที่ใหญ่สุดเรียกว่า ดีหลัว ดีหลัวมีความสำคัญในการตั้งเสียง เพราะเป็นเสียงหลักในการที่จะตั้งเสียงของดีอื่น นอกจากนี้ยังเป็นดีที่กำหนดความยาวของดีอื่นๆ ดีเมืองทั้ง 6 ดี จะเสียบอยู่ในเต้าเมืองด้านละ 3 ดี ความยาวของดีเมืองจะยาวประมาณ 60 – 100 เซนติเมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของเต้าและความยาวของดีหลัว ดีเมือง 1 ดี จะได้เสียงเพียง 1 เสียง ตั้งนั้นเมือง 1 ตัวจะได้เสียง 6 เสียงเท่านั้น

1.1.3 ลิ้น เป็นส่วนสำคัญของเมือง เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดของเสียง ลิ้นเมือง ทำจากทองเหลือง ภายในดีหลัวบรรจุลิ้นทองเหลือง 2 ลิ้น ส่วนดีอื่นๆ มี 1 ลิ้น ลิ้นเมืองเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการทำให้เมืองมีเสียงดีหรือไม่ดี หมายถึง เสียงเมืองสามารถเป่าแทนคำพูดได้ชัด หรือไม่ชัด ถ้าคนแต่งลิ้นดีทำให้เสียงเมืองที่เป่านั้นออกมาก มีความชัดเจน เมืองนั้นก็จะเป็นเมืองที่ดี เป็นที่ต้องการของบรรดาผู้ที่ชื่นชอบความไพเราะของเสียงเมือง ลิ้นเมืองจะทำโดยการใช้แผ่นทองเหลือง ตีเป็นแผ่นบางๆ เล็ก ๆ ตัดตรงกลางคล้ายหัวลูกศร เพื่อให้เกิดการสั่นสะเทือนในขณะที่เป่าหรือดูด ลมจะผ่านลิ้นแล้วทำให้เกิดเสียง

ภาพ 64 ชื่อเรียกของดีต่างๆ

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 65 ลักษณะลิ้นที่อยู่ในดีหลัง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

1.2 วิธีการจับเม่ง

นักดนตรีจะให้วิธีการสูดลมเข้าและเป่าลมออกไปยังดีต่างๆ การทำให้เกิดเสียง สูงต่ำต่างระดับจะใช้นิ้วมือปิดชูที่เจาะไว้ในแต่ละดี โดยดีหลวและดีตีจะเจาะชูไว้ด้านบน สวนอีก 4 ดีที่เหลือจะเจาะชูไว้ด้านข้าง ในกรณีจะใช้นิ้วโป้งปิด-เปิดชูด้านบนของดีหลวและดีตีอ และใช้ นิ้วซึ่มีข้ามปิด-เปิดชูด้านข้างของดีบุ้ง นิ้วกลางมีข้ามปิด-เปิดชูด้านข้างของดีกัง นิ้วซึ่มีขวา ปิด-เปิดชูด้านข้างของดีจุ้ง และนิ้วกลางมีขวาปิด-เปิดชูด้านข้างของดีเก่ง

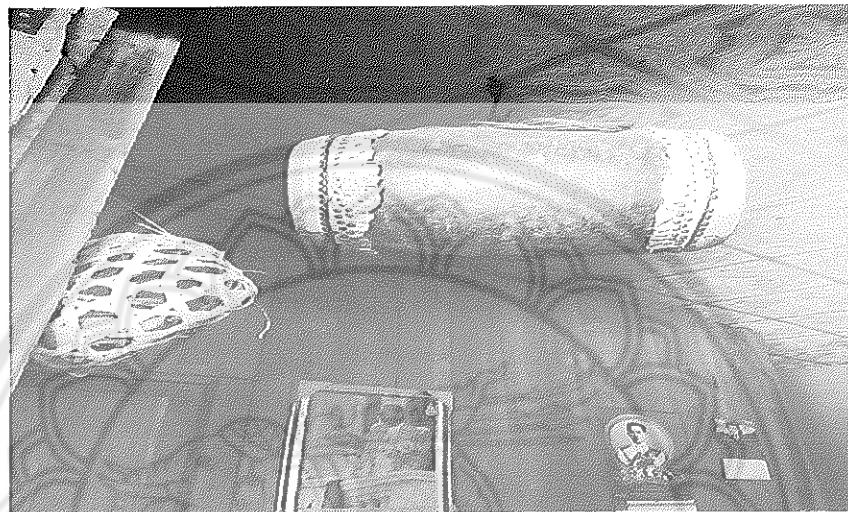
ภาพ 66 วิธีการเป่าเม่ง และจับเม่ง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

2. กลอง

ภาษาแม้มีเรียกกลองว่า จึง กลองจะถูกเก็บรักษาไว้ในพื้นที่ที่ให้เกียรติ ไม่ให้มีการจับ เล่นได้ง่ายเนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพเท่านั้น ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้สื่อสาร กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับและเทพเจ้า และโดยประเพณีดั้งเดิมกลองจะถูกประกอบขึ้นใหม่ทุกครั้งที่มี พิธีงานศพ เมื่อเสร็จพิธีจะทำการรื้ออุปกรณ์ทั้งหมดเก็บรักษาแยกส่วนไว้ ไม่ให้นำมาแตะต้อง จับเล่น เมื่อมีพิธีศพครั้งต่อไปก็จะนำมาประกอบขึ้นใหม่อีกครั้ง ปัจจุบันในบ้านตลาดมัง ตำบล คลองลานพัฒนามีกลองที่ประกอบสำเร็จแล้ว 1 กลอง และมีหนังวัวตากแห้งสำหรับประกอบ

2 ฝีง โดยปกติหมอย่างจะตีกลองได้ ชาวมังในบ้านตลาดมังจะไม่สอนตีกลองอย่างเป็นทางการ โดยส่วนใหญ่หมอยังจะเรียนรู้ถึงการตีกลองไปด้วย จะเรียนรู้ด้วยการสังเกตวิธีการตีขณะร่วมงาน พิธีศพ

ภาพ 67 การเก็บกลองไว้ที่บ้าน

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

2.1 ส่วนประกอบของกลอง

2.1.1 ตัวกลอง ทำจากไม้เนื้อแข็งเจาะด้านในเป็นรูกลวง เปิดหะลุทั้งด้านหน้า และด้านท้าย ขัดมันเงาไม่ให้เรียบร้อย โดยส่วนหัวและส่วนท้ายจะมีขนาดเท่ากัน หรือทำมาหากถังสังกะสีที่เปิดหะลุด้านบนด้านเดียวส่วนด้านล่างปิด ตัวกลองที่เป็นสังกะสีจะนิยมนำมาทำกลองที่ประกอบขึ้นใหม่ เนื่องจากมีน้ำหนักเบา ทนทานและคงทน

2.1.2 หนังกลอง ทำจากหนังวัว โดยนำมาซึ่งให้ตึงหัวด้านหัวและด้านท้าย ในการตีกลองประกอบพิธีศพจะใช้หน้าเดียว แต่ในการซิงจะซิงด้านเดียวหรือสองด้านก็ได้

2.2 วิธีการตีกลอง

ในบ้านที่มีพิธีงานศพจะแหวนกลองที่ใช้ทำพิธีภายในบ้านด้านหน้าโดยศพผู้ตีกลองจะยืนตีโดยไม่มีตี

การตีกลองจะตี 2 บริเวณ คือ ตีหน้ากลอง เรียกว่า หูเปลือ แต่ตีด้านข้างกลอง เรียกว่า ต่อคู

การตีกลอง มี 3 รูปแบบ คือ

2.2.1 ตีหน้ากลอง 2 ครั้งด้วยมือซ้ายและขวา ตามด้วยการตีด้านข้างกลอง 2 ครั้งด้วยมือซ้ายและขวา ดังนี้

ซ้าย	-ตีง--	-ก็อก--	-ตีง--	-ก็อก--
ขวา	--ตีง	--ก็อก	--ตีง	--ก็อก

การตีแบบนี้จะใช้กับการเล่นเพลงจุ๊บๆ

2.2.2 ตีพร้อมกันทั้งมือซ้ายและมือขวา โดยมือซ้ายจะตีด้านข้างกลอง ส่วนมือขวา จะตีด้านหน้ากลอง ดังนี้

ซ้าย	ตีงตึงตึงตึง	ตึงตึงตึงตึง	ตึงตึงตึงตึง	ตึงตึงตึงตึง
ขวา	ก็อกก็อกก็อกก็อก	ก็อกก็อกก็อกก็อก	ก็อกก็อกก็อกก็อก	ก็อกก็อกก็อกก็อก

เพลงเม่งตูซ่า เพลงเม่งเจ่เหม่ง เพลงเม่งน้อไซ เม่งน้อซู เม่งน้อมอ เพลง เม่งจือจ้า และเพลงเม่งเสอเก่งจะใช้วิธีการตีแบบนี้

2.2.3 ตีรัวสองมือที่หน้ากลอง ดังนี้

ซ้าย	ตึง-ตึง-	ตึง-ตึง-	ตึง-ตึง-	ตึง-ตึง-
ขวา	-ตึง-ตึง	-ตึง-ตึง	-ตึง-ตึง	-ตึง-ตึง

จะใช้วิธีการตีแบบนี้เพื่อเปลี่ยนท่อนเพลงระหว่างเพลงจุ๊บกับท่อนเพลงหลัก

ดนตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง

ชาวมังในบ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานจะให้ดนตรีในพิธีกรรมงานศพอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. เพลงบรรเลง เป็นดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้อง จะใช้เม่งและกลองเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลงเพลง ซึ่งจะมีห่วงท่าการจับเม่ง การหมุนตัวของหม้อเมง การย่อตัวคำนับและการลอดซุ้มกลองประกอบ

2. เพลงที่มีเนื้อร้อง จะมีผู้ทำหน้าที่กล่าวคำที่ต้องการสื่อกับผู้ตายหรือดวงวิญญาณ ต่างๆ คำพูดเหล่านั้นจะร้องด้วยการใส่ทำงานของสูงต่ำให้คล้ายการร้องเพลง เนื้อความที่กล่าวไม่มีบังคับตายตัว แต่จะมีแนวทางของเนื้อหาว่าควรจะพูดไปในแนวทางไหน นั้นคือผู้ร้องเพลงจะต้องด้านสด ในการกล่าวคำจะกล่าวเป็นท่อนๆ ทุกครั้งเมื่อกล่าวคำไม่เต็ลະท่อนจบก็จะหยุดให้มีการเปาเม่ง ตามคำที่กล่าวก่อนหน้านี้ เนื่องจากชาวมังเชื่อว่าเสียงเม่งและเสียงกลองจะสามารถสื่อกับวิญญาณต่างๆ ได้ แต่จะใช้เพียงเม่งเท่านั้นในการบรรยายคำกล่าว

เพลงบรรเลงที่สำคัญในพิธีศพ

เพลงเหล่านี้ไม่สามารถเปาเล่นได้หากไม่มีพิธีศพ มีจำนวน 7 เพลง แต่หากต้องการฝึกเป้า หรือต้องการบันทึกเสียงก็จะต้องออกไปเปาบ้านออกบ้าน ไปในพื้นที่ที่อยู่ใกล้จากสถานที่บริเวณของชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือน การกำหนดว่าห้ามเปาในบ้านหากไม่มีงานศพเนื่องจากชาวมังเชื่อว่า ในบ้านมีผีบ้านผีเรือนดูแลจะเปาเพลงในพิธีศพเม่งได้ หากมีการเปาเพลงเหล่านี้ในบ้านที่ไม่มีศพ จะทำให้เกิดงานศพขึ้น

ถึงแม้ว่าจะเป็นเพลงบรรเลงแต่นักดนตรีและชาวมังจะเข้าใจและทราบว่าแต่ละเพลง แต่ละท่อนจะมีความหมาย ซึ่งนักดนตรีและชาวมังโดยทั่วไปเข้าใจความหมายของการบรรเลงเพลงนั้นๆ บทเพลงสำคัญที่ใช้ในพิธีศพที่กล่าวไปข้างต้น คือ

1. หลือกง อินจัว หมายถึง การพาวิญญาณวนรอบกลอง
2. จู่ชูก หมายถึง การแนะนำหรือสื่อกับวิญญาณว่าจะทำอะไรต่อไป ให้วิญญาณผู้เสียชีวิตมาฟัง

3. เม่งตุช่า จะเปาตอนสิ้นใจ หรือครั้งแรกเมื่อญาติเชิญหมօเม่งมา เป็นการเปาเพื่อเชิญวิญญาณผู้ตายไปสู่สวรรค์ไปพบบรรพบุรุษ เป็นการบอกกล่าวแก่ผู้ตายว่าได้เสียชีวิตแล้วและต้องทำอย่างไรบ้างเมื่อเสียชีวิต

- เพลงเม่งตุช่ามีอยู่ 9 ท่อน แต่ละท่อนจะมีความหมาย ดังนี้
- ท่อนที่ 1 หมายถึง การถามผู้เสียชีวิตว่าเสียชีวิตจริงหรือไม่ เสียชีวิตอย่างไร
  - ท่อนที่ 2 หมายถึง การล้างหน้าศพ
  - ท่อนที่ 3 หมายถึง การหาเสื้อผ้ามาใส่
  - ท่อนที่ 4 หมายถึง การให้บับบรรพบุรุษ และผีบ้านผีเรือน
  - ท่อนที่ 5 หมายถึง การบนอกทางขึ้นสวรรค์โดยจะมีไก่นำทางเป็นเพื่อนไปด้วย
  - ท่อนที่ 6 หมายถึง การแนะนำว่าจะเจอกันอะไรบ้างระหว่างเดินทาง ให้พกภัณฑ์เดดไปด้วย เนื่องจากบนสวรรค์เดดเง

ท่อนที่ 7 หมายถึง การเปลี่ยนรองเท้าเป็นรองเท้าผ้ากันชั่งซึ่งเป็นผ้าที่ทำจากเปลือกตั้งกัญชา ที่ต้องใส่รองเท้ากัญชาเพื่อป้องกันตัวบุ้งซึ่งมีตัวโตเท่าความโดยจะเจอตัวบุ้งได้ระหว่างทางไปส่วนรค

ท่อนที่ 8 หมายถึง ญาติได้เก็บดอกไม้มามาให้ ลูกหลานก็ร้องให้ให้ตอนเสียชีวิต

ท่อนที่ 9 หมายถึง ฝากหมอย่องนกญาติที่ยังอยู่ให้เก็บอุปกรณ์ทำมาหากิน ทั้งขวน มีด และจบให้ดี

4. เม่งจีเนง เป็นเพลงที่ใช้เชิญศพเข้ามา

เพลงเม่งจีเนงมีอยู่ 3 ท่อน แต่ละท่อนจะมีความหมาย ดังนี้

ท่อนที่ 1 หมายถึง การเรียกญาติพี่น้องให้ไปตัดไม้เพื่อนำมาทำม้า

ท่อนที่ 2 หมายถึง การนำไม้ไผ่สานทำม้า

ท่อนที่ 3 หมายถึง การนำคนตายใส่นม้าตั้งไว้ทำพิธีเสร็จแล้วยกนำไปฝัง

5. เม่งน่อไซ เม่งน่อชู เม่งน่อมอ เพลงนี้ต้องเป้าทุกวันเพื่อเชิญวิญญาณคนเสียชีวิต

ทานอาหาร

เม่งน่อไซ หมายถึง การทานอาหารเข้า

เม่งน่อชู หมายถึง การทานอาหารกลางวัน

เม่งน่อมอ หมายถึง การทานอาหารเย็น

เพลงเม่งน่อไซ เม่งน่อชู เม่งน่อมอเป็นเพลงเดียวกัน ใช้เพลงนี้ในการเชิญทานอาหารเข้า อาหารกลางวัน และอาหารเย็น

6. เม่งจ้อจำ เพลงนี้จะบรรเลงทุกครั้งที่มีการส่งมอบวิญญาณสัตว์ให้แก่ผู้เสียชีวิต ใช้บรรเลงขณะผูกเชือกับสัตว์โดยไปลองศพเพื่อส่งมอบวิญญาณ

เพลงเม่งจ้อจำมีอยู่ 3 ท่อน แต่ละท่อนจะมีความหมาย ดังนี้

ท่อนที่ 1 หมายถึง ลูกชายและญาติพี่น้องเคานหมู 1 ตัวไปให้เลี้ยงบนสวนรค

ท่อนที่ 2 หมายถึง ให้ผู้เสียชีวิตมารับหมูที่มอบให้ไปด้วย

ท่อนที่ 3 หมายถึง ญาติฯ ให้หมูแก่คนตายไป 1 ตัว ขอให้คนตายส่งกลับคืนมามากกว่าเดิม ลูกหลานจะได้มีบุชาต่อไป

7. เม่งเสօเก់ เป็นบทเพลงที่ใช้บรรเลงในช่วงพاشพไปฝัง เป็นการเชิญวิญญาณออกจากบ้าน หรือการออกไปทำพิธีลัมวันที่สนำ

เพลงเมงเสօເກມືອຢູ່ 1 ທອນ ເລີນ 3 ຮອບ ແຕ່ລະຮອບຈະມີຄວາມໝາຍ ດັ່ງນີ້
 ຮອບທີ່ 1 ມາຍຄື່ງ ກາຣບອກສພໃຫ້ເຕີຍມຕ້ວໄປທານຳນິ່ມ ວັນນີ້ປັນວັນອອກຈາກນຳນັ້ນ
 ຮອບທີ່ 2 ມາຍຄື່ງ ພື້ນ້ອມມາຫວຍກັນຕັດເຊືອກທີ່ຜູກແຂນໄປທີ່ສນາມ ຮຶ້ອກລອງ ໄປທີ່ສນາມ
 ຮອບທີ່ 3 ມາຍຄື່ງ ອອກຈາກນຳນັ້ນໄປສນາມ

ເພລັງບຣຣເລງເພື່ອຄວາມນັ້ນເທິງ

ນອກຈາກບທເພລັງທັງ 7 ເພລັງແລ້ວຢັງມີເພລັງອື່ນໆ ທີ່ໃຊ້ແຄນເປົາເລັນເພື່ອຄວາມນັ້ນເທິງໃນໜ່ວງ
 ອື່ນໆ ທີ່ໄໝໃຫ້ສຳຄັງ ເຊັ່ນ ຊ່ວງກາລາງຄືນທີ່ເປົາເພື່ອສ້າງບຣຍາກາສໄໝໃຫ້ເກີດຄວາມເຈີຍບ່າງ
 ຈົນເກີນໄປ ເນື່ອງຈາກໃນສມັຍໃນຮານໄມມີໄຟຟ້າ ມີເພີຍແສງຈາກຕະເກີຍງ ໃນພິທີສພທີ່ຄູາຕິຜູ້ເສີຍຫົວິດ
 ຈະຕົ້ອງອູ້ເຝົ້າທັງຄືນຈຶ່ງໃຫ້ຄວາມວຸ້ສຶກເຈີຍບ່າງວັງເງົາ ຈຳເປັນຕົ້ອງນີ້ນົມອເຜົ່າມາເປົາເປັນເພື່ອຜູ້ມາອູ້
 ໃນງານ ເປັນເພື່ອນຄູາຕິຂອງຜູ້ເສີຍຫົວິດ ບທເພລັງທີ່ໃຊ້ເປົາເສັ່ນເພື່ອຄວາມນັ້ນເທິງມີຫລາກຫລາຍເພລັງ
 ຕ້ວອຍາງເຊົ່າ

1. ແຜນຈົ່າກື່ອຕີ່ ເນື້ອເພລັງກລ່າວຄື່ງ ຜູ້ທີ່ໄມ້ມີໜົ້ອງ ເປັນລູກຄນເດືອກ
2. ເກຳນອ ເນື້ອເພລັງກລ່າວຄື່ງ ຜູ້ໜູ້ງພລັດຄື່ນ ຜູ້ຄູ່ງທີ່ຕົ້ອງຈາກນຳນັ້ນເກີດຕານເອງ
3. ລອຈັກ້ວ່າ ເນື້ອເພລັງກລ່າວຄື່ງ ເສີຍງິຈິ້ງຫົດຮ້ອງ ຈະໃຊ້ເລັນຕອນກາລາງຄືນເພື່ອເປັນເພື່ອນ

ເຈົ້າກາພ

4. ກັ້ນເຍົາກັ້ນ ເນື້ອເພລັງກລ່າວຄື່ງ ເສີຍແມລັງທີ່ຮ້ອງໃນປາ
5. ແຜນກັ້ນດູ່ ເນື້ອເພລັງກລ່າວຄື່ງ ບຣຍາກາສຕອນເຫຼົາຫຼູ່ ຈະໃຊ້ເປົາຕອນຮູ່ອອຸນ ເພື່ອປຸລູກແຈກ
 ທີ່ມາອູ້ເປັນເພື່ອນຄູາຕິຜູ້ເສີຍຫົວິດທີ່ນີ້

ວິທີບຣຣເລັງເພລັງ

ກາຣບຣເລັງໄນພິທີສພ ດືອກ

1. ພລືອກັ້ນອິນຈົ່າ ເປັນເພລັງທີ່ໃຊ້ບຣຣເລັງໄປພ້ອມກັບກາຣເດີນວນຮອບຫຼຸມກລອງ ໂດຍຈະມີ
 ກາຣວນຂາກ່ອນແລ້ວຈຶ່ງຈະວັນຫ້າຍ ຖຸກຄັ້ງທີ່ເລັນເພລັງໜີ້ອກັ້ນອິນຈົ່າຈະເລີນ 2 ຮອບ ໃນກາຣເລັນຮອບແຮກ
 ຈະເດີນວນຂາວໃຕ້ຫຼຸມກລອງໄປເປົ້ອຍໆ ຈົນຈົບເພລັງແຮກ ກາຣເດີນວນນີ້ໄມ້ຈຳກັດຈຳນວນວ່າເປັນກໍ່ຮອບ
 ເມື່ອຂຶ້ນເພລັງໜີ້ອກັ້ນອິນຈົ່າຈະຮອບສອງຈຶ່ງຍັກລັບເດີນວນຫ້າຍໃຕ້ຫຼຸມກລອງ ເດີນວນໄປເປົ້ອຍໆ ຈົນຈົບເພລັງ

2. ສູ່ຫຼຸກ ເປັນເພລັງທີ່ນົມອເມື່ອຈະຕ້ອງທຳກາຣໝູນທັວແລະນັ່ງຄຳນັບທັງໝົດ 6 ຄຣັງ ຖຸກຄັ້ງ
 ທີ່ເລັນເພລັງສູ່ຫຼຸກຈະເລີນ 2 ຮອບ

3. ແຜນຕູ້ຫ້າ ໃນໜຶ່ງເພລັງມີທັງໝົດ 5 ທອນ ແຕ່ລະທ່ອນເລັນກລັບຕົ້ນ 6 ຄຣັງ ເນື້ອຈາກ
 ເປັນເພລັງທີ່ຍາວມາກໂດຍສ່ວນໃຫ້ຢູ່ຈະເຂົ້າໜົມອເມື່ອ 2-3 ດີນເລັນ

4. ແຜນຈື່ເໜັງ ໃນໜຶ່ງເພລັງມີທັງໝົດ 3 ທອນ ແຕ່ລະທ່ອນເລັນກລັບຕົ້ນ 6 ຮອບ

5. ແຜນນ້ອໃໝ່ ແຜນນ້ອ້ຽນ ແຜນນ້ອມອ ໃນໜຶ່ງເພລັງມີ 1 ທອນ ແຕ່ລະທ່ອນເລັນກລັບຕົ້ນ 6 ຮອບ

6. เม่งจือจ้า ในหนึ่งเพลงมีทั้งหมด 3 ท่อน แต่ละท่อนเล่นกลับตัวน 6 รอบ

7. เม่งเสอเก๊คือ เพลงที่ใช้เคลื่อนศพออกจากบ้านมาทำพิธีล้มรัว และใช้เคลื่อนศพ
ออกจากบ้านพิธีล้มรัวไปยังสถานที่ฝัง ในหนึ่งเพลงมี 1 ท่อน แต่ละท่อนเล่นกลับตัวน 6 รอบ

วิธีการบรรเลงเพลงแต่ละเพลง

เพลงเม่งตูช่า 5 ท่อน

เพลงเมงตูช่ามี 5 ท่อน เริ่มต้นด้วยเพลงหลือกั้งอินจ้า ต่อด้วยเพลงจูชูก จากนั้นเป็นเพลง
เมงตูช่าท่อนที่ 1 ต่อด้วยเพลงจูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงตูช่าท่อนที่ 2 ต่อด้วยเพลงจูชูก
อีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงตูช่าท่อนที่ 3 เพลงเมงตูช่าท่อนที่ 4 เพลงเมงตูช่าท่อนที่ 5

เพลงเม่งจีเหม่ง 3 ท่อน

เพลงเมงจีเหม่งมี 5 ท่อน เริ่มต้นด้วยเพลงหลือกั้งอินจ้า ต่อด้วยเพลงจูชูก จากนั้นเป็น
เพลงเมงจีเหม่งท่อน 1 ต่อด้วยเพลงจูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงจีเหม่งท่อน 2 ต่อด้วยเพลง
จูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงจีเหม่งท่อน 3

เพลงเม่งน่อไซ เมงน่อชู เมงน้อมอ 1 ท่อน

เพลงเมงน่อไซ เมงน่อชู เมงน้อมอ มี 1 ท่อน เริ่มต้นด้วยเพลงหลือกั้งอินจ้า ต่อด้วยเพลงจู
ชูก จากนั้นเป็นเพลงเมงน่อไซฯ รอบ 1 ต่อด้วยเพลงจูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงน่อไซฯ รอบ
2 ต่อด้วยเพลงจูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงน่อไซฯ รอบ 3

เพลงเม่งจือจ้า 3 ท่อน

เพลงเมงจือจ้ามี 3 ท่อน เริ่มต้นด้วยเพลงหลือกั้งอินจ้า ต่อด้วยเพลงจูชูก จากนั้นเป็น
เพลงเมงจือจ้า ท่อน 1 ต่อด้วยเพลงจูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงจือจ้า ท่อน 2 ต่อด้วยเพลง
จูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเมงจือจ้า ท่อน 3

เพลงเม่งเสอเก๊ 1 ท่อน

เพลงเมงเสอเก๊มี 1 ท่อน เริ่มต้นด้วยเพลงหลือกั้งอินจ้า ต่อด้วยเพลงจูชูก จากนั้นเป็น
เพลงเมงเสอเก๊ รอบ 1 ต่อด้วยเพลงจูชูกอีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลงเสอเก๊ รอบ 2 ต่อด้วยเพลงจูชูก
อีกครั้ง จากนั้นเป็นเพลง เسوเก๊ รอบ 3

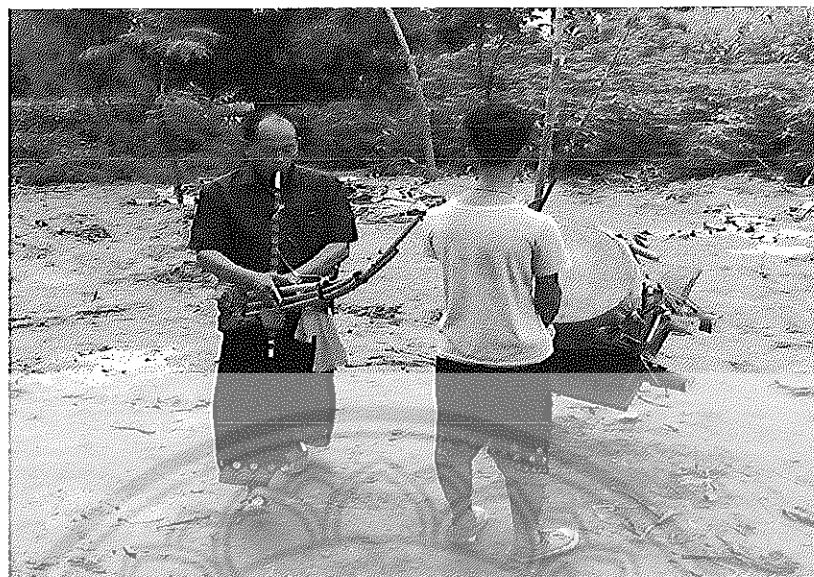
ภาพ 68 การลอดซัมกล่องของหมาเม่ง ในเพลงหลือกงอินจ้ว

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 69 การตั้งกล่องที่ลานล้มวัว

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 70 การเล่นดนตรีที่ลานล้มวัว

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 71 การเล่นดนตรีที่ลานล้มวัว

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

ภาพ 72 นักดนตรีช่วยกันแยกขั้นส่วนกลอง

ที่มา: ศศิธร ศิริรัตน์

นิตเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง

ชาวมังในตลาดมัง ดำเนินคล่องงานพัฒนา มีเครื่องดนตรีและเพลงที่ใช้เฉพาะการประกอบพิธีกรรมงานศพ โดยเครื่องดนตรีสำหรับดำเนินทำนอง นั้นคือ เส่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในพิธีกรรมงานศพโดยจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมมีเพลงทั้งหมดจำนวน 7 เพลง ประกอบด้วย

1. เพลงหลีอกังเงินจ้า
2. เพลงจู๊สูก
3. เพลงเม่งตุ๊ช้า
4. เพลงเส่งจีเหม่ง
5. เพลงเส่งน่อ้อไซ เส่งน่อๆ เม่งน่อมด
6. เพลงเม่งจีอ่า
7. เพลงเม่งเต้อเก'

การศึกษาโน้ตเพลงในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงของ รองศาสตราจารย์ ประทีป นักปี มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)
2. กลุ่มโน้ต (Note group)
3. จังหวะ (Rhythm)
4. กระสานจังหวะ (Rhythmic pattern)
5. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

1. เพลง หลีอกั้งอินจัว

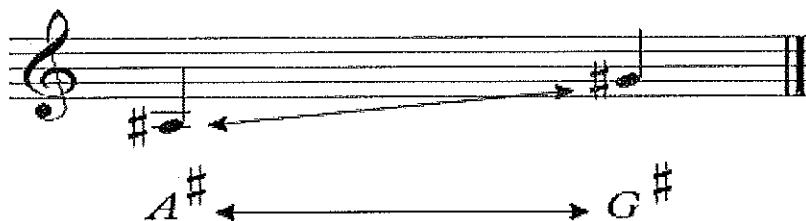
หลีอกั้งอินจัว

sasithorn sirirat

ผู้จัดนำเพลงหลีอกั้งอินจัวมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

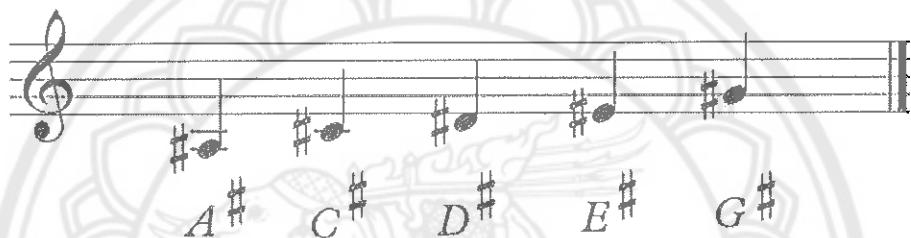
1.1 พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)

เพลงหลีอกั้งอินจัว มีเสียงต่ำสุดคือเสียง $A^{\#}$ (ลา[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ซอล[#]) ดังนั้นมีช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ Maj 7 (คู่ 7 เมเจอร์)

1.2 กลุ่มนี้ต (Note group)

เพลงหลือกั้งอินจ้า ประกอบไปด้วยโน้ต 5 เสียง เรียงจากต่ำไปสูง ได้แก่ $A^{\#}$
(ลา[#]) $C^{\#}$ (โด[#]) $D^{\#}$ (เร[#]) $E^{\#}$ (มี[#]) และ $G^{\#}$ (ซอก[#])

1.3 จังหวะ (Rhythm)

เพลงหลือกั้งอินจ้า มีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะในแต่ละห้องเพลง โดยจังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 70 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Adagio) สามารถภิเคราะห์หน่วยย่อของปัจจัยเอก (Motive) ได้คือ

จากหน่วยย่อของเอก (Motive) เพลงหลือกั้งอินจ้า พบว่ามีการขยาย ปรับแต่งจำนวนเพลงด้วยการซีเควนซ์ (Sequence) ใน โนทีฟ (Motive) ในห้องเพลงที่ 11, 12, 14, 15, 17, 19 และ 25 จะเห็นได้ว่าการขยายโนทีฟในบทเพลงนี้ไม่ได้เป็นการยืดที่มีการเพิ่มอัตรา ตัวโน้ตให้ยาวขึ้นแต่เป็นการเติม เพิ่มจำนวนตัวโน้ตเพื่อขยายโนทีฟให้มีจำนวนมากขึ้นดังตัวอย่าง ห้องเพลงที่ 27-28

1.4 กระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern)

เพลงหลือกั้งอินจ้า มีทั้งหมด 4 ประ惰คเพลง แต่ละประ惰คเพลงมีความยาว เป็นประ惰คเพลงเต็ม 7 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประ惰คที่ 1 และ 3 เป็นประ惰คสาม ประ惰คที่ 2 และ 4 เป็นประ惰คสอง

หลีอกั้งอินจัว

Adagio $\text{J} = 70$

sasithorn sirirat

จากเพลงหลีอกั้งอินจัวสามารถเริ่มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 1, 2, 3 และ 4 มาจากพื้นฐานที่มีการกำหนดให้เดียวกัน ส่วนประโภคเพลงที่ 2, 3 และ 4 มีการพัฒนาประโภคใหญ่แบบต่อทวนประโภค และมีการแปรรูปที่แตกต่างไปจากเดิม คือประโภคที่ 2, 3 และ 4 ใช้ทำนองประโภคที่ 1 แต่เปลี่ยนแปลงตัวโน๊ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน๊ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน๊ตเข้าไปตกแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำนองแรก โดยมีโครงสร้างของลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากตัวอย่างในห้องที่ 10 – 14 ในต่อครองหลักใหญ่หรือโน้ต D[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนนี้ต่อลำดับในมิติลงมีทั้งโน้ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

1.5 การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงหลือก็งอินจับบว่า เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของทำนองเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1.5.1 การดำเนินทำนองต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำนองแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 27-28

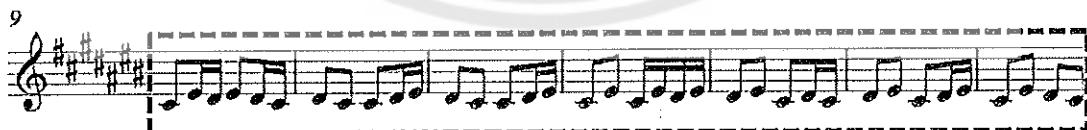
2. การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระยะข้ามขั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean

การเคลื่อนที่ของทำนองแบบข้ามขั้น ตั้งแต่ครู่ 3 ขึ้นไปซึ่งพนมมากที่สุดตามตัวอย่าง ในห้องที่ 1-2, 3-4 และห้องที่ 5

3. การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเดียวกัน (Repetition)

การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเดียวกัน ตามตัวอย่างใน 9-15

2. เพลง จู่ชูก

จู่ชูก

Adagio $\text{J} = 40$

ผู้จัดยำเพลงจู่ชูกมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆดังนี้

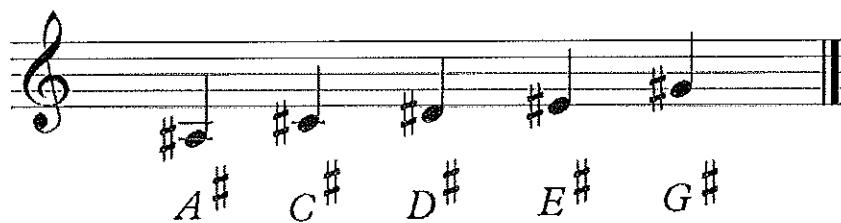
2.1 พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)

เพลงจู่ชูก มีเสียงต่ำสุดคือเสียง $A^{\#}$ (ลา[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ซอล[#]) ดังนั้นจึงมีช่วงเสียง

ห่างกันเป็นคู่ Maj 7 (คู่ 7 เมเจอร์)

2.2 กลุ่มนิ้ว (Note group)

เพลงหลือกังขินจัว ประกอบไปด้วยโน้ต 5 เสียง เรียงจากต่ำไปสูง ได้แก่ $A^{\#}$ (ลา[#]) $C^{\#}$ (โด[#]) $D^{\#}$ (เร[#]) $E^{\#}$ (มี[#]) และ $G^{\#}$ (ซอล[#])

2.3 จังหวะ (Rhythm)

เพลงจู่ๆ ก็มีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะในแต่ละห้องเพลงโดยจังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 50 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Largo) สามารถริบราห์หน่วยอย่างทำนองย่อๆ กอก (Motive) ได้คือ

Motive =

จากหน่วยอย่างทำนองย่อๆ กอก (Motive) เพลงจู่ๆ ก็ จะเห็นได้ว่าการขยายโน๊ตในบทเพลงนี้มีทั้งการยืดที่มีการเพิ่มอัตราตัวโน๊ตให้ยาวขึ้นในห้องที่ 15 – 16 และเป็นการเติมเพิ่มจำนวนตัวโน๊ตเพื่อขยาย โน๊ตให้มีจำนวนมากขึ้นดังตัวอย่างห้องเพลงที่ 4-5, 10-11 และ 14

2.4 กระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern)

เพลงจู่ๆ ก็ มีทั้งหมด 6 ประโยคเพลง แต่ละประโยคเพลงมีความยาวเป็นประโยคเพลงเต็ม 5 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประโยคที่ 1, 3 และ 5 เป็นประโยคสาม ประโยคที่ 2, 4 และ 6 เป็นประโยคตอๆ

จังหวะ

Largo $\text{J} = 50$

旋律 1

旋律 2

旋律 3

旋律 4

旋律 5

旋律 6

จากตัวอย่างประโยคเพลงที่มาเขียนกันเป็นประโยคใหญ่ ทำดังนี้ ประโยคที่ 1, 2, 4 และ 6 มาจากพื้นฐานทำนองเดียวกัน ส่วนประโยคเพลงที่ 2, 3, 4, 5 และ 6 มีการพัฒนาประโยคใหญ่แบบข้ามหวานประโยค และแปรทำนองให้แตกต่างไปจากเดิม คือประโยคที่ 2, 3, 4, 5 และ 6 ใช้ทำนองประโยคที่ 1 แต่เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปตกแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่พังทำนองแรก โดยมีโครงสร้างของลักษณะ ตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

旋律 2

旋律 4

จากตัวอย่างในห้องที่ 8 – 12 โน้ตโครงหลักใหญ่หรือโน้ต D[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนโน้ตสำคัญในมิติล้อมมีห้องโน้ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

2.5 การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงญี่ปุ่นพบว่า เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของทำนองเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

2.5.1 การดำเนินทำนองต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำนองแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 22

2.5.2 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับขั้นชั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean
การเคลื่อนที่ของทำนองแบบขั้นชั้น ตั้งแต่ครึ่ง 3 จังหวะเป็นจำนวนมากที่สุดตามตัวอย่างในห้องที่ 2-4

2.5.3 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเสียงเดียวกัน (Repetition)
การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเสียงเดียวกัน ตามตัวอย่างใน 14-15 และ 9-20

3. เพลงเมืองตูช่า

เมืองตูช่า

Sasithorn Sirirat

 $J = 67$

9

17 rit..

26

34

42

50 rit..

58

65 rit..

73

2

81

89

97

105

113

121

127

rit..

3.1 พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)

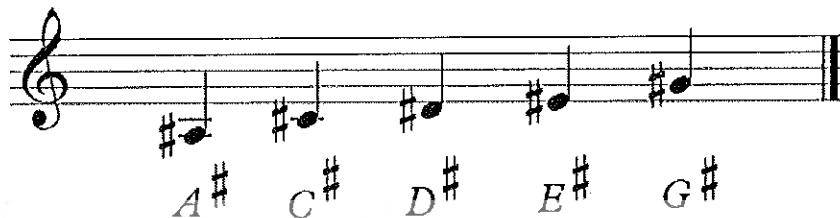
เพลงเมืองทูข้ามีเสียงต่ำสุดคือเสียง $A^{\#}$ (ลา[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ซอก[#])

ตั้งนั้นจึงมีช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ Maj 7 (คู่ 7 เมเจอร์)

$A^{\#}$ $G^{\#}$

3.2 กลุ่มน็อต (Note group)

เพลงเมืองตุข้ามีประกอบไปด้วยโนํต 5 เสียง เรียงจากต่ำไปสูง “ได้แก่ A[#] (ลา[#]) C[#] (โด[#]) D[#] (ร[#]) E[#] (มี[#]) และ G[#] (ซอล[#])

3.3 จังหวะ (Rhythm)

เพลงเมืองตุข้ามีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะในแต่ละห้องเพลงโดย จังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 67 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็น อัตราความเร็วแบบช้า (Adagio) สามารถวิเคราะห์หน่วยย่ออย่างทำงานของย่ออยเอก (Motive) ได้คือ

จากหน่วยย่ออย่างทำงานของเอก (Motive) พบร่วมกับการขยายปรับแต่งสำนวนเพลงด้วย การซีเควนซ์ (Sequence) ในโนํตพิฟ (Motive) ในห้องเพลงที่ 15- 16 จะเห็นได้ว่าการขยายโนํตพิฟ ในบทเพลงนี้มีทั้งการยืดที่มีการเพิ่มอัตราตัวโนํตให้ยาวขึ้นเป็นการเติมในห้องที่ 6-8 เพิ่มจำนวน ตัวโนํตเพื่อขยายโนํตพิฟให้มีจำนวนมากขึ้นดังตัวอย่างห้องเพลงที่ 27-28

3.4 กระสานจังหวะ (Rhythmic pattern)

เพลงเมืองตุข้ามีท่อนที่ 1 มี 2 ประโยคเพลง ท่อนที่ 2 มี 4 ประโยคเพลง ท่อนที่ 3 มี 2 ประโยคเพลง ท่อนที่ 4 มี 4 ประโยคเพลง และท่อนที่ 5 มี 6 ประโยคเพลง โดยแบ่งได้ เป็นประโยคตาม เป็นประโยคตอบ

เพลง เมืองดูช่า

Adagio $\downarrow = 67$

Sasithorn Sirirat

ก่อน 1 [ประโภคที่ 1]

8 [ประโภคที่ 2]

15 ก่อน 2 [ประโภคที่ 1]

22 [ประโภคที่ 2]

30 [ประโภคที่ 3]

38 [ประโภคที่ 4]

ก่อน 3 [ประโภคที่ 1]

[ประโภคที่ 2]

2 ห้อง 4

ประเบเกตที่ 1

ประเบเกตที่ 2

ประเบเกตที่ 3

ประเบเกตที่ 4

ห้อง 5

$J = 67$

ประเบเกตที่ 1

ประเบเกตที่ 2

ประเบเกตที่ 3

ประเบเกตที่ 4

ประเบเกตที่ 5

ประเบเกตที่ 6

rit..

เพลงเม่งตุช่าท่อน 1 มีหั้งหมด 2 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวเป็นประโภคเพลงเต็ม 7 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประโภคที่ 1 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2 เป็นประโภค ตอบจากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2 การซ้ำทวน ประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานองใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำงานของขยายจาก ประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานองเดียวกัน แปรทำงานองให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ต ในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปปกติแต่งเพิ่มอีกทำให้ อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานองเดิม

ท่อน 2 มีหั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภคแบ่งได้ดังนี้ประโภคที่ 1 มีความยาว เป็นประโภคเพลงเต็ม 7 ห้อง ประโภคที่ 2 มีความยาวเป็นประโภคเพลงเต็ม 8 ห้อง ประโภคที่ 3 มีความยาวเป็นประโภคเพลงเต็ม 9 ห้อง ประโภคที่ 4 มีความยาวเป็นประโภคเพลงเต็ม 7 ห้อง โดย แบ่งได้เป็นประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคตอบจากตัวอย่างประโภค เพลงที่มาเข้มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2, 3, 4, 5 และ 6 การซ้ำทวนประโภคใหญ่ แบบมีการแปรทำงานองใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำงานของขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานองเดียวกัน แปรทำงานองให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปปกติแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานองเดิม

ท่อน 3 มีหั้งหมด 2 ประโภคเพลง แต่ละประโภคแบ่งได้ดังนี้ประโภคที่ 1 มีความยาว เป็นประโภคเพลงเต็ม 8 ห้อง ประโภคที่ 2 มีความยาวเป็นประโภคเพลงเต็ม 9 ห้อง โดยแบ่งได้เป็น ประโภคที่ 1 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2 เป็นประโภคตอบจากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้มกัน เป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2 การซ้ำทวนประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานองใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำงานของขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานองเดียวกัน แปรทำงานองให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปปกติแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟัง ทำงานองแรก

ท่อนที่ 4 มีหั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภคแบ่งได้ดังนี้ ประโภคที่ 1, 2 และ 4 มี 7 ห้อง ประโภคที่ 3 มี 6 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคตอบ จากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 1, 2, 4 มาจากพื้นฐานทำงานองเดียวกัน ส่วนประโภค มีการพัฒนาประโภคใหญ่แบบซ้ำทวนประโภค และแปรทำงานองให้แตกต่างไปจากเปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ

(ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปตกแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานของเดิม

ท่อนที่ 5 มีทั้งหมด 6 ประโภคเพลง แต่ละประโภคเพลงมีความยาวแบบได้ดังนี้ ประโภคที่ 1 มี 9 ห้อง ประโภคที่ 2, 3 และ 4 มีทั้งหมด 8 ห้อง ประโภคที่ 5, 6 มีทั้งหมด 4 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประโภคที่ 1, 3 และ 5 เป็นประโภคสาม ประโภคที่ 2, 4 และ 6 เป็นประโภคสอง จากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเขียนกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2, 3, 4, 5 และ 6 การท้าทวนประโภคใหญ่แบบมีการแบ่งห้องใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแบ่งห้องขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานห้องเดียวกัน แบ่งห้องให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปตกแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานของเดิม

จากตัวอย่างในห้องที่ 90 – 93 โน้ตโครงหลักใหญ่หรือโน้ต C[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนโน้ตสำคัญในมิติล้อมมีทั้งโน้ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

3.5 การเคลื่อนที่ของห้อง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของห้องของเพลงเม่งตุข้าพบร่ว่า เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของห้องของเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

3.5.1 การดำเนินห้องต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของห้องแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 61

3.5.2 การดำเนินห้องต่อเนื่องกันไปในระยะขั้มขั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean การเคลื่อนที่ของห้องแบบขั้มขั้น ตั้งแต่ครู่ 3 ขั้นไปซึ่งพบมากที่สุดตามตัวอย่างในห้องที่ 50, ห้องที่ 56-57, ห้องที่ 67 และห้องที่ 75-76

50 rit..

58 rit..

65

73

3.5.3 การดำเนินทำงานของต่อเนื่องกันไปในระดับเสียงเดียวกัน (Repetition)
การเคลื่อนที่ของทำงานในระดับเสียงเดียวกัน ตามตัวอย่างในห้องที่ 27 และ 34-35

26

34 >

4. เพลงเมืองจีหนัง

เพลงลีเหน่ง

Sasithorn Sirirat

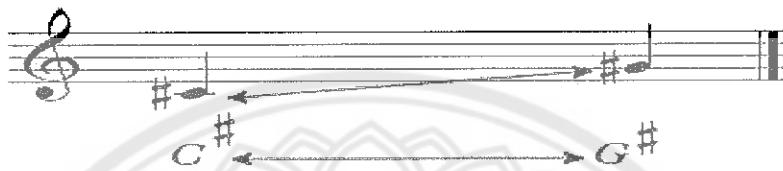
Moderato $J = 70$

Musical score for 'Song Lii Henng' (เพลงลีเหน่ง) by Sasithorn Sirirat. The score consists of eight staves of music, each starting with a treble clef and a key signature of four sharps. The time signature varies between common time and 2/4. Measure numbers 1 through 57 are indicated above the staves. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some slurs and grace notes.

ผู้จัดนำ เพลงเมืองจีเหง่มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)

เพลงเมืองจีเหง่ มีเสียงต่ำสุดคือเสียง C[#] (โด[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง G[#] (ซอด[#])
ดังร้องจึงมีช่วงเสียงห่างกันเป็นครึ่ง Per 5 (ครึ่ง 5 Perfect)

4.2 กลุ่มนิ็ต (Note group)

เพลงเมืองจีเหง่ประกอบไปด้วยนิ็ต 4 เสียง เริ่งจากต่ำไปสูง ได้แก่ C[#] (โด[#])
D[#] (เร[#]) E[#] (มี[#]) และ G[#] (ซอด[#])

4.3 จังหวะ (Rhythm)

เพลงเมืองจีเหง่มีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะในแต่ละห้องเพลง โดยจังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 70 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Adagio) สามารถวิเคราะห์หน่วยย่อของย่อของ (Motive) ได้คือ

$$\text{Motive} = \begin{array}{c} \text{---} \\ | \\ \text{---} \\ | \\ \text{---} \\ | \\ \text{---} \end{array}$$

จากหน่วยย่อของย่อของ (Motive) พบว่ามีการขยายปรับแต่งสำหรับเพลงด้วย การซีเควนซ์ (Sequence) ใน โนทีฟ (Motive) ในห้องเพลงที่ 31-32 และ 40 จะเห็นได้ว่าการขยาย โนทีฟในบทเพลงมีเป็นการยืดที่มีการเพิ่มอัตราตัวโน้ตให้ยาวขึ้นแต่เป็นการเติม เพิ่มจำนวนตัวโน้ต เพื่อขยายโนทีฟให้มีจำนวนมากขึ้นดังตัวอย่างห้องเพลงที่ 37-39

4.4 กระสานจังหวะ (Rhythmic pattern)

ເຊິ່ງຈື່ນັ້ນ

Sasithorn Sirirat

Moderato J = 70

ประวัติศาสตร์ ๑

ประเมินที่ 2

7 ประโยคที่ 3

14 ประโยคที่ 4

21 ก่อน 2 ประโยคที่ 1

27 ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 3

33 ประโยคที่ 4

41 ก่อน 3 ประโยคที่ 1

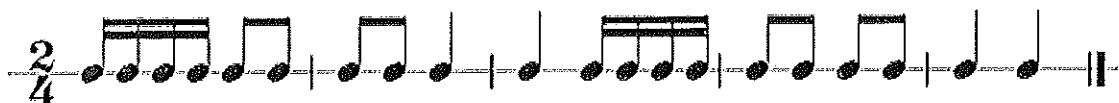
49 ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 3

57 ประโยคที่ 4

เพลงเมืองจีแห่งท่อน 1 มีทั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวແປງเป็น 1, 2 มีประโภคละ 3 ห้อง ประโภคที่ 3, 4 ประโภคละ 7 ห้อง โดยແປงໄດ້ເປັນประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคຄາມ ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคຕອບຈາກຕົວຢ່າງประໂຍຄເພລັງທີ່ມາເຂົ້ມກັນເປັນ ประໂຍຄໃໝ່ ທຳດັ່ງນີ້ ประໂຍຄທີ່ 2 ກາຮ້າທວນປະໂຍຄໃໝ່ແບນມືກາຣແປຣທຳນອງປະໂຍຄທີ່ 1 ປະໂຍຄທີ່ 4 ກາຮ້າທວນປະໂຍຄໃໝ່ແບນມືກາຣແປຣທຳນອງປະໂຍຄທີ່ 3 ໃຫ້ເຖົນນິກາຣພັ້ນນາ ປະໂຍຄໃໝ່ໂດຍກາຣແປຣທຳນອງຂໍາຍາຈາກປະໂຍຄທີ່ 1 ມາຈາກພື້ນສູານທຳນອງເດືອກກັນ ແປຣທຳນອງ ໄທ້ແຕກຕ່າງໄປຈາກເດີມ ເປີ່ຍິນແປລັງຕົວໄຟຕິນີ້ໃນລັກຊະນະຂອງກາຣຕົກແຕ່ງດ້ວຍໂນັດປະດັບ (ornament) ແລະ ເຕີມຕົວໄຟຕິນີ້ໄປຕົກແຕ່ງເພີ່ມອຶກທຳໃຫ້ອາຣມົນຂອງກາຣຟັງເປີ່ຍິນໄປຈາກທີ່ຟັງທຳນອງແຮກ

ທອນ 2 ມีທັງหมด 4 ประໂຍຄເພລັງ แต่ລະປະໂຍຄແປງໄດ້ດັ່ງນີ້ປະໂຍຄທີ່ 1, 2 ແລະ 4 ມີຄວາມຍາວເປັນປະໂຍຄເພລັງເຕີມ 5 ອັດ ປະໂຍຄທີ່ 3 ມີຄວາມຍາວເປັນປະໂຍຄເພລັງເຕີມ 6 ອັດ ໂດຍແປງໄດ້ເປັນປະໂຍຄທີ່ 1, 3 ເປັນປະໂຍຄຄາມ ປະໂຍຄທີ່ 2, 4 ເປັນປະໂຍຄຕອບຈາກຕົວຢ່າງປະໂຍຄເພລັງທີ່ມາເຂົ້ມກັນເປັນປະໂຍຄໃໝ່ ທຳດັ່ງນີ້ ປະໂຍຄທີ່ 3 ຂໍາຍາປະໂຍຄທີ່ 1 ປະໂຍຄທີ່ 4 ຂໍາຍາປະໂຍຄທີ່ 2 ກາຮ້າທວນປະໂຍຄໃໝ່ແບນມືກາຣແປຣທຳນອງໃຫ້ເຖົນນິກາຣພັ້ນນາປະໂຍຄໃໝ່ ໂດຍກາຣແປຣທຳນອງຂໍາຍາຈາກປະໂຍຄທີ່ 1 ແລະ 2 ມາຈາກພື້ນສູານທຳນອງເດືອກກັນ ແປຣທຳນອງໃຫ້ແຕກຕ່າງໄປຈາກເດີມ ເປີ່ຍິນແປລັງຕົວໄຟຕິນີ້ໃນລັກຊະນະຂອງກາຣຕົກແຕ່ງດ້ວຍໂນັດປະດັບ (ornament) ແລະ ເຕີມຕົວໄຟຕິນີ້ໄປຕົກແຕ່ງເພີ່ມອຶກທຳໃຫ້ອາຣມົນຂອງກາຣຟັງເປີ່ຍິນໄປຈາກທີ່ຟັງທຳນອງແຮກ

ທອນ 3 ມีທັງหมด 4 ประໂຍຄເພລັງ แต่ລະປະໂຍຄແປງໄດ້ດັ່ງນີ້ປະໂຍຄທີ່ 1, 2 ມີຄວາມຍາວເປັນປະໂຍຄເພລັງເຕີມ 7 ອັດ ປະໂຍຄທີ່ 3 ມີຄວາມຍາວເປັນປະໂຍຄເພລັງເຕີມ 5 ອັດ ປະໂຍຄທີ່ 4 ມີຄວາມຍາວເປັນປະໂຍຄເພລັງເຕີມ 4 ອັດ ໂດຍແປງໄດ້ເປັນປະໂຍຄທີ່ 1, 3 ເປັນປະໂຍຄຄາມ ປະໂຍຄທີ່ 2, 4 ເປັນປະໂຍຄຕອບຈາກຕົວຢ່າງປະໂຍຄເພລັງທີ່ມາເຂົ້ມກັນເປັນປະໂຍຄໃໝ່ ທຳດັ່ງນີ້ ປະໂຍຄທີ່ 2 ຂໍາຍາປະໂຍຄທີ່ 1 ປະໂຍຄທີ່ 4 ຂໍາຍາປະໂຍຄທີ່ 2 ກາຮ້າທວນປະໂຍຄໃໝ່ແບນມືກາຣແປຣທຳນອງໃຫ້ເຖົນນິກາຣພັ້ນນາ ທຳນອງເດືອກກັນ ແປຣທຳນອງໃຫ້ແຕກຕ່າງໄປຈາກເດີມ ເປີ່ຍິນແປລັງຕົວໄຟຕິນີ້ໃນລັກຊະນະຂອງກາຣຕົກແຕ່ງດ້ວຍໂນັດປະດັບ (ornament) ແລະ ເຕີມຕົວໄຟຕິນີ້ໄປຕົກແຕ່ງເພີ່ມອຶກທຳໃຫ້ອາຣມົນຂອງກາຣຟັງເປີ່ຍິນໄປຈາກທີ່ຟັງທຳນອງແຮກ

จากตัวอย่างในห้องที่ 2 – 6 ในต่อโครงหลักใหญ่หรือโน้ต C[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนโน้ตสำคัญในมิติลงมีพังโน๊ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

4.5 การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงจะเน้นไปทางทิศทางที่มีความต่อเนื่องของทำนองเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

4.5.1 การดำเนินทำนองต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำนองแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 4 และห้องที่ 12-13

4.5.2 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับข้ามขั้น(Disjunct Motion) หรือ Lean การเคลื่อนที่ของทำนองแบบข้ามขั้น ตั้งแต่ครู่ 3 ขั้น เป็นจำนวนมากที่สุดตามตัวอย่าง ในห้องที่ 25 และห้องที่ 27-28

4.5.3 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเดียวกัน (Repetition) การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเดียวกัน ตามตัวอย่างใน ห้องที่ 33-35

5. เพลงเม่งน่อไซ เม่งน่อชู เม่งน่อมอ

ເງິນອ້າໄຊ ເມັງນ່ອ້າຍ ເມັງນ່ອມອ

Sasithorn Sirirat

$\text{♩} = 67$

5.1 ພິລີຍ ອົບຂ່າວເລື່ອງ (Range)

ເພັນເມັງນ່ອ້າໄຊ ເມັງນ່ອ້າຍ ເມັງນ່ອມອ ມີເລື່ອງຕຳສຸດຄືອເລື່ອງ $C^{\#}$ (ໂດ $^{\#}$) ເລື່ອງສູງສຸດ
ຄືອເລື່ອງ $G^{\#}$ (ຫອລ $^{\#}$) ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງມີຂ່າວເລື່ອງທ່າງກັນເປັນຄູ່ Per 5 (ຄູ່ 5 Perfect)

5.2 ກລຸມໂນ້ຕ (Note group)

ເພັນເມັງນ່ອ້າໄຊ ເມັງນ່ອ້າຍ ເມັງນ່ອມອ ປະກອບໄປດ້ວຍໂນ້ຕ 4 ເລື່ອງ ເຮັດຈາກຕໍ່າ
ປະສົງ ໄດ້ແກ່ $C^{\#}$ (ໂດ $^{\#}$) $D^{\#}$ (ເງ $^{\#}$) $E^{\#}$ (ມີ $^{\#}$) ແລະ $G^{\#}$ (ຫອລ $^{\#}$)

5.3 จังหวะ (Rhythm)

เพลงเมืองน่อไซ เมืองน่อชู เมืองน่อมอ มีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะ ในแต่ละห้องเพลงโดยจังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 67 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Adagio) สามารถวิเคราะห์หน่วยย่อของย่อของ (Motive) ได้คือ

จากหน่วยย่อของเอก (Motive) พบร่องรอยของมีการซื้อขายไม้ที่ฟูในบทเพลง มีการซื้อขายไม้ที่ฟูในบทเพลง มีการเพิ่มอัตราตัวโน๊ตให้ยาวขึ้นแต่เป็นการเติม เพิ่มจำนวนตัวโน๊ตเพื่อขยายไม้ที่ฟูให้มีจำนวนมากขึ้นในห้องเพลงที่ 3, 4, 16, 17, 18 และ 21

5.4 กระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern)

เพลงเมืองน่อไซ เมืองน่อชู เมืองน่อมอ มีทั้งหมด 4 ประโยคเพลง โดยแบ่งได้เป็นประโยคที่ 1 และ 3 เป็นประโยคตาม ประโยคที่ 2 และ 4 เป็นประโยคตอบ

เมืองน่อไซ เมืองน่อชู เมืองน่อมอ

Adagio $\text{♩} = 67$

Sasithorn Sirirat

เพลงเม่งเน่อไช เม่งงน่อซู เม่งป้อมอ มีทั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาว แบ่งเป็น 1, 2 และ 3 มีประโภคละ 6 ห้อง ประโภคที่ 4 ประโภคละ 7 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคตอน จากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเขียนกันเป็น ประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2, 3, 4 การข้าทวนประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานของประโภคที่ 1 ประโภคที่การข้าทวนประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานของประโภคที่ 3 ใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่ โดยการแปรทำงานขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานเดียวกัน แปรทำงานให้แตกต่างไปจากเดิม ตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไป ตกแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานแรก

จากตัวอย่างในห้องที่ 13 – 18 โน้ตโครงหลักใหญ่หรือโน้ต C[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนโน้ตสำคัญในมิติล้อมมีทั้งโน้ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

5.5 การเคลื่อนที่ของทำงาน (Melodic motion)

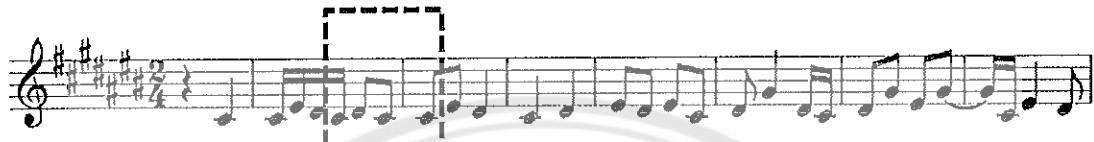
การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำงาน พบว่าเพลงเมงเน่อไช เมงน่อซู เมงป้อมอ เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของทำงานของเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

5.5.1 การดำเนินทำงานต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำงานของแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 14-15

5.5.2 การดำเนินทำงานต่อเนื่องกันไปในระยะขั้มขั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean การเคลื่อนที่ของทำงานแบบขั้มขั้น ตั้งแต่ครู่ 3 ขึ้นไปซึ่งพบมากที่สุดตามตัวอย่างในห้องที่ 25 และห้องที่ 17-18

5.5.3 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเสียงเดียวกัน (Repetition)
การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเสียงเดียวกัน ตามตัวอย่างใน ห้องที่ 2-3

6. เพลงเมืองจีอจ้า

เพลงจ้อจ้า

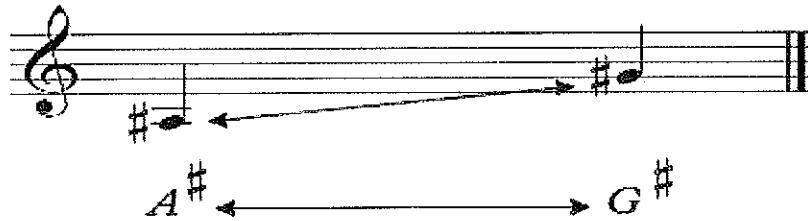
Adagio $\text{J} = 70$

Sasithorn Sirirat

The musical score is a single page of sheet music. It features a treble clef and a key signature of one sharp (G major). The time signature is 2/4. The tempo is Adagio, indicated by $\text{J} = 70$. The score is divided into 12 measures, labeled 8 through 76. Each measure contains a series of eighth-note patterns, primarily consisting of eighth-note pairs and sixteenth-note groups.

6.1 พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)

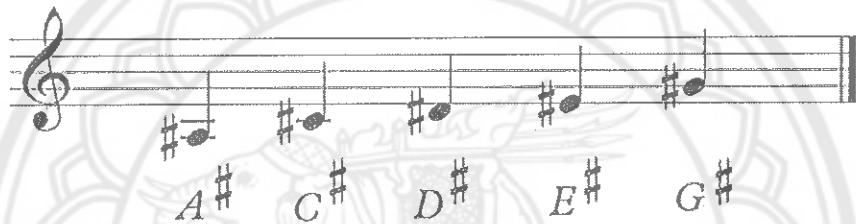
เพลงเพลงจ้อจ้า มีเสียงต่ำสุดคือเสียง $A^{\#}$ (ลา[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ซอล[#])
ดังนั้นมีช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ Maj 7 (คู่ 7 เมเจอร์)

6.2 กลุ่มน้ํอต (Note group)

เพลงเมืองจือจ้า ประกอบไปด้วยโน๊ต 5 เสียง เรียงจากต่ำไปสูง ได้แก่ A[#] (ลา[#])

C[#] (โด[#]) D[#] (เร[#]) E[#] (มี[#]) และ G[#] (ซอก[#])

6.3 จังหวะ(Rhythm)

เพลงเมืองจือจ้ามีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะในแต่ละห้องเพลง โดยจังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 70 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Adagio) สามารถวิเคราะห์หน่วยย่อของปัจจัยเอก (Motive) ได้คือ

จากหน่วยย่อของปัจจัยเอก (Motive) พบว่ามีการขยายปรับแต่งจำนวนเพลงด้วยการซีเควนซ์ (Sequence) ใน โนทีฟ (Motive) ในห้องเพลงที่ 39 และ 59 จะเห็นได้ว่าการขยายโนทีฟในบทเพลงมีการยืดที่มีการเพิ่มอัตราตัวโน๊ตให้ยาวขึ้นแต่เป็นการเติม เพิ่มจำนวนตัวโน๊ตเพื่อขยาย โนทีฟให้มีจำนวนมากขึ้นดังตัวอย่างห้องเพลงที่ 3-4, 22, 23, 44, 52 และ 53 มีการซ้ำทวน โนทีฟในห้องที่ 19

6.4 กระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern)

เพลงเมืองจือจ้ามีทั้งหมด 3 ห้อง ห้อง 1 มีทั้งหมด 4 ประ惰คเพลง แต่ละประ惰ค มีความยาวແປງเป็น 1, 2 มีประ惰คละ 3 ห้อง ประ惰คที่ 3 มีความยาว 6 ห้อง ประ惰คที่ 4 มีความยาว 7 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประ惰คที่ 1, 3 เป็นประ惰คสาม ประ惰คที่ 2, 4 เป็นประ惰คตอบจาก

ตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2 การซ้ำทวนขยายประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานของประโภคที่ 1 ประโภคที่ 4 การซ้ำทวนขยายประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานของประโภคที่ 3 ใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำงานของขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานเดียวกัน แปรทำงานให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ(ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปปกติแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานของแรก

ท่อน 2 มีทั้งหมด มีทั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวแบ่งเป็น 1, 3 และ 4 มีประโภคละ 8 ห้อง ประโภคที่ 2 มีความยาว 6 โดยแบ่งได้เป็นประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคสาม ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคตอบจากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2, 3, 4 การซ้ำทวนขยายประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานของประโภค ใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำงานของขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานเดียวกัน แปรทำงานให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปปกติแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานของแรก

ท่อน 3 มีทั้งหมด มีทั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวประโภคละ 8 ห้อง โดยแบ่งได้เป็นประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคสาม ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคตอบจากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้มกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2 การซ้ำทวนขยายประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำงานของประโภคที่ 1 ประโภคที่ 4 ขยายประโภคที่ 3 ใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำงานของขยายจากประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำงานเดียวกัน แปรทำงานให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปปกติแต่งเพิ่มอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำงานของแรกโดยมีโครงสร้างของลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากตัวอย่างในห้องที่ 65 – 71 ในต่อโครงหลักใหญ่หรือโน้ต G[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนโน้ตสำคัญในมิติล้อมมีทั้งโน้ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

ເມື່ອງຈົກຈຳ

Adagio $\text{♩} = 70$

Sasithorn Sirirat

ก่อน 1 บรรทัดที่ 1 บรรทัดที่ 2

8 บรรทัดที่ 3 บรรทัดที่ 4

15 ก่อน 2 บรรทัดที่ 1 บรรทัดที่ 2

22 บรรทัดที่ 2

30 บรรทัดที่ 3 บรรทัดที่ 4

38 บรรทัดที่ 4

46 ก่อน 3 บรรทัดที่ 1 บรรทัดที่ 2

54 บรรทัดที่ 2 บรรทัดที่ 3

62 บรรทัดที่ 3 บรรทัดที่ 4

70 บรรทัดที่ 4

76

6.5 การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเมืองจ้อจำบว่า เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของทำนองเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

6.5.1 การดำเนินทำนองต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำนองแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 72

65

6.5.2 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระยะข้ามขั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean การเคลื่อนที่ของทำนองแบบข้ามขั้น ตั้งแต่ครึ่ง 3 ขั้น เป็นจำนวนมากที่สุดตามตัวอย่างในห้องที่ 36 และห้องที่ 38-39

33

6.5.3 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเดียวกัน (Repetition) การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเดียวกัน ตามตัวอย่างในห้อง 41-42 และห้องที่ 44 - 45

41

7. เพลงเมืองเสือเก'

เพลงเสือเก'

Sasithorn Sirirat

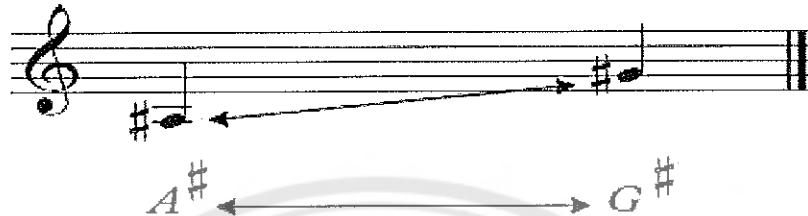
Adagio $\text{J} = 60$

Musical score for 'Song of the Tiger King' (เพลงเสือเก'). The score consists of ten staves of music for a single instrument. The key signature is A major (three sharps), and the time signature is common time (indicated by '2'). The tempo is Adagio ($\text{J} = 60$). Measure numbers are indicated at the beginning of each staff: 10, 18, 26, 34, 42, 51, 59, and 65. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some slurs and grace notes.

7.1 พิสัย หรือช่วงเสียง (Range)

เพลงเมืองสองเก่ามีเสียงต่ำสุดคือเสียง $A^{\#}$ (ลา[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ขอล[#])

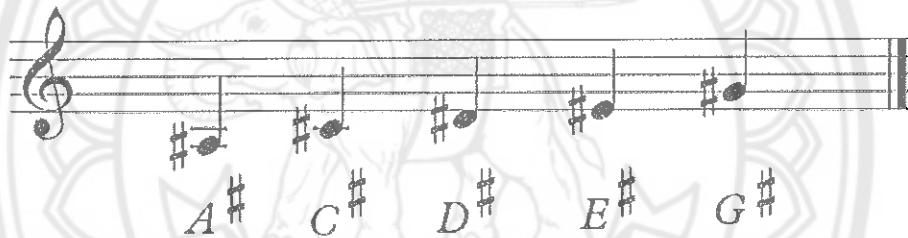
ดังรูปนี้จึงมีช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ Maj 7 (คู่ 7 เมเจอร์)

7.2 กลุ่มนี้้ง (Note group)

เพลงเมืองสองเก่า ประกอบไปด้วยโน้ต 5 เสียง เรียงจากต่ำไปสูง ได้แก่ $A^{\#}$ (ลา[#])

$C^{\#}$ (โด[#]) $D^{\#}$ (เร[#]) $E^{\#}$ (มี[#]) และ $G^{\#}$ (ขอล[#])

7.3 จังหวะ (Rhythm)

เพลงเมืองสองเก่ามีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นเพลงที่มี 2 จังหวะในแต่ละห้องเพลง โดยจังหวะที่ 1 มีน้ำหนักมากกว่าจังหวะที่ 2 มีอัตราความเร็วประมาณ 70 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Adagio) สามารถวิเคราะห์หน่วยปอยทำนองอย่างเอกสาร (Motive) ได้คือ

จากหน่วยปอยทำนองเอกสาร(Motive) เพลงลือกังอินจัว พบว่ามีการขยายปรับแต่ง จำนวนเพลงด้วยการซีเคนซ์ (Sequence) ในโนทีฟ (Motive) ในห้องเพลงที่ 42 จะเห็นได้ว่า การขยายมีการเพิ่มอัตราตัวโน้ตให้ยาวขึ้นแต่เป็นการเติม เพิ่มจำนวนตัวโน้ตเพื่อขยายโนทีฟให้มี จำนวนมากขึ้นดังตัวอย่างห้องเพลงที่ 3, 4, 12, 14, 17, 18, 26, 44, 47 และ 48 มีการวนซ้ำของ โนทีฟในห้องที่ 16 และ 46

7.4 กระสานจังหวะ (Rhythmic pattern)

เข็งเสือเก

Adagio $\text{♩} = 60$

Sasithorn Sirirat

โน๊ต 1 ประจำบี๊คที่ 1

ประจำบี๊คที่ 2

โน๊ต 2 ประจำบี๊คที่ 1

ประจำบี๊คที่ 2

ประจำบี๊คที่ 3 ประจำบี๊คที่ 4

ประจำบี๊คที่ 5 ประจำบี๊คที่ 6

โน๊ต 3 ประจำบี๊คที่ 1

ประจำบี๊คที่ 2

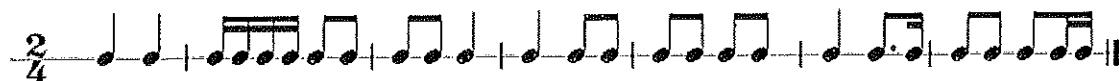
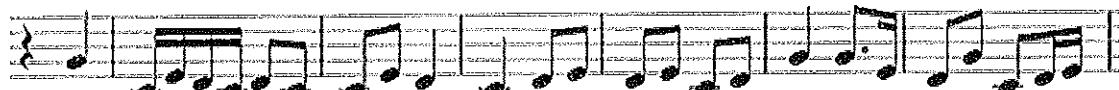
ประจำบี๊คที่ 3

ประจำบี๊คที่ 4

เพลงเมืองเดอเก มีทั้งหมด 3 ท่อน ท่อน 1 มีทั้งหมด 2 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวแบ่งเป็นประโภคที่ 1 มี 6 ห้อง ประโภคที่ 2 มีความยาว 8 ห้อง ประโภคที่ 1 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2 เป็นประโภคตอบจากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้ามกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2 การซ้ำทวนข้ายากประโภคใหญ่แบบมีการแปรทำนองประโภคที่ 1 มาจากพื้นฐานทำนองเดียวกัน แปรทำนองให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปตกแต่งพิมอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำนองแรก

ท่อน 2 มีทั้งหมด 6 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวแบ่งเป็นประโภคที่ 1 มี 6 ห้อง ประโภคที่ 2 มีความยาว 7 ห้อง ประโภคที่ 3, 4 และ 6 มีความยาว 4 ห้อง ประโภคที่ 5 มีความยาว 5 ห้องประโภคที่ 1, 3, 5 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2, 4, 6 เป็นประโภคตอบ จากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้ามกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 2, 3, 5, 6 มีการแบ่งทำนองคล้ายกัน การซ้ำทวนข้ายากประโภคใหญ่แบบมีการแปร ใช้เทคนิคการพัฒนาประโภคใหญ่โดยการแปรทำนองขยาย ประโภคที่ 1, 4 มาจากพื้นฐานทำนองเดียวกัน แปรทำนองให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปตกแต่งพิมอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำนองแรก

ท่อน 3 มีทั้งหมด 4 ประโภคเพลง แต่ละประโภค มีความยาวแบ่งเป็นประโภคที่ 1, 2 และ 4 มี 6 ห้อง ประโภคที่ 3 มีความยาว 8 ห้อง ประโภคที่ 1, 3 เป็นประโภคตาม ประโภคที่ 2, 4 เป็นประโภคตอบ จากตัวอย่างประโภคเพลงที่มาเข้ามกันเป็นประโภคใหญ่ ทำดังนี้ ประโภคที่ 1, 4 มีการแบ่งทำนองคล้ายกัน การซ้ำทวนข้ายากประโภคใหญ่แบบมีการแปร ใช้เทคนิคการพัฒนา ประโภคใหญ่โดยการแปรทำนองขยาย ประโภคที่ 2, 3 มาจากพื้นฐานทำนองเดียวกัน แปรทำนองให้แตกต่างไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงตัวโน้ตในลักษณะของการตกแต่งด้วยโน้ตประดับ (ornament) และเติมตัวโน้ตเข้าไปตกแต่งพิมอีกทำให้อารมณ์ของการฟังเปลี่ยนไปจากที่ฟังทำนองแรก โดยมีโครงสร้างของลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากตัวอย่างในห้องที่ 15 – 21 ในต่อครองหลักใหญ่หรือโน้ต C[#] เกิดบนจังหวะที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ส่วนโน้ตสำคัญในมิติลงมีทั้งโน้ตที่เกิดบนจังหวะที่ 1 และจังหวะที่ 2

7.5 การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงเพลงเมืองเสօแก่ พบร้า เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของทำนองเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

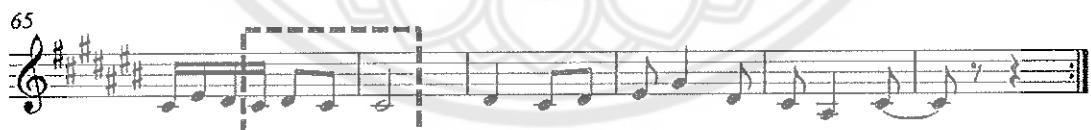
7.5.1 การดำเนินทำนองต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step ตามตัวอย่างการเคลื่อนที่ของทำนองแบบต่อเนื่องกัน ในห้องที่ 1, 2 และ 3

7.5.2 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระยะข้ามขั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean การเคลื่อนที่ของทำนองแบบข้ามขั้น ตั้งแต่คู่ 3 ขึ้นไปซึ่งพบมากที่สุดตามตัวอย่างในห้องที่ 19-20

7.5.3 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเสียงเดียวกัน (Repetition) การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเสียงเดียวกัน ตามตัวอย่างใน ห้อง 65-66

บทที่ 6

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง 丹เตรีประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาภูมิแบบและลักษณะของเครื่องดัตรี ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมงานศพ เนื่องจากชุมชนบ้านตลาดมังยังคงสืบทอดภูมิแบบการประกอบพิธีกรรมงานศพ รวมทั้งภูมิแบบการใช้เครื่องดัตรีในการประกอบพิธีกรรมงานศพไว้ให้ค้ายคลึง กันในอดีต ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า การวิจัยขึ้นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ภาคสนามเป็นสำคัญ ผู้วิจัยไปเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนหลากหลายกิจกรรม ในภาวะเข้าชุมชนได้เก็บข้อมูล ในหลายภูมิแบบ ทั้งการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยการวิจัยมีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

- เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง
  - เพื่อวิเคราะห์ภูมิแบบและลักษณะทางดัตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง
  - เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของดัตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง
- จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง

จากการศึกษาชาวมังในบ้านตลาดมัง มีการประกอบพิธีกรรมงานศพในภูมิแบบเช่นนี้ มาอย่างช้านานตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน แนวทางในการประกอบพิธีกรรมงานศพโดยทั่วไป ยังคงรักษาแนวทางตามความเชื่อเดิม มีการจัดพิธีใน 3 สถานที่ คือ มีการจัดพิธีที่บ้านของ ผู้เสียชีวิต จัดพิธีที่ลานล้มรัว และจัดพิธีที่สุสาน แต่ก็อาจมีการเปลี่ยนภูมิแบบไปตามความเหมาะสม ของยุคสมัยบ้าง เช่น

ปัจจุบันแม้จะมีการรักษาพิธีในlong yein แต่ก็ยังคงมีลูกหลานผู้หลงใหลอยู่และเกี่ยง ดูแล ปัดแมลงตลอดเวลา เช่นประเพณีเดิมที่ทำมา รวมทั้งยังคงนำผู้ตายวางบน "น้ำ" เช่นเดิมแม้ศพจะ อุญในlong yein แต่ชาวมังก็จะปรับเปลี่ยนภูมิแบบเล็กน้อย คือ จะวางlong yein ที่รักษาพิธีบนม้าแทน การวางศพที่บ้าน "น้ำ" โดยตรง

และแม้จะมีการแจ้งผู้ใหญ่บ้านให้ประกาศเสียงตามสายเพื่อแจ้งแก่คนในชุมชนว่ามี ผู้เสียชีวิตที่บ้านหลังนี้ แต่ก็ยังคงมีการยิงปืนขึ้นฟ้า เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนเป็นการจุดประทัดแทน

โดยภาพรวมรูปแบบการประกอบพิธีกรรมงานศพของชาวมังน้ำนั้นตลาดมังยังปฏิบัติเช่นเดิมมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น

ยังคงใช้เสียงเพลงจากเมือง และกลองในการสือสารกับผู้ตาย

ยังมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งในงานศพ ซึ่งรวมไปถึงการกำหนดเพศกำหนดบุคคลในครอบครัวที่จะทำบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งนั้นๆ

ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนยังมีการเตรียมสุดสำหรับพิธีศพของตนเอง โดยสุดที่เตรียมก็ยังคงทำจากผ้าไยกัญชงเช่นเดิม

ยังมีการสือสารกับผู้ตายด้วยเหล้าและไม่เสียงหาย

ยังมีพิธีมอบหมู และล้มวัวซึ่งมอบให้โดยลูกชาย

การจัดงานจะเริ่มตั้งแต่การอาบน้ำแต่งตัวผู้เสียชีวิต การสวดนำวิญญาณเก็บรายเท้า หมาแข้งเบิกทางกับผู้บ้านผู้เรือนตามจุดต่างๆ ภายในบ้าน มอบหมูแก่ผู้ตายทุกครั้งก่อนฆ่าเพื่อใช้ทำอาหารเลี้ยงแขก ตั้งข้าวให้ผู้ตายวันละ 3 เวลา จัดพิธีไหว้ในวันก่อนวันฝัง มีพิธีล้มโต๊ะ และทำพิธีล้มวัวที่ลานของชุมชนในช่วงเช้าของวันฝัง เมื่อเสร็จพิธีล้มวัวจึงนำผู้ตายไปทำพิธีฝังที่สุสานหลังการฝังศพก็ยังมีการนำข้าวมือเข้าไปให้วิญญาณผู้ตาย รวมทั้งยังมีการทำบุญให้แก่ผู้ตายหลังพิธีฝังผ่านไป 11 วันด้วย ซึ่งจำนวนวันและขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมงานศพตามที่กล่าวไปข้างต้นนั้นยังมีแบบแผนและรายละเอียดเป็นเช่นอดีต

รูปแบบและลักษณะทางคนตระในพิธีกรรมงานศพชาวมัง

การศึกษารูปแบบและลักษณะทางคนตระในพิธีกรรมงานศพชาวมังที่บ้านตลาดมัง ตำบลคลอง栏 พบว่า มีการใช้เครื่องดนตรี 2 ชนิดในการประกอบพิธีกรรมงานศพ คือ เมือง และกลอง ในพื้นที่บ้านตลาดมังมีเมืองหั้งแบบที่ทำมาจากไม้ไผ่ และเมืองที่ทำมาจากห่อพีรีซี โดยเมืองจะประกอบด้วย ตัวเมือง (เต้าเมือง) ดีเมือง และลิน

ตัวเมือง (เต้าเมือง) ทำจากไม้เนื้อแข็งหรือห่อพีรีซี เจาะรูตรงกลางเต้า 6 รูเพื่อเป็นตัววางดี เมือง ตัวเมืองจะเป็นรูปปลายแหลมขยายใหญ่มาถึงกลางเป็นลักษณะรูปวงรี ข้างในถูกขุดเป็นรูหรือทำให้มีโพลง ส่วนหัวจะเป็นรูเพื่อให้เป่าหรือดูดลมได้ แต่ส่วนปลายจะไม่มีรู

ดีเมือง คือ ลำเมืองที่ทำจากไม้ไผ่ หรือห่อพีรีซี เมืองมังจะมี 6 ดี เสียงบอยู่ในเต้าเมืองด้านละ 3 ดี แต่ละดีมีชื่อเรียก

ดีที่ 1 คือ ดีหล้า

ดีที่ 2 คือ ดีตื้อ

ดีที่ 3 คือ ดีจุ

ดีที่ 4 คือ ดีเกง

ดีที่ 5 คือ จี๊ก้าง

ดีที่ 6 คือ ตีปุ๊

ลิ้น ลิ้นแหงทำจากทองเหลือง ภายในดีหลัวบรรจุลิ้นทองเหลือง 2 ลิ้น ส่วนดีอื่นๆ มี 1 ลิ้น ลิ้นแหงเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการทำให้มีเสียงดีหรือไม่ดี

วิธีการเล่น นักดนตรีจะใช้วิธีการสูดลมเข้าและเป่าลมออกไปยังดีต่างๆ การทำให้เกิดเสียงสูงต่ำต่างระดับจะใช้น้ำมือปิดชูที่เจาะไว้ในแต่ละดี

กลองจะประกอบด้วย ตัวกลอง และหนังกลอง ตัวกลอง ทำจากไม้เนื้อแข็งหรือสังกะสี หากเป็นไม้เนื้อแข็งจะเปิดหดลุ้งด้านหัวและด้านท้าย แต่หากทำมาจากสังกะสีจะเปิดหดลุ้งด้านบน ด้านเดียวส่วนด้านล่างปิด ส่วนหนังกลอง ทำจากหนังวัว โดยนำมาซึ่งให้ตึงหั้งด้านหัวและด้านท้าย ในการตีกลองประกอบพิธีศพจะใช้น้ำเดี่ยว แต่ในการซิงจะขีดด้านเดียวหรือสองด้านก็ได้

การตีกลอง ผู้ตีกลองจะยืนตีโดยใช้มือตี โดยจะตีที่ 2 บริเวณ คือ ตีหน้ากลอง และตีด้านข้างกลอง การตีกลอง มี 3 รูปแบบ คือ

1. ตีหน้ากลอง 2 ครั้งด้วยมือซ้ายและขวา ตามด้วยการตีด้านข้างกลอง 2 ครั้ง ด้วยมือซ้ายและขวา
2. ตีพร้อมกันทั้งมือซ้ายและมือขวา โดยมือซ้ายจะตีด้านข้างกลอง ส่วนมือขวาจะตีด้านหน้ากลอง เพลงสำคัญทั้ง 5 เพลงจะใช้วิธีการตีแบบนี้
3. การตีรัวสองมือที่หน้ากลอง จะใช้เพื่อเปลี่ยนท่อนเพลงระหว่างเพลงจู่ๆ กับท่อนเพลงหลัก

ตอนตีในพิธีกรรมงานศพอยู่ 2 ลักษณะ คือ เพลงบรรเลงและเพลงที่มีเนื้อร้อง เพลงบรรเลง เป็นตอนตีที่ไม่มีเนื้อร้อง จะใช้แหงและกลองเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลง เพลงบรรเลงที่สำคัญในพิธีกรรมงานศพของชาวมังถิบานาดาดมังมีด้วยกัน 7 เพลง คือ 1) หลือกัง อินจ้า 2) จู่ๆ 3) แหงตูช้า 4) แหงจีแหง 5) แหงน่อไช แหงน่ออู แหงน่อนอ 6) แหงจือจ้า 7) แหงเสอกเก ในกระบวนการบรรเลงแหงตูช้า แหงจีแหง แหงน่อไช แหงน่ออู แหงน่อนอ แหงจือจ้า และแหงเสอกเก จะเริ่มต้นด้วยเพลงหลือกังอินจ้า และเพลงจู่ๆ กับ

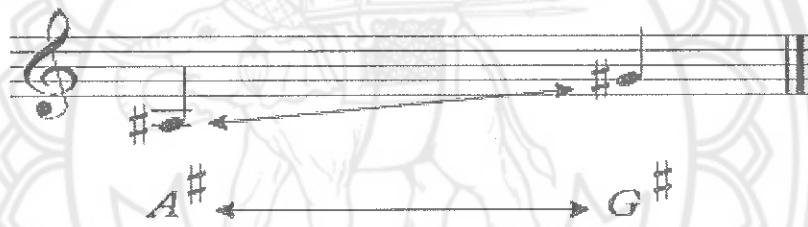
เพลงที่มีเนื้อร้อง จะมีผู้ทำหน้าที่กล่าวคำที่ต้องการสื่อกับผู้ตายหรือด้วยวิญญาณต่างๆ คำพูดเหล่านั้นจะร้องแบบดันสุดและใส่ทำงานของสูงต่ำให้คล้ายการร้องเพลง จะใช้เพียงแหงเท่านั้น ในการบรรยายคำ โดยไม่ใช้กลอง

การศึกษาโน้ตเพลงในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงของ รองศาสตราจารย์ ประทีป นักปี มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

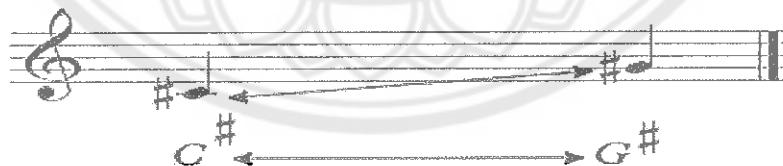
1. พิสัย หรือช่วงเสียง(Range)
2. กลุ่มโน้ต(Note group)
3. จังหวะ(Rhythm)
4. กระสวนจังหวะ(Rhythmic pattern)
5. การเคลื่อนที่ของทำนอง(Melodic motion)

1. พิสัย หรือช่วงเสียง (Range) ของเพลงในพิธีกรรมงานศพชาวมังบ้านตลาดมัง มี 2 รูปแบบคือ

1.1 มีเสียงต่ำสุดคือเสียง $A^{\#}$ (ลา[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ซอล[#]) ดังนั้นจึงมีช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ Maj 7 (คู่ 7 เมเจอร์) ซึ่งได้แก่เพลง เพลงหลือก็อินจ้า เพลงจู่ๆ ก เพลงเม่ง ญี่ข่า เพลงเม่งจื๊อจ้า และเพลงเม่งเสือเก

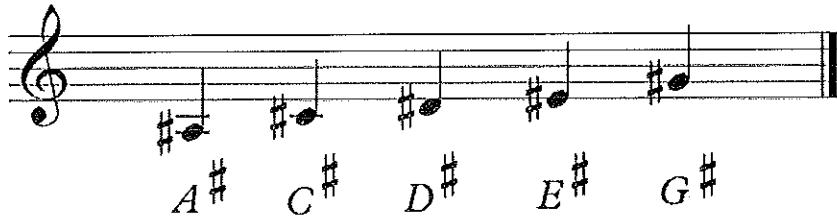
1.2 มีเสียงต่ำสุดคือเสียง $C^{\#}$ (โด[#]) เสียงสูงสุดคือเสียง $G^{\#}$ (ซอล[#]) ดังนั้นจึงมีช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ Per 5 (คู่ 5 Perfect) ซึ่งได้แก่ เพลงเม่งจีเหง่ง เพลงเม่งน่อไช เพงน่อญี่ แห่งน้อมoko

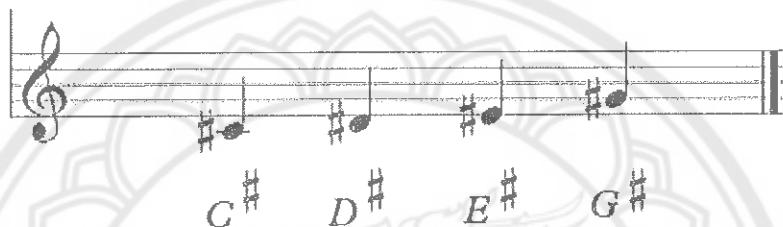
2. กลุ่มโน้ต (Note group)

กลุ่มโน้ต (Note group) ของเพลงในพิธีกรรมงานศพชาวมังบ้านตลาดมัง มี 2 รูปแบบคือ

2.1 ประกอบไปด้วยโน้ต 5 เสียง เรียกว่ากต้าไปสูง ได้แก่ $A^{\#}$ (ลา[#]) $C^{\#}$ (โด[#]) $D^{\#}$ (เอ[#]) $E^{\#}$ (มี[#]) และ $G^{\#}$ (ซอล[#]) ซึ่งได้แก่ เพลงหลือก็อินจ้า เพลงจู่ๆ ก เพลงเม่งญี่ข่า และเพลงเม่งเสือเก

2.2 ประกอบไปด้วยโน้ต 4 เสียง เรียงจากต่ำไปสูง ได้แก่ C[#] (ดี[#]) D[#] (เร[#]) E[#] (มี[#]) และ G[#] (ซอล[#]) ซึ่งได้แก่ เพลงเมืองจีหนัง เพลงเม่นอ้อไซ เม่นน่อซู เม่นน้อมอ

3. จังหวะ (Rhythm)

จังหวะ (Rhythm) ของเพลงในพิธีกรรมงานศพชาวม้งบ้านตลาดมั่ง ตำบลคลองลาน พัฒนา มีอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ และมีอัตราความเร็วประมาณ 50 - 70 จังหวะเคาะต่อ 1 นาที เป็นอัตราความเร็วแบบช้า (Adagio)

4. กระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern)

เมื่อนำมาจัดเรียงเป็นกระสวนจังหวะพบว่ามีการใช้โน้ตโครงหลักใหญ่ที่ใช้ดำเนินทำงานของเกิดบนจังหวะที่ 1 ของห้องเพลงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนโน้ตสำคัญในมิติของเกิดที่นับบนจังหวะ 1 และ 2

5. การเคลื่อนที่ของทำนอง (Melodic motion)

การวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงจึงชูกพบว่า เป็นเพลงที่มีความต่อเนื่องของทำนองเพลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

5.1 การดำเนินทำนองต่อเนื่องไปเป็นลำดับขั้น (Conjunct Motion) หรือ step by step

5.2 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับขั้น (Disjunct Motion) หรือ Lean

5.3 การดำเนินทำนองต่อเนื่องกันไปในระดับเสียงเดียวกัน (Repetition) การเคลื่อนที่ของทำนองในระดับเสียงเดียวกัน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศพชาวมัง

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศพชาวมังบ้านตลาดมัง พบว่า ดันตรี เป็นส่วนสำคัญหลักในการประกอบพิธีกรรมงานศพ โดยจะมีการบรรเลงเพลงตลอดการจัดงาน ตั้งแต่เข้ามีดจนถึงช่วงดึก คือ ตั้งแต่ตอนสิ้นใจจนกระทั่งทำพิธีฝังที่สุสานเรียบร้อย

เพลงบรรเลงที่สำคัญในพิธีกรรมงานศพของชาวมังที่บ้านตลาดมังมีด้วยกัน 7 เพลง คือ

1. เพลงหลือก็งอินจัว หมายถึง การพาวิญญาณวนรอบกลอง

2. เพลงจู่ซุก หมายถึง การแนะนำหรือสื่อกับวิญญาณว่าจะทำอะไรไป ให้วิญญาณ

ผู้เสียชีวิตมาฟัง

3. เม่งตูซ่า จะเปาตอนสิ้นใจ หรือครัวแกะเมื่อญาติเชิญหมอด่งมา

4. เม่งจีเหง่ เป็นเพลงที่ใช้เชิญศพเข้ามำ

5. เม่งน่อไซ เม่งน่ออยู่ เม่งน่อมอง เพลงนี้ต้องเปาเพื่อเชิญวิญญาณคนเสียชีวิตทานอาหาร

6. เม่งจือจ้า เพลงนี้จะบรรเลงทุกครั้งที่มีการส่งมอบวิญญาณสัตว์ให้แก่ผู้เสียชีวิต

7. เม่งເສອເກົ່າ เป็นบทเพลงที่ใช้เชิญวิญญาณออกจากบ้าน หรือการออกไปทำพิธีที่สุสาน

การอภิปรายผล

ประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมัง

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาการประกอบพิธีกรรมงานศพชาวมังบ้านตลาดมัง ดำเนลัดลองลานพัฒนา ทำให้ทราบว่ารูปแบบการประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่ยังปฏิบัติเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ ซึ่งเหตุที่ทำให้ชาวมังบ้านตลาดมัง ดำเนลัดลองลานพัฒนายังสามารถรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ ปัจจัยหลักน่าจะมาจาก ชาวมังยังมีการติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลาทำให้ชาวมังภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง รู้สึกอย่างดีรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมไว้ รวมทั้งส่วนใหญ่จะแต่งงานกับคนมังด้วยกันทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมัง และส่วนหนึ่งก็เนื่องด้วยได้รับการสนับสนุนเรื่องการรวมกลุ่ม และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมจากภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญจากการเห็นถึงคุณค่าทางสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา นอกจากนี้การรวมกลุ่มของชาวมังยังมีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ และการสร้างเม็ดเงินในระบบการท่องเที่ยวด้วย

ชาวมังทั่วประเทศจะการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายมังแห่งประเทศไทย เครือข่ายมังจะมีคลื่นวิทยุของตนเอง เป็นคลื่นวิทยุที่อยู่ในระบบ A.M. มีการติดต่อกันผ่าน Facebook ซึ่งอุเครือข่ายตระกูลมังในประเทศไทย เครือข่ายมังจะมีการนัดประชุม และทำกิจกรรมร่วมกันเสมอๆ

โดยการประชุมจะย้ายสถานที่ประชุมเวียนไปตามจังหวัดต่างๆ ที่มีชาวมั่งค่าอยู่ เช่น จังหวัดตาก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ในกระบวนการกลุ่มกันจะมีการพูดคุยเรื่องที่เป็นเนื้อหาวิชาการเกี่ยวกับชาติพันธุ์มังในด้านต่างๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ชนบกรุ่มนี้ยังมีประเพณี และเผยแพร่ในรูปแบบเอกสาร แต่การเผยแพร่ข้อมูลยังอยู่ในวงจำกัด นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ภายในระหว่างจังหวัดต่างๆ มีการจัดแข่งกีฬาที่เป็นกีฬาชาวมัง เช่น แข่งเป้าลูกดอก ยิงหน้าไม้ โยนลูกข้าง หรือบางครั้งก็เป็นการแข่งกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ เช่น แข่งซักกะเย่อ เป็นต้น

รูปแบบและลักษณะทางดนตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมัง

รูปแบบและลักษณะทางดนตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมังบ้านตลาดมัง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ นิรุตร์ แก้วหล้า (2553) ที่อธิบายว่า ลำเคียงและเต้าเค่งในปัจจุบันนิยมทำจากห่อใบไม้สดอนเพื่อความคงทน สำหรับลำเคียงยังเน้นการใช้สีเหลืองให้คล้ายสีไม้ไผ่เหมือนเดิม ลำเคียงมี 6 ลำเดียง อยู่บนเต้าเค่งข้างละ 3 ลำ เดิมลำเคียงผลิตจากไม้หัก หรือไม้ข้าวหลาม ดีหล้มีขนาดใหญ่สุด ภายในดีหลัวซึ่งเป็นท่อนหลักที่สามารถกำหนดการตั้งเสียงให้ท่ออื่นๆ บรรจุลินท์ที่ทำจากทองเหลือง 2-3 ลิ้น อีก 5 ห่อ มีลิ้นห่อละ 1 ลิ้นและมีขนาดเล็กกว่าดีหลัว เดิมเต้าเค่ง จะใช้ไม้ขีนเดียวฝากลาง 2 ชีก เจาะให้กลวงเสร็จแล้วนำมาประกอบกันให้สนิท เจาะรูตามแนวตั้งจำนวน 2 แตกา ละ 3 รู เพื่อให้เสียบลำเค่ง ปัจจุบันใช้ห่อใบไม้สดอนขนาดใหญ่ ใช้ความร้อนในการขยายตัวของห่อทำให้เต้าเค่งมีขนาดใหญ่เท่ากับเต้าเค่งไม้ฝ่าอกเป็น 2 ชีก

จากการศึกษารูปแบบและลักษณะทางดนตรีในพิธีกรรมงานศพชาวมังบ้านตลาดมัง พบว่าลักษณะเครื่องดนตรี โดยเฉพาะเสียงยังคงรูปแบบและลักษณะโดยส่วนใหญ่คล้ายกับงานวิจัยของนิรุตร์ คือมีการใช้เมฆ และกลองในเพลงบรรเลงทั้งหมด รวมทั้งมีการเป่าเสียงประกอบในการขับร้องแบบดั้นสุดบทสรุปนำร่องญาณ และพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงลักษณะเครื่องดนตรีไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ จากเดิมที่มีเฉพาะเมฆไม้ไผ่ ปัจจุบันก็จะมีเมฆที่ทำจากห่อพีวีซี เพิ่มขึ้นมาอีกแบบ จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง พบว่า การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดจากความเชื่อหรือความศรัทธาที่เปลี่ยนไป แต่เกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่มีป่าไผ่ร้อยลง มีผู้รู้ด้านการทำเมฆจากไม้ไผ่ร้อยลง ทำให้ชาวมังต้องหันมาใช้เมฆที่ทำจากห่อพีวีซีที่มีขายทั่วไป ราคาถูกเนื่องจากการทำเมฆจากห่อพีวีซีทำได้ง่ายกว่า เพราะห่อพีวีซีหากขีดได้ง่าย และมีขนาดมาตรฐาน ขณะที่หามไม้ไผ่ซึ่งหมายความว่าแก้การทำเมฆยาก และไม่แต่ละลำขนาดไม่เท่ากัน ผู้ที่จะทำเมฆจากไม้ไผ่ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น

บทบาทหน้าที่ของคุณครูในพิธีกรรมงานศพชาวมัง

งานวิจัยของสมัย สุทธิธรรม (2541) ให้ข้อมูลว่าชาวมังนับถือผีต่างๆ เช่น ผีเช้า ซึ่งเป็นเทวดาที่อนุญาตให้คนลงมาเกิด ก็จะยิ่ง ซึ่งเป็นผีพากผู้หงิงที่สามารถให้ลูกได้ ผีเสง ที่มีบทบาทในการรักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วย หรือดื้า ที่เป็นผีเรือน คุอยรักษาคนและสัตว์เลี้ยงในเรือน อาศัยอยู่ตามที่ต่างๆ ของบ้าน เช่น เตาไฟใหญ่ เตาไฟเล็ก ประดุจ คาดพาดระหว่างเสาห้องนอนกับเสาผังด้านห้องผี เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับผลการศึกษาพิธีกรรมงานศพชาวมังบ้านตลาดมัง ที่จะมีคุณครูเป็นส่วนสำคัญหลักของการประกอบพิธี ด้วยชาวมังมีความเชื่อว่า คุณครูเป็นสิ่งที่สืบทอดวิญญาณต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นวิญญาณของผู้ตาย ผีบ้านผีเรือน หรือวิญญาณเจ้าที่ ทำให้จำเป็นต้องมีคุณครูตลอดพิธีกรรมงานศพ เพราะงานศพเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวิญญาณผู้เสียชีวิต ผีบ้านผีเรือน หรือวิญญาณเจ้าที่

จากการศึกษานักศึกษาในพิธีกรรมงานศพชาวมัง บ้านตลาดมัง ทำให้เห็นเด่นชัดว่าชาวมัง ยังนับถือ และเชื่อเรื่องผีต่างๆ อياะหนึ่งใน援引 พระบรมขั้นตอน ทุกพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับผีหรือวิญญาณต่างๆ ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้จึงมีผลทำให้ชาวมังนับถือเม่ง และกล่อง รวมทั้งหมาเม่ง และเตอเก่ ที่ทำหน้าที่ติดต่อกับวิญญาณต่างๆ ไปด้วย ความสำคัญของเมง และกล่อง ดูได้จากการดูแลและการเก็บรักษา ที่ชาวมังจะเก็บเมงแขวนไว้ที่ฝาผนังบ้าน และเก็บกล่องไว้โดยการแขวนไว้ในที่สูงภายในตัวบ้าน ในส่วนของกล่องจะไม่ให้มีการจับเล่นได้ง่ายเนื่องจากเป็นเครื่องดูแลที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพเท่านั้น แต่เมงจะสามารถนำมาเป็นเพื่อความบันเทิงได้ แต่อย่างไรก็ตามก็จะมีข้อห้ามไม่มีการเป่าเพลงที่ใช้ในงานศพที่บ้าน เพราะชาวมังเชื่อว่าการเล่นกล่อง หรือเป่าเพลงที่ใช้ในงานศพจะทำให้มีคนเสียชีวิตภายนอกบ้าน และหมาเมงยังได้รับความสำคัญโดยการได้รับเชิญหมุติดเนื้อดีสิ่ง 3 ชิ้นต่อตัวจากเจ้าภาพงานศพ

ความสำคัญของคุณครูในพิธีกรรมงานศพชาวมังเป็นไปในทางเดียวกันกับงานวิจัยของเจนยุทธ พุฒหมื่น(2556) ที่อธิบายว่าการประกอบพิธีกรรมดังต่อไปนี้เป็นการเริ่มต้นใหม่ จนถึงการฝังร่างของผู้ตายจะใช้เครื่องดูแลที่ 2 ชนิด คือ เมง และกล่อง ชาวมังจะใช้เมงในพิธีงานศพเป็นหลักโดยเป็นเครื่องนำทางของผู้ตายไปสู่ปรโลก ละนันในธรรมเนียมมังจึงห้ามมิให้ฝึกเป่าเมงภายนอกบ้าน ส่วนใหญ่จะฝึกในที่ห่างไกลหมู่บ้านซึ่งมักจะเป็นที่พักพิงตามไร่สวน สวนกล่อง หรือจั่วจะมีลักษณะเป็นกล่องหนึ่งหรือสองหน้าก็ได้ กล่องมังจะใช้เมงประกอบพิธีงานศพ การปล่อยผีหรือปลดปล่อยวิญญาณเท่านั้น กล่องที่ใช้ในพิธีกรรมศพ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ กล่องประจำหมู่บ้าน และกล่องที่ทำขึ้นเฉพาะงานสำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีกล่องประจำหมู่บ้าน ชาวมังในหมู่บ้านส่วนเป็นมี 8 บทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมงานศพ คือ

1. เม่งตุสา เพลงແກ້ທັງຈາກຜູ້ຕາຍໄດ້ສິນລມຫຍາຍໃຈ
2. ເມັງຈັກເຈີຍ ແພລົງທີ່ໃຊ້ໃນກາຮ່າສຸກໃນພຶກຂຽມ
3. ເມັງເຈ່ອນ ແພລົງເຄື່ອນຍ້າຍສົ່ງທີ່
4. ເມັງຊ່າຍ ແພລົງເວີຍກວດວິຄູ່ງຄູ່ານໃຫ້ມາຮັບເຂົາອາຫາວເຫຼຳ
5. ເມັງຫຼູ ແພລົງເວີຍກວດວິຄູ່ງຄູ່ານໃຫ້ມາຮັບເຂົາອາຫາວລັງ
6. ເມັງມອ ແພລົງເວີຍກວດວິຄູ່ງຄູ່ານໃຫ້ມາຮັບເຂົາອາຫາວເຢັນ
7. ເມັງເລຼອດເດືອ ແພລົງເພາກຮະດາະເຈີນກະຣະດາະທອງໃຫ້ກັບຜູ້ຕາຍ
8. ເມັງເສົອເກົ່າ ແພລົງເຄື່ອນຍ້າຍສົ່ງພອອກຈາກບ້ານ

ຈຳນວນບັນພົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນນີ້ ພບວ່າບັນພົນໃນການວິຈັຍຂອງເຈນຍຸທອ ທີ່ບ້ານສົບເປີດກັບບັນພົນໃນການວິຈັຍດົນຕົວໃນພຶກຂຽມງານສົພພໍາວັນ ບ້ານຕລາດນັ້ນມີ 4 ແພລົງທີ່ແມ່ນອັນກັນທັ້ງຫຼື່ອພົນແລະຄວາມໝາຍ ນັ້ນດີອ

1. ເມັງຫຼູ້າ ຈະເປົ້າຕອນສິ້ນໃຈ
2. ເມັງຈີ່ເໜັງ ເປັນພົນທີ່ໃຊ້ເຫຼຸມສົ່ງມ້າ
3. ເມັງຈົ້ອຈໍາ ແພລົງນີ້ຈະບວຮັງທຸກຄັ້ງທີ່ມີກາຮັງສົມບິຄູ່ງຄູ່ານສົດວິທີໄທແກ່ຜູ້ເສີຍຫິວິດ
4. ເມັງເສົອເກົ່າ ເປັນບັນພົນທີ່ໃຊ້ເຫຼຸມວິຄູ່ງຄູ່ານອອກຈາກບ້ານ ອ້ອກກາວອອກໄປທຳພຶກທີ່ສຸສານ ແລະມີ 1 ແພລົງທີ່ມີຫຼື່ອຄລ້າຍກັນແຕ່ໃນຕົວພົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ດີວ່າ ຖັນວິຈັຍບ້ານສົບເປີດ ມີພົນ ເມັງຊ່າຍ ເປັນພົນເວີຍກວດວິຄູ່ງຄູ່ານໃຫ້ມາຮັບເຂົາອາຫາວເຫຼຳ ແພລົງເມັງຫຼູ ເປັນພົນເວີຍກວດວິຄູ່ງຄູ່ານໃຫ້ມາຮັບເຂົາອາຫາວລັງ ແລະພົນເມັງມອ ເປັນພົນເວີຍກວດວິຄູ່ງຄູ່ານໃຫ້ມາຮັບເຂົາອາຫາວເຢັນ ໂດຍທັ້ງ 3 ແພລົງມີໂນຕົວແຕກຕ່າງກັນ ຂັດະທີ່ງານວິຈັຍດົນຕົວພຶກຂຽມງານສົພພໍາວັນ ບ້ານຕລາດນັ້ນ ພບວ່າ ບ້ານຕລາດນັ້ນໃຊ້ເພີ່ງ 1 ແພລົງໃນການບວຮັງເຫຼຸມວິຄູ່ງຄູ່ານມາທານອາຫາວ ທັ້ງ 3 ມື້ອ ຜໍາມັ້ງທີ່ບ້ານຕລາດນັ້ນຈຶ່ງເຮັດວຽກວ່າພົນເມັງນໍ້ອໃຈ ເມັງນໍ້ອຫຼູ ເມັງນໍ້ອມອ ດີວ່າ ເປັນກາວເຮີຍກໍ່ອ ຮວມໃນຄັ້ງເດືອກໄໝໄໝແກ້ເຮົາທີ່ລະໜີ້ອ້າທີ່ກ່າວກັບການເຫຼຸມວິຄູ່ງຄູ່ານມາທານອາຫາວມື້ອເຂົ້າ ມື້ອລາງວັນ ແລະ ມື້ອເຢັນ

ນອກຈາກນີ້ກໍຈະມີພົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນດີວ່າ ບ້ານສົບເປີດມີພົນເມັງເລຼອດເດືອ ທີ່ຈຶ່ງເປັນພົນເພາກຮະດາະເຈີນກະຣະດາະທອງໃຫ້ກັບຜູ້ຕາຍ ໃນຂັດະທີ່ບ້ານຕລາດນັ້ນໄມ້ມີພົນນີ້

ແລະບ້ານຕລາດນັ້ນມີພົນທີ່ຫຼື້ອກັ້ງອືນຈັ້ວ ທີ່ຈຶ່ງເປັນພົນທີ່ພາວິຄູ່ງຄູ່ານກວບກລອງ ແລະພົນຈຸ່ງຫຼູກ ທີ່ຈຶ່ງເປັນພົນທີ່ໃຊ້ແນະນຳຫຼື້ອສື່ອກັບວິຄູ່ງຄູ່ານວ່າຈະທຳອະໄວຕ່ອໄປ ໄທວິຄູ່ງຄູ່ານຜູ້ເສີຍຫິວິດ ມາພັ້ງ ແຕ່ງານວິຈັຍຂອງເຈນຍຸທອ ທີ່ບ້ານສົບເປີດໄມ່ປ່າກງູ້ 2 ແພລົງນີ້

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้พบสิ่งที่นำเสนอในหลายประการเกี่ยวกับประเด็นงานศพ โดยเฉพาะความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับพิธีกรรมงานศพของชาวมัง ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ได้มีการสืบทอดกันในหมู่ชาวมัง ทำให้เกิดพิธีกรรมงานศพที่ยังคงรูปแบบเดิมไว้เป็นส่วนมาก ซึ่งหากมีผู้วิจัยก็จะทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์มังเพิ่มขึ้น
2. การศึกษาครั้งนี้เห็นว่า ยังขาดการศึกษาวิธีการทำเมืองไม่ไฟ ซึ่งเหลือผู้ที่ทำได้ไม่มาก หากมีการศึกษา ก็จะเป็นการบันทึกข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์วิธีการทำเมืองไม่ไฟแบบดั้งเดิมไว้
3. การศึกษาครั้งนี้เห็นว่า ยังไม่มีการบันทึกโนํตเพลงในพิธีกรรมอื่นๆ ของชุมชนบ้านตลาดมัง ซึ่งการบรรเลงเพลงของชาวมังแต่ละชุมชนอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันออกไป หากมีการศึกษาโนํตเพลงในพิธีกรรมอื่นๆ และจัดทำเอกสารไว้ในชุมชนหรือเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ก็จะเป็นสื่อเรียนรู้ของเยาวชนรุ่นใหม่ของชุมชนที่สนใจ หรือเป็นสื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคลอื่นๆ ที่สนใจต่อไป

บรรณานุกรม

- เกศินี ศรีรัตน์. (2553). โครงการวิจัยเรื่อง บทบาทของผ้าปักต่อวิถีชีวิตริมแม่น้ำบ้านหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่. เรียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ขจัดภัย บุญพัฒน์. (2538). ชาวเขา. กรุงเทพฯ: เพชรพิทยา.
- ไอกศรี จิตสำราญ, เบญจมาพร บานชื่น, ว่าที่ ร.ต.หญิงพัฒนา ชุมอินทร์, วีรดา วันดี และอภิญญา ทองໄไทย. (2549). ศึกษาความเป็นมาและความเชื่อที่ปรากฏในลายปักบนผืนผ้าของชาวเขาผู้มีบ้านเขียน้อย อำเภอเข้าค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของปริญญาโท). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คมสันต์ วงศ์วรรณ. (2553). ดนตรีตะวันตก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เคลน บุญยานันต์. (2557). เพลงร้องในพิธีกรรมแต่งงานกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เมากีลปี คงแก้ว, สมนึก เปณุจิวิทยารัตน์ และสุวิชานนท์ วัฒนกิมล. (2537). ชีวิตบนเส้นด้ายของ 13 แห่งไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- จิติกานต์ จินารักษ์. (ม.ป.ป.). รายงานวัฒนธรรมคนตีนัง. สืบคัน 22 มีนาคม 2557, จาก http://rilca.mahidol.ac.th/mcc/Eth_Hmong.html
- อุลจิรา บุญมาก, ชื่น เวียงทอง, นันทร์ แก้วแท้, รัศมี โพธิ์จันทร์ และลินดา กัญจนเจตติ. (2547). คติชนม์ ตำบลเขียน้อย อำเภอเข้าค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของปริญญาโท). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เจนฤทธิ์ พุดหมื่น. (2556). การศึกษาคนตีนในพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านสนเปิด อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของปริญญาโท). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชฎาพร โชติรดาภรณ์, ภัททิรา วิกกิณ์โนย และฉลองรัฐ เจริญศรี. (2556). บทบาทศรีชีวามม้ง ในกรณีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของปริญญาโท). เรียบราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2553). สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เกษกะรัต.
- ทรงวิทย์ เชื่อมสกุล. (2541). วัฒนธรรมกับยาเสพติด : กรณีศึกษาผู้ม้ง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

- ทรงวิทย์ เชื่อมสกุล. (2542). โครงการวิจัย ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรและ การรักษาพยาบาลของมัง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา. (31 มีนาคม 2555). สภาพทั่วไปตำบลคลองลานพัฒนา. สีบคัน 25 มีนาคม 2557, จาก <http://www.khlonglanpattana.go.th/condition.php>
- นพพร ต่านสกุล. (2543). ปฐมนบททฤษฎีคิดตรี. กรุงเทพฯ: โอล.เอส.พรินติ้ง เอ็มส์.
- นิรุตร์ แก้วหล้า. (2553). โครงการวิจัยเรื่อง ดนตรีของชาวมังในเขตพื้นที่สุนย์พัฒนา โครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชัย ศรีสวัสดิ์. (2545). ชาวเขาในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.
- บุญลอดย จันทร์ทอง. (2546). ดนตรีชาวเขาผ่ามัง หมู่บ้านสบเป็ด อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทีป นักปี. (2551). เอกสารประกอบคำบรรยาย รายวิชา 779551 ดนตรีวิเคราะห์ พิชณุโลก: คณะกรรมการสัสดศ.สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประมวล ดิคคินสัน. (2521). คติชาวบ้าน การศึกษาในด้านนานาชาติวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แพร่พิทยา.
- ประสิทธิ์ ลีบีรีชา. (2548). โครงการวิจัยเรื่อง อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมือง เชิงวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.).
- ประสิทธิ์ ลีบีรีชา. (2548). มัง หลากหลายเชื้อชาติจากขุนเขาสู่เมือง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภานุ ก้อนกลืน. (2536). ภาระยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเขาผ่ามังในชุมชนพื้นราบ : ศึกษาเฉพาะ กรณีหมู่บ้านหนองกรรณ์หัวยมนานา กิ่งอำเภอแม่วงศ์ จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ ปริญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มานะ อินพรมมี. (2554). โครงการวิจัยเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจาก วัฒนธรรมการแต่งกายของชนผ่าบันพื้นที่สูง จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- มูลนิธิกราะจะเงา. (ม.บ.ป.). ชนผ่ามัง. สีบคัน 14 มีนาคม 2557, จาก hmong.hilltribe.org/thai/hmong-music.php

- วาทีนี คัมແສງ. (2554). โครงการวิจัยเรื่อง ประเพณีของชาวมัง : กรณีศึกษาชุมชนในศูนย์พัฒนา
โครงการหลวง หนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สังด ภูเขาทอง. (2532). ภาครุนทรีย์ไทยและทางเข้าสู่คนตระเวน. กรุงเทพฯ: เวือนแก้วการพิมพ์.
- สมัย สุทธิธรรม. (2541). สารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง : เมือง. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟ
เพรส.
- สังคิต จันทน์โพธิ. (2543). ชุมทางคนเมือง. กรุงเทพฯ: ราษฎร์แก้ว.
- สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (2553). แนวความคิดของบ้านทัศ ของ บีเออร์ บูร์ดี้เยอ กับทฤษฎีทาง
มนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์กรมหาชน).
- สุพัฒน์ มีสกุล. (2546). กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียน
คลองถานวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภางค์ จันทนันช. (2551). ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทนันช., กุลวิตร ภัคคานนท์, เพ็ญศรี อุณรุ่งเรือง, วัลยรัตน์ อัศวะศรี และสุจารี
จันทร์สุข. (2527). นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับชาวเช้าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายจ้าง แซมว้า 968/5 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
2. นายเยี้ย แซ่เช้ง 1173 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
3. นายหรือ มโนมัย (แซมว้า) 1283 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
4. นายลือ มโนมัย (หมอกแข่ง) 1280 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
5. นายปราโมท แซกีอ 1181/5 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
6. นางกีอ บรีรักษ์เดชา 46 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
7. นายเกียรติศักดิ์ สว่างประจิม 69 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
8. นางบุญตา แซ่ย่าง 1348 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180
9. นางวิภาณี จิตชัยเจริญกุล (แซ่จาง) 601/2 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 62180

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้จัดแบ่งการสัมภาษณ์เป็น 2 เนื้อหา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับพิธีศพชาวมัง และเนื้อหาเกี่ยวกับเพลิงและเครื่องดูดควันพิธีกรุงงานศพชาวมัง ดังนี้

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน..... พ.ศ. .... เวลา..... ปี..... น.
สถานที่สัมภาษณ์.....

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล..... เบอร์โทรศัพท์.....
ที่อยู่.....
ตำแหน่ง-หน้าที่ในชุมชน.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับพิธีศพ ชาวมัง

1. ในวันแรกของประเพณีงานศพ ญาติของคนตายต้องทำอะไรบ้าง มีการใช้เครื่องดูดควันอะไรบ้าง การใช้เครื่องดูดควันอย่างหมายถึงอะไร
2. หากบ้านไหนมีคนตาย ลูกหลานที่อยู่ต่างถิ่นจะกลับมาหรือไม่ ? ถ้ากลับมาทำไม่ถึงให้กลับมา มีความเชื่อย่างไร ?
3. ลูกหลานมีหน้าที่ทำอะไรให้คนตายบ้าง ?
4. ถ้ามีการตายโดยไม่มีลูกหลานดูแลจะต้องขอมาหรือไม่ ? และในการขอมาจะต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง ? ทำพิธีขอมาอย่างไร ?
5. มีการมอบเสื้อผ้าหรือสิ่งของให้คนตายหรือไม่ ? โดยเป็นคนมอบให้ มองอะไรให้บ้าง จำนวนเท่าไรและมอบให้คนตายเพื่ออะไร ?
6. การอาบน้ำศพ ควรจะเป็นคนอาบ อาบด้วยน้ำอะไร เพราะเหตุใดจึงต้องใช้น้ำแบบนั้น มีวิธีการอาบอย่างไร ?
7. ชุดที่ใส่ให้คนตายเป็นอย่างไร ใช้เสื้อผ้าแบบไหน รองเท้าแบบไหน ต้องคลุมเท้า หุ้นหัวหรือไม่ มีการใส่เครื่องประดับให้คนตายหรือไม่ เพราะอะไร ?
8. มีการวางศพอย่างไร (ใส่ใน่องหรือคลุมผ้าหรือไม่) มีความเชื่อย่างไรเกี่ยวกับไม้ทิวงศพ ?

9. การให้วัสดุทำอย่างไร จุดดูปกี่ดอก ความหมายของถูกปีกอะไร ?
10. จะมีการเป่าแคนตอนไหน การเริ่มเป่าแคนเป็นสัญลักษณ์หมายถึงอะไร ?
11. ในการให้วัสดุจะให้กี่ครั้งต่อวัน เรียงลำดับคนที่มาให้วัสดุหรือไม่ ถ้าเรียงลำดับเรียงลำดับอย่างไร ?
12. ลูกหลาน คนในครอบครัวแต่งกายอย่างไร และผู้มาร่วมในพิธีศพต้องแต่งกายอย่างไร เพราะอะไร ?
13. มีการแบ่งหน้าที่ให้คนมาช่วยงานศพอย่างไร แบ่งบทบาทคนในการทำงานอะไรบ้าง แต่ละงานใช้จำนวนคนคุณงานหรือทำงานชัดเจนหรือไม่ ถ้าชัดเจนแต่ละงานใช้คนจำนวนเท่าไร ?
14. มีการพูดบอกทางให้คุณตายหรือไม่ พูดอย่างไรบ้าง หากไม่บอกทางจะเกิดอะไรขึ้น ?
15. ใครบ้างจะถูกเรียกให้มาดูศพ ให้มาดูตอนไหน แต่ละคนที่มาดูศพต้องมอบข้าวของใดให้ศพบ้าง ?
16. อาหารที่ใช้เลี้ยงแขกในงานนี่มาจากไหน ?
17. มีการไหว้วังหรือไม่ ตอนไหนบ้าง จำนวนกี่ตัว ใช้สตว์อื่นแทนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ?
18. มีพิธีบอกเล่าเรื่องราวของคุณตายหรือไม่ มีรายละเอียดขั้นตอนการทำอย่างไร ?
19. ขั้นตอนการฝังศพเป็นอย่างไร หลังจากตายแล้วกี่วันจึงจะฝังศพ ใครเป็นคนทำพิธีโดยปกติจะฝังศพไว้ตรงบริเวณไหน ใครเป็นคนขอที่ฝังศพ ต้องใช้คนขอ กี่คน ?
20. การเชิญวิญญาณมาทำบุญที่บ้าน (พิธีปล่อยวัญ) ทำหลังจากการฝังศพกี่วัน มีขั้นตอนการเชิญวิญญาณอย่างไร สิ่งของที่ใช้ในการทำพิธีปล่อยวัญมีอะไรบ้าง ?
21. ลักษณะไม่ที่เดียวหายจะมีผลออกมากได้เป็นแบบไหนบ้าง และความหมายของลักษณะไม่แต่ละแบบเป็นอย่างไร ?
22. จะมีการไว้ทุกชีให้คุณตายหรือไม่ ไว้ทุกชีด้วยวิธีไหน มีข้อห้ามปฏิบัติใดในช่วงไว้ทุกชีหรือไม่ ?
23. งานพิธีศพมีในปัจจุบัน มีพิธีในส่วนใดบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะเหตุใด ?
24. รู้สึกอย่างไรบ้างที่ชนผ่านมือมีพิธีศพแตกต่างจากคนไทยอื่นๆ
25. มีชาวมังจัดงานศพในรูปแบบอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการจัดงานศพตั้งแต่เมื่อไร

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....เวลา..... ถึง.....น.
สถานที่สัมภาษณ์.....

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล..... เบอร์โทรศัพท์.....
ที่อยู่.....
ตำแหน่ง-หน้าที่ในชุมชน.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเพลงและเครื่องดนตรี

1. ชนเผ่ามีเครื่องดนตรีอะไรบ้าง เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีลักษณะอย่างไร (ลักษณะทางภาษาพ) ทำจากอะไร ใครเป็นผู้ทำ ลักษณะทางภาษาพของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และ เพราะเหตุใดจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง ?
2. เครื่องดนตรีแต่ละชนิดใช้วิธีไหนในการทำให้เกิดเสียงโน้ตต่างๆ เช่น ลูกลมเข้า เป่าลมออกฝานลิ้นหรืออื่นๆ ใช้วิธีไหนในการเปลี่ยนโน้ต ?
3. เครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะใช้ตอนไหน พิธีกรรมไหนบ้าง ?
4. เครื่องดนตรีแต่ละชนิดโดยปกติใช้สื่อความหมายถึงอะไร
5. เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีลักษณะพิเศษอย่างไร (เช่น ใช้เฉพาะงานศพ ห้ามใช้เล่นในงานเรียนเริง เป็นต้น) และ เพราะเหตุใดจึงมีลักษณะพิเศษเช่นนั้น ?
6. มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับกำเนิดชนเผ่ามัง กำเนิดของแคนมังหรือไม่ เรื่องเล่านี้มีรายละเอียดอย่างไร ?
7. เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีการสอนกันอย่างไร มีข้อห้ามในการเรียนการสอนหรือไม่ เช่น ผู้หญิงเรียนได้ไหม เป็นต้น) ?
8. (เฉพาะนักดนตรี) ทำไมจึงสนใจเรียนดนตรีมัง นอกจากดนตรีมังฝึกเล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ของมังหรือไม่ ?
9. รู้สึกอย่างไรที่เป็นนักดนตรีของชนเผ่า นักดนตรีของชนเผ่ามังได้การยอมรับจากสมาชิกในชุมชนหรือไม่ การยอมรับนั้นแสดงออกอย่างไรบ้าง ?
10. ในพิธีงานศพใช้เครื่องดนตรีใดบ้าง ให้ตอนไหนบ้าง ?
11. ในการใช้เครื่องดนตรีในพิธีศพต้องมีท่าทางหรืออุปกรณ์ประกอบหรือไม่ ท่าทางหรืออุปกรณ์นั้นๆ ใช้ตอนไหน และใช้เพื่อสื่อความหมายว่าอย่างไร ?

12. ในพิธีศพใช้เพลงอะไรบ้าง ชื่อเพลงคืออะไร ชื่อเพลงหมายความว่าอย่างไร แต่ละเพลงใช้ต่อนไหน ?

13. แคนมัง และกลองที่ใช้ในงานศพจะมีการเก็บรักษา ดูแลอย่างไรในขณะที่ไม่ใช้ใน การประกอบพิธี ?

14. แคน มีส่วนประกอบอะไรบ้าง มีเนื้อหาอะไรบ้าง โน๊ตแต่ละตัวและส่วนประกอบแต่ละอย่าง มัง เรียกว่าอย่างไร ?

15. แคนมีกี่ขนาด ในพิธีศพใช้ขนาดใด และขนาดอื่นๆ ใช้ตอนไหน ?

16. ใช้วัสดุใดในการทำแคน และมีขั้นตอนในการทำอย่างไร ?

17. วิธีการจับและบรรจงแคนทำอย่างไร ?

18. ระบบเสียงของแคนมีกี่เสียง เรียกว่าอย่างไร ตรงกับ โน๊ตສากลตัวใด ?

19. กลอง มีส่วนประกอบอะไรบ้าง มีเสียงอะไรบ้าง แต่ละเสียงและส่วนประกอบแต่ละอย่าง มัง เรียกว่าอย่างไร ?

20. กลองมีกี่ขนาด ในพิธีศพใช้ขนาดใด และขนาดอื่นๆ ใช้ตอนไหน ?

21. ใช้วัสดุใดในการทำกลอง และมีขั้นตอนในการทำอย่างไร ?

22. มีวิธีการตีกลองอย่างไรบ้าง ?

23. ในตำบลคลองลาน มีกลองกี่ตัว มีแคนกี่ตัว

24. มีนักดนตรีที่สามารถบรรจงประกอบพิธีศพได้กี่คน ?

25. ในพิธีศพจะมีการใช้นักดนตรีทั้งหมดกี่คน ใช้จำนวนเท่าใดในการเล่นเครื่องดนตรี แต่ละชนิด ?

26. สามารถแต่งเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีศพได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ?

27. มีการใช้เพลงที่แตกต่างไปจากอดีตหรือไม่ แตกต่างอย่างไร เพราะเหตุใด ?

28. นักดนตรีแต่งกายอย่างไรในการประกอบพิธีศพ ?

29. นักดนตรีได้รับของตอบแทนในการเล่นในพิธีศพเป็นอะไร และได้รับอย่างไร ?

30. ในตำบลคลองลานใช้เพื่อนที่ไหนในการสอนเพลงที่ใช้ในพิธีศพแก่นักดนตรีรุ่นใหม่ ?

.....